

ВІВЛІОФНКИ

АДМБ'

ΣΑΠΦΟΥΣ Κ. ΛΕΟΝΤΙΑΔΟΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

761

ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΑΡΡΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

ΕΙΣ ΤΕΥΧΗ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Διὰ τὴν Γ' καὶ Δ' τάξιν Σχολείου (Παρθεραγωγείων)
καὶ τὴν Δ' καὶ Ε' τάξιν (Ἀρρεραγωγείων).

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ

ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΣΦΥΡΑ

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουσι τὴν ὑπογραφήν τῆς
κ. Σ. Λεοτιάδος ἢ τὴν σφραγίδα τῶν ἐκδοτῶν.

ΑΤΑΜΗΣΑΜ
2200 *Λεοτιάδης*

Ἄδειξ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως.

◀ معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولشدر ▶

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ

1895.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΤΕΤΡΑΧΟΣ Β'

Γ' και Δ' τάξεις Σχολείου παρθεναγωγείων
ἢ Δ' και Ε' τάξεις ἀρρεναγωγείων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΑΥΤΑΣ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ

ΤΡΙΤΗ ΤΑΞΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Καὶ πρῶτον ἐν τῇ Γῃ τάξει, σύμφωνα πάλιν τῇ ἡλικίᾳ τῶν μαθ. (ἐτῶν 9—10), ἐξασκεῖται ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν Συνθέσεων τὸ ἀντιληπτικὸν καὶ παρατηρητικὸν⁽¹⁾, ἡ μνήμη καὶ ἡ φαντασία διευθύνονται καὶ ῥυθμίζονται ἀρχόμενοι αἱ δύο αὐταὶ μᾶλλον νὰ ἐπικρατῶσι κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην. Ὁδηγοῦνται λοιπὸν οἱ μαθ. καὶ αἱ μαθ. εἰς Συνθέσεις πάλιν⁽¹⁾ περιγραφικὰς τῶν ἀντικειμένων φυσικῶν καὶ τεχνι-

(1) Εἰς τὴν ἐξάσκησιν τούτων δεόν νὰ ἐμμένωμεν· διότι ἐκ ταύτης ἐξαρτᾶται ἡ μέλλουσα ἰκανότης καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων τοῦ πνεύματος. Βλέπομεν δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς πόσον τοῦτο εἶνε ἐξησκημένον. Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἦν τὰ μάλιστα. Παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς νεωτέροις ὅλως παρημελημένον.

των, οἶον ζώων, φυτῶν, ὀρυκτῶν, δένδρων, ἀνθέων, καρπῶν, ποταμῶν, λιμνῶν, σχολείου, οἰκίας, ναοῦ, πλοίου κτλ. συνεχεῖς μᾶλλον ἢ κατ' ἐρωτήσεις. Διότι τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον εἶναι νὰ γυμνάζωνται αἱ μαθήτριαί· καὶ οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν περιγραφικὸν ὄρισμὸν τῶν ἀντικειμένων, δι' οὗ γινώσκουσιν αὐτὸ τί εἶνε, τίνες αἱ ιδιότητες αὐτοῦ, καὶ εἰς τί χρησιμεύει· καὶ ἐπομένως οὕτω γινώσκοντες αὐτὸ δύνανται νὰ σκέπτονται ἔπειτα καὶ νὰ λέγωσι περὶ αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως. Καθ' ὅσον τὰ πράγματά εἰσι τὰ ἀντικείμενα τῆς διανοίας καὶ τοῦ λόγου καὶ ἐπὶ τούτων γίνεται ἡ περιγραφή (Description)· αἱ γυναῖκες δὲ μάλιστα ἐπιδίδουσιν εἰς τοῦτο.

2) Ὁδηγοῦνται εἰς Συνθέσεις διηγηματικὰς ἠθικῶν γεγονότων ἐκ τοῦ σχολικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ βίου, οἶον ἐορτῆς, περιπάτου, ἐκδρομῆς, βαπτίσεως, ταξιδίου κτλ. Ταύτας πάλιν πρῶτον διηγοῦνται αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. προφορικῶς μετὰ τοῦ ἢ τῆς διδ. ὀδηγούσης καὶ βοηθούσης, ὡς καὶ τὰς περιγραφικὰς. Εἶτα γράφουσιν ἐν τῇ παραδόσει ἢ κατ' οἶκον τὸ περιγραφὴν ἢ διηγηθῆν. Ἐπομένως ὁ διδ. ἢ ἡ διδ. λαμβάνει τὰ τετράδια αὐτῶν, τὰ διορθώνει τινὰ μὲν πρὸ τῶν μαθ. δεικνύουσα τὰ σφάλματά των, ἄλλα κατ' ἰδίαν καὶ τὰ ἐπιγράφει πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ ταύτην πάλιν ἐπιθεωρεῖ καθ' ὄρισμένην ἡμέραν πρὸς γύμνασιν τῆς κλλιγραφίας καὶ ὀρθογραφίας.

Προσέτι ἐν τῇ τάξει ταύτῃ καὶ κατὰ τὴν πραγματικὴν σύνθεσιν, ὡς ἐν τῇ εἰσαγωγῇ καὶ ἐν τῇ β' τάξει· ὑπέδειξα, ἐργάζονται οἱ καὶ αἱ μαθ. Καὶ ἐν εἴδει ἐπιστολῶν τὰς περιγραφὰς ἢ διηγήσεις ποιοῦσιν. Ὡσαύτως ἀντιγράφουσι ταύτας καλῶς γεγραμμένας, ἃς δεικνύει ὁ ἢ διδ., ἢ μύθους,

συγκρίσεις, διηγηματικά, ποιήματα, ἢ ἀπομνημονεύουσι ταῦτα, ἀφοῦ ἀνεγνώσθησαν ἢ ἀπηγγέλθησαν ὑπὸ τοῦ τῆς διδ. καὶ οὕτως ἀπὸ μνήμης κατ' οἶκον ἢ ἐν τῇ παραδόσει πρὸ τοῦ τῆς διδ. γράφουσιν αὐτά. Καὶ ὁμοια τούτοις κατ' ἀπομίμησιν οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. συνθέτουσι, φυλάττουσαι· τὸ εἶδος καὶ μεταβάλλουσαι τὴν ἕλην.

ΜΑΘΗΜΑ Α'

ΟΔΗΓΙΑ. Ὁ, ἡ διδ. ἀναγινώσκει ἐπανελημμένως καθ' ἑαυτὴν τὰ διὰ τὴν γ' τάξιν Σχολείου ἐν τῷ προτασσομένῳ προγράμματι διαλυθvanόμενα καὶ προβαίνουσα διδάσκει τοὺς μαθ. ἢ τὰς μαθ. ἐν τῷ κ' τούτῳ μαθηματι ὡς :

Εἰς τὰ προηγούμενα μαθήματα τῆς Α' καὶ Β' τάξεως ἐνθυμεῖσθε καλῶς, παιδία μου, ὅτι ἐγράφατε Συνθέσεις περιγραφικὰς καὶ διηγηματικὰς ἐπὶ διαφορῶν ἀντικειμένων τοῦ περικυκλοῦντος ἡμᾶς κόσμου φυσικῶν, τεχνητῶν καὶ ἠθικῶν. Ἐγράφατε πρὸς τοῦτοις καὶ Διηγήματά τινα καὶ Μύθους καὶ ποιηματία. Καὶ τώρα, ἐφέτος κατὰ τὴν Γ' τάξιν θὰ ἀρχίσωμεν πάλιν ἀπὸ τῶν Περιγραφικῶν Συνθέσεων, ἀφοῦ πρῶτον σᾶς διδάξω περὶ τοῦ ἀντικειμένου, ἐὰν δὲν γνωρίζητε αὐτό(1). Ἐπειτα σᾶς ἐρωτῶ ἐπ' αὐτοῦ καὶ μοι

(1) Διὰ τοῦτο πάντοτε προσέχει, ὥστε τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ θὰ λάβῃ πρὸς περιγραφὴν, νὰ ἦνε ὑπ' ὄψει πραγματικόν ἢ ἀπεικονισμένον ἢ γνωστὸν ἐκ τῶν ἄλλων μαθημάτων, ἄλλως διδάσκει περὶ αὐτοῦ πρῶτον.

ἀποκρίνεσθε ἐλευθέρως καὶ ἐκ τῶν ἀποκρίσεων ποιεῖτε συνημμένην ἢ συναφῆ περιγραφικὴν Σύνθεσιν ἢ σεις περιγράφετε τοῦτο καὶ ἔπειτα σεις ἀπὸ μνήμης τὸ ἀναγράφετε. Λοιπὸν :

Παράδειγμα α'

Λαμβάνομεν ἐν ἀντικείμενον φυσικόν, ζῶον, τὸν μῦν, τὸν ὁποῖον καὶ εἶδετε πολλάκις βέβαια καὶ τὸν βλέπετε καὶ ἐνταῦθα ἐζωγραφημένον (δεικνύει εἰκόνα ἔχουσαν αὐτὸν) καὶ ἀνεγνώσατε περὶ αὐτοῦ εἰς βιβλία.

Ἐρωτήσεις. Τί ὄν εἶνε ὁ μῦς ; — Εἰς ποῖον βασιλείου τῆς φύσεως ἀνήκει ; — Πῶς ἀντιλαμβανόμεθα αὐτοῦ ; — Τίνα τὰ συγκροτοῦντα αὐτὸν μέρη ; — Τί σχῆμα καὶ τί χρῶμα ἔχει ; — Τίνες αἱ ιδιότητες αὐτοῦ ; — Ποῦ κατοικεῖ ; — Πόσα τίκτει μυῖδια ; — Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλου εἶδους μῦς ; — Εἰς τί μᾶς χρησιμεύουσιν οἱ μῦς ;

Ἀποκρίσεις. (Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων, εἰς τὰς ὁποίας βοηθεῖ τὰς μαθ. ἢ τοὺς μαθ. ὁ καὶ ἡ διδ., ὅσάκις δυσκολεύονται, κατασκευάζουσιν οὗτοι τὴν περιγραφικὴν Σύνθεσιν, ἐπιγράφοντες :)

Περιγραφή τοῦ μυός.

Ὁ μῦς εἶναι ὄν φυσικόν· ἀνήκει εἰς τὸ βασιλείου των τετραπόδων ζῶων· ἀντιλαμβανόμεθα αὐτοῦ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, διότι τὸ βλέπομεν, καὶ διὰ τῶν ὠτων, διότι ἀκούομεν τὸν τριγμὸν τῶν ὀδόντων αὐτοῦ, ὅταν ῥινίζῃ τὰ ξύλα· ἐνίοτε δὲ καὶ ὀσφραϊνόμεθα αὐτοῦ,

διότι ἔχει καὶ ὀσμήν τινα ὄχι εὐάρεστον. — Τὰ συγκροτοῦντα αὐτὸν μέρη εἶνε κεφαλὴ, κορμός, 4 πόδες καὶ οὐρά· ἡ κεφαλὴ τοῦ μυός εἶνε ἐπιμήκης, οἱ ὀφθαλμοὶ μέλανες καὶ ζωηροί, τὸ ῥύγχος ὀξύ καὶ μυστακῶδες, τὰ ὠτα στρογγύλα καὶ λεπτὰ καὶ λίαν ὀξύχοα καὶ οἱ ὀδόντες πολὺ ὀξεῖς. — Ὁ τράχηλός του εἶνε πολὺ βραχύς· οἱ πόδες του ἐπίσης βραχεῖς καὶ λεπτοί, οἱ ἐμπρόσθιοι εἶνε βραχύτεροι, ἔχουσι 4 δακτύλους καὶ οἱ ὀπίσθιοι 5. Ἡ οὐρά του εἶνε μακρὰ, λεπτὴ καὶ ἄτριχος· τὸ σχῆμα τοῦ μυός εἶνε μᾶλλον ἐπιμήκης, τὸ χρῶμα του εἶνε συνήθως φαιόν, ὑπάρχουσι δὲ καὶ λευκαὶ μῦς. — Κατοικεῖ ἐντὸς ὀπῶν, τὰς ὁποίας κατασκευάζει εἰς τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν, εἰς τὰς στέγας, ἐντὸς τῆς γῆς, ὅπου δυνήθη διὰ νὰ προμηθεύηται τροφήν. — Τίκτει κατ' ἔτος πολλὰ μυῖδια ἕως 30. — Τρώγει κρέας, ἄρτον, τυρόν, ὀπώρας, ὄσπρια, καὶ καταφθεῖρει τὰ ξύλα, τὰ φορέματα, τὰ βιβλία. — Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλου εἶδους μῦς, οἱ ἀρουραῖοι λεγόμενοι, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσιν εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ καταφανίζουσι τὰ σπαρτά. — Οἱ μῦς δὲν φαίνονται· νὰ μᾶς χρησιμεύουν, ἀλλὰ μᾶλλον μᾶς βλάπτουσιν. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Πάνσοφος Θεὸς πάντα ἐδημιούργησε δι' ἓνα σκοπὸν ὠφέλιμον, καὶ οἱ μῦς θὰ ἔχουσι τὸν σκοπὸν καὶ τὴν χρησιμότητά των, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀναγράφουσιν οἱ μαθ. καὶ αἱ μαθ., ποιοῦσι καὶ ἰδίαις περιγραφικαῖς Συνθέσεις περὶ τοῦ

κυνός, περί τοῦ προβάτου, περί τοῦ ἵππου, — ἀφοῦ πρῶτον ὁ ἡ διδ. ἢ αὐταὶ αἱ ἴδιαι προτάξεις τὰς ἐρωτήσεις κατὰ τὸν ἄνωθι τρόπον, καὶ ἀποκρινόμενοι πρὸς αὐτὰς ποιῶσι συνημμένην περιγραφικὴν Σύνθεσιν.

Παράδειγμα β'

Ὡσαύτως λαμβάνει ἄλλο ἀντικείμενον φυσικὸν ἐπίσης, ἐκ τῆς τάξεως τῶν ζῶων, τὸν λαγῶν, καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ ἴσως δὲν εἶδον τὸν λαγῶν ζῶον, διδάσκει περί αὐτοῦ ἡ διδ. δεικνύουσα καὶ τὴν εἰκόνα του, περιγράφει αὐτόν, οἱ δὲ μαθ. ἢ αἱ μαθ. ἐπαναλαμβάνουσι πρὸς αὐτὴν τὴν περιγραφὴν καὶ εἶτα ἡ πρὸ αὐτῆς, ἂν ἔχωσιν ὥραν, ἢ κατ' οἶκον ἀπὸ μνήμης ἀναγράφουσι τὴν περιγραφὴν, — λαμβανούσης τῆς διδ. τὸ βιβλίον τῶν Συνθέσεων.

Περιγραφή τοῦ λαγῶος.

Τὸ ζῶον τοῦτο, ὅπερ βλέπετε ἐνταῦθα ἐξωγραφημένον, ὀνομάζεται λαγῶος καὶ λαγῶς. Εἶνε καὶ αὐτὸ ζῶον τετράπουρον, ζωτόκον καὶ θηλαστικόν. — Ἐχει ὡς πάντα τὰ ζῶα, κεφαλὴν, κορμόν, 4 πόδας καὶ οὐράν. — Ἡ κεφαλὴ του εἶνε ἐπιμήκης, τὰ ὦτα μακρὰ, ὡς βλέπετε, καὶ εὐκίνητα, καὶ ἔχει τὴν ἀκοὴν ὀξυτάτην. — Τὰ βλέφαρά του εἶνε βραχεά, καὶ τὰ ὄμματα μεγάλα. Τὸ ἄνω χεῖλος αὐτοῦ εἶνε ἐσχισμένον καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ ρύγχους ἔχει τρίχας βραχείας. — Οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες του εἶνε βραχεῖς καὶ λεπτοί, τὰ ὀπίσθια σκέλη μακρότερα. Διὰ τοῦτο εὐκολύνεται μᾶλλον εἰς

τὴν ἀνάβασιν καὶ φέρεται πάντοτε πρὸς τοὺς ἀνηφόρους· ἡ οὐρὰ αὐτοῦ εἶνε βραχυτάτη. — Τὸ σχῆμά του ὁμοιάζει πρὸς τὸ τοῦ μεγάλου μύος· ἀλλ' ὅταν κάθηται, παριστάνεται λίαν καμπύλον· ἔχει χρῶμα τριχῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φαιόν.

Ὁ λαγῶος εὐρίσκεται εἰς πάσας τὰς εὐκράτους χώρας· κατοικεῖ εἰς δάση, εἰς κοιλάματα δένδρων, εἰς ὑπόγεια. Τίθει τρις καὶ τετράκις τοῦ ἔτους ἀνά 4 καὶ 5 λαγιδεῖς· διὰ τοῦτο καὶ ταχέως πολλαπλασιάζεται. Τρέφεται μὲ δημοτριακοὺς καρπούς, φυτὰ ἀρωματικά, ὀπώρας, λάχανα. Τὸ κρέας τοῦ λαγῶος εἶνε περιζήτητον καὶ ἡ θήρα αὐτοῦ εἶνε λίαν εὐχάριστος καὶ ἀκίνδυνος. Ὁ λαγῶς εἶνε λίαν δειλός, διὰ τοῦτο καὶ ἡ παροιμία « δειλὸς ὡς λαγῶς ». — Εἶδος λαγῶος εἶναι ὁ λεγόμενος κόνικλος· ὁ λαγῶος χρησιμεύει καὶ διὰ τὸ κρέας του, καὶ διὰ τὸ δέρμα του, ἐξ οὗ κατασκευάζουσι πῖλους καὶ περιχειρίδας καὶ ἄλλα.

Πρὸς εὐκολίαν τῶν μαθ. δίδει τὰς ἐρωτήσεις ἐπὶ τῆς περιγραφῆς ταύτης, τὰς ὁποίας προτάσσουσιν εἰς τὴν Σύνθεσιν τῶν καὶ εἰς μίαν ἐκάστην ἀποκρίνονται γράφουσαι. Ἐρωτήσεις: Περὶ τίνος ζώου θέλετε γράψαι περιγραφικὴν Σύνθεσιν; — Τί ζῶον εἶνε αὐτό; — Πῶς εἶνε τὰ μέρη του ταῦτα; — Ὅποιον εἶνε τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμά του; — Ποῦ εὐρίσκεται καὶ πῶς τρέφεται; — Ὅποιον εἶνε τὸ κρέας του καὶ ποῖαν ιδιότητα ἰδιαιτέραν ἔχει; — Ποῖον ἄλλο εἶδος λαγῶος ὑπάρχει καὶ εἰς τί μᾶς χρησιμεύει ὁ λαγῶος;

Οὕτω κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο αἱ μαθ. ποιῶσιν ἰδίαν Σύνθεσιν περὶ τοῦ χοίρου, περὶ τῆς καμήλου, περὶ τοῦ πιθήκου, διδούσης τῆς διδ. τὰς ἐρωτήσεις, πρὸς ἃς τακτικῶς ἀποκρινόμενα ἐν τῇ Συνθέσει ποιῶσι τὴν περιγραφὴν τοῦ ζώου, ἀφ' οὗ πρῶτον πάλιν αὐτὴ περιγράφῃ αὐτὸ προφορικῶς καὶ οὕτως διδάξῃ τὸ περιεχόμενον τῆς Συνθέσεως.

ΜΑΘΗΜΑ Β'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ ὁ ἡ διδ. ἐξακολουθεῖ περιγραφικὴν Σύνθεσιν λαμβάνουσα πάλιν ἀντικείμενον φυσικὸν ἐκ τῶν διαφόρων τάξεων τοῦ βασιλείου τῶν ζώων⁽¹⁾. π. χ. τὴν ψυχὴν, τὸ ἀγαπητὸν τοῦτο εἰς τὰ παιδία ἔντομον. Καὶ πρῶτον διδάσκει περὶ αὐτοῦ λέγων ἢ λέγουσα:

Παράδειγμα α'

Ἡ ὠραία ψυχὴ (πεταλοῦδα), τὴν ὁποίαν ἤξεύρετε, παιδιά μου, καὶ βλέπετε καὶ εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην (δεικνύει τοιαύτην), εἶνε μικρὸν ζῶον, ζωύφιον, ὡς λέγομεν· ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐντόμων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν οὕτω, διότι ἔχουσιν εἰς τὸ σῶμά των ἔντομάς, χωρίσματα, ὡς βλέπετε. Καὶ τοιαῦτα εἶνε ἡ μέλισσα, ἡ μυῖα, ὁ κἀνθαρος, ὁ μύρμηξ, ὁ κόρις, ὁ τέττιξ κλ. — Τὸ ζωύφιον τοῦτο λαμβάνει τρεῖς μεταμορφώσεις: Πρῶτον ἅμα γεννηθῆ ἐκ τοῦ ὠοῦ παρουσιάζεται *κάμ-*

(1) Ἐμμένονεν εἰς τὰς περιγραφικὰς Συνθέσεις ἐπὶ ζώων, διότι ἡ φυσικὴ μάλιστα καὶ τῶν 3 βασιλείων ἱστορία εἶνε πρὸς ἀσκήσιν τῆς περιγραφῆς καταλληλοτέρα.

πη, ἡ ὁποία ἔχει σῶμα κυλινδροειδές, συνιστάμενον ἐκ 12 ζωνῶν, κιτρινόχρου με μαύρας μικρὰς κηλίδας καὶ βραχὺ τρίχωμα. Κατὰ τὴν μορφήν ταύτην εἶνε λίαν δυσειδής, καὶ ὅταν τὴν βλέπη τις, ποτὲ δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ ὅτι θὰ γείνη τέλος τόσον ὠραία, ὅσον εἶνε ἡ ψυχὴ.

Ἡ κάμπη αὕτη ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς 2 μικρὰ κεράτια καὶ 4 ἄλλα ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου τοῦ σώματός της (ὡς βλέπετε): πρὸς τὰ ὀπίσθεν ἔχει τέσσαρα ζεύγη σαρκωδῶν ποδῶν, καὶ ἐντελῶς ὀπίσω ἔχει, ἀντὶ οὐρᾶς, ἐν ζευγος σκελῶν, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς τὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς κίνησιν της. — Τρώγει μετ' ἀδηφαγίας τὰ φύλλα τῶν φυτῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων κάθηται, καὶ αὐξάνει πάντοτε λαμβάνουσα ἀρκετὸν μῆκος. Τετρακίς ἀλλάσσει τὸ δέρμα της. Αὕτη λοιπόν, παιδιά μου, εἶνε ἡ πρώτη μορφή τῆς ψυχῆς.

Μετὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην οἱ αἱ μαθ. ἐπαναλαμβάνουσι ταῦτα εἰς τὸν διδ. Ἐπειτα ποιεῖ τὰς ἐρωτήσεις⁽¹⁾, πρὸς ἃς ἀποκρινόμενοι οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. ποιῶσι τὴν περὶ ψυχῆς περιγραφικὴν τῶν Σύνθεσιν.

(1) Ἐμμένονεν καὶ εἰς τὴν δι' ἐρωταποκρίσεων Σύνθεσιν, διότι ἡ μέθοδος αὕτη εὐκολύνει τὴν μαθ. εἰς τὴν Σύνθεσιν τοῦ διδασχθέντος, ἐπομένως χρησιμεύει πρὸς ἀσκήσιν τοῦ συνδιαλέγεσθαι καὶ τοῦ ἀναμινμήσκεσθαι ἐκ τοῦ προχείρου καὶ σκέπτεσθαι καὶ οὕτως αὐτενεργεῖν. Διὰ τοῦτο ὁ ἡ διδ. δὲν ἀπαιτεῖ ὥστε αἱ ἀποκρίσεις τῶν μαθ. νὰ ὦσι τυπικαὶ καὶ ἀμετάβλητοι, ἀλλ' ἐκάστης κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ τὴν ἰδίαν ἀντίληψιν.

Ἐρωτήσεις. Περὶ τίνος θὰ ἐπιγράψετε τὴν Σύνθεσίν σας; — Τί εἶνε ἡ ὠραία ψυχὴ καὶ εἰς τίνα τάξιν ἀνήκει; — Ποῖα ἄλλα εἶνε τοιαῦτα ζωῦρια; — Τί λαμβάνει τὸ ζωῦριον τοῦτο; — Περιγράψατε τὴν κάμπην ὅποια εἶναι; Ὅποια εἶνε ἡ κάμπη εἰς τὴν πρώτην ταύτην μορφήν της; — Ἐξακολούθησατε τὴν περιγραφὴν τῆς κάμπης. — Τί καὶ πῶς τρώγει ἡ κάμπη; — Ποσάκις ἀποβάλλει τὸ δέρμα της;

Οὕτως ἀποκρινόμενοι οἱ μαθ. αἱ μαθ. πρὸς μίαν ἐκάστην τῶν ἐρωτήσεων ποιῶσιν ἢ πρὸ τῆς δ.δ., ἂν ὑπάρχῃ ὥρα, ἢ κατ' οἶκον τὴν περὶ τῆς κάμπης περιγραφικὴν τῶν Σύνθεσιν.

Ἐν τῷ ἐπομένῳ παραδείγματι ἐξακολουθεῖ ὁ ἡ διδ. τὴν περὶ ψυχῆς περιγραφὴν διδάσκουσα τὴν δευτέραν καὶ τρίτην αὐτῆς μεταμόρφωσιν ὧδε:

Ἡ κάμπη, τὴν ὅποιαν περιεγράψατε ἤδη, παιδί μου, μεταβάλλεται δεύτερον εἰς σχῆμα τετράγωνον, ἔχον χρῶμα πρασινοκίτρινον μὲ μαῦρα στίγματα, καὶ εἰς τὴν μορφήν ταύτην κυρίως ὀνομάζεται *χρυσάλλις*. Τρίτον τέλος κατὰ τὸν Μάιον μῆνα διαρρηγνύεται τὸ κέλυφός της καὶ ἐξέρχεται ἐξ αὐτοῦ ἡ ὠραία ψυχὴ αὕτη ἡ εὐμορφος ψυχὴ μὲ τὰς ποικιλόχρους καὶ διαφανεῖς πτέρυγας της εἶνε ἡ τρίτη καὶ τελευταία μεταμόρφωσις τοῦ ζωῦριου ἢ τοῦ ἐντόμου τούτου. Ἐν τῷ μέσῳ ἔμως αὐτοῦ, πρὸς τὸ κάτω μάλιστα μέρος ὁμοιάζει ἡ κοιλία της κατὰ τι πρὸς τὸ σῶμα τῆς κάμπης. — Ὡς ἐκ τούτου αἱ ψυχαὶ διαιροῦνται εἰς δύο εἶδη, εἰς

νυκτερινάς, αἱ ὅποια ἔχουσι κάμπας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον τριχῶδεις καὶ περιίπτανται μᾶλλον τὴν νύκτα καὶ εἰς ἡμερινάς, τῶν ὁποίων αἱ κάμπαι εἶνε τριχοειδεῖς, γυμναὶ καὶ ὀπωσοῦν γωνιώδεις, καὶ αὐταὶ φαίνονται μᾶλλον κατὰ τὴν ἡμέραν.

Αὕτη ἡ ψυχὴ ἐπονομάζεται φιλόκραμβος κυρίως, ὅταν εἶνε γυμνὴ κάμπη εἰς τὴν πρώτην μορφήν της. Διότι τότε μετὰ λαιμαργίας τρώγει τὰ λάχανα τῶν κήπων καὶ εἶνε πολὺ ἐπιζήμιος. — Κατὰ τὴν τρίτην ἔμωσ ταύτην ὠραίαν μορφήν της ἡ ψυχὴ δὲν κατατρώγει φύλλα καὶ λάχανα, ἀλλὰ μόνον πετὰ ἀπὸ ἀνθους εἰς ἄνθος καὶ μετὰ χάριτος καὶ λεπτότητος ἐκμυζᾷ διὰ τοῦ μυζητικοῦ ρύγχους της τὸν μελιτώδη χυμὸν τῶν ἀνθῶν.

Περιγραφή αὐτῆς.

Ἡ ψυχὴ ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της δύο κερᾶτια ἀρκετὰ μακρά, νηματοειδῆ, ἀπολήγοντα εἰς κόμβον, καὶ ὀφθαλμοὺς λαμπροὺς καὶ στίλβοντας ὡς ἀδάμας. Ὁ θώραξ της σύγκειται ἐκ 3 ζωνῶν ἐντελῶς συνηνωμένων. Ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους ἔχει 4 πτέρυγας διαφανεῖς καὶ ὑμενώδεις. Αὐταὶ καλύπτονται ὑπὸ χρυσοειδοῦς κόνεως, ἐκ τῆς ὁποίας προέρχεται ὁ λαμπρὸς καὶ μεγαλοπρεπῆς χρωματισμὸς τῶν ψυχῶν. Διὰ τοῦτο ὅταν λάβωμεν εἰς τὰς χεῖρας ψυχὴν, μένει εἰς τοὺς δακτύλους μας ἡ κόνις αὕτη ὡς χνοῦς.

Ἐπὶ τοῦ κάτω μέρους ἔχει ἐξ πόδας, οἱ ὅποιοι διαίρονται εἰς μηρόν, κνήμην καὶ ταρσόν.

Αἱ ψυχαὶ εἶνε πολυειδεῖς ὡς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρωματισμοῦ τῶν πτερυγῶν των. Εἶναι ἐρυθραί, λευκαί, μέλαιναί, χρυσοειδεῖς, ποικιλόχροοι· διὰ τοῦτο εἶνε τόσον ὠραία καὶ ἀγαπηταὶ εἰς τὰ παιδιά, τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ τὰς διώκωσι, νὰ τὰς συλλαμβάνουν καὶ νὰ τὰς καταστρέφωσι.

Ἡ ψυχὴ τίκτει παμπληθῆ ὠάρια χρυσοκίτρινα ἐπὶ τῶν μίσχων τῶν φύλλων, ἐκ τῶν ὁποίων (ὠαρίων) ἐξέρχονται αἱ κάμπαι, τὰς ὁποίας προηγουμένως περιεγράψαμεν.

Αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. ἐπαναλαμβάνουσι πρὸς τὸν ἢ τὴν διδ. τὴν περιγραφὴν ταύτην τῆς ψυχῆς, εἶτα ποιῶσι πρὸ αὐτῆς ἢ κατ' εἶδαν καὶ αὐτὰ τὴν περιγραφικὴν αὐτῶν σύνθεσιν ἀποκρινόμενοι εἰς τὰς ἐξῆς ἐρωτήσεις τῆς διδ., τὰς ὁποίας προτάσσουσι τῆς Συνθέσεώς των.

Ἐρωτήσεις. — Πότε ὀνομάζεται ἡ ψυχὴ κυρίως χρυσαλλίς; — Τί εἶνε ἡ εὐμορφος ψυχὴ; — Πῶς ὀνομάζεται, ὅταν εἶναι κάμπη; — Καὶ ὅταν ἦνε ψυχὴ, εἶνε τοιαύτη; — Ποίησατε τὴν περιγραφὴν τῆς ψυχῆς. — Διατί μένει εἰς τὰ δάκτυλά μας γνοῦς, ὅταν λάβωμεν εἰς τὰς χεῖρας ψυχὴν; — Πόσους πόδας ἔχει ἡ ψυχὴ; — Πόσων εἰδῶν εἶνε αἱ ψυχαί; καὶ ποῦ τίκτει ἡ ψυχὴ;

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο πάλιν οἱ αἱ μαθ. ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ διδ. ἢ τῆς διδ. γράφουσι περιγραφικὴν Σύνθεσιν καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐντόμων π. χ. τοῦ μύρμηκος, τῆς ἀράχνης, τῆς μελίσσης κλ.

ΜΑΘΗΜΑ Γ'

ΟΔΗΓΙΑ. Καὶ ἐν τῷ μαθηματι τούτῳ ἡ διδ. ἢ ὁ διδ. ἐξακολουθεῖ τὰς ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας περιγραφικὰς Σύνθεσεις. Λαμβάνει ἐνταῦθα ἐκ τῆς κλάσεως τῶν ἀμφιβίων τὸν βάτραχον λ. χ. καὶ διδάσκει ὡδε:

Εἰς τὰς προηγουμένας Σύνθεσεις, παιδιά μου, περιεγράφατε ζῶα τετράποδα καὶ ἔντομα· ἤδη θὰ περιγράφητέ τινα ἐκ τῶν λεγομένων ἀμφιβίων.

Καὶ ἰδοὺ σᾶς δίδω παραδείγματα τῆς περιγραφῆς αὐτῶν.

Παράδειγμα α'

Γνωρίζετε ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας ὅτι ἀμφίβια ζῶα εἶνε ὅσα διάγουσι διττὸν βίον, δηλ. καὶ εἰς τὰ ὕδατα καὶ εἰς τὴν ξηράν· εἶνε δηλ. καὶ ἔνυδρα καὶ χερσαῖα. Τὰ ζῶα ταῦτα ἔχουσι σπονδυλικὴν στήλην, δέρμα γυμνόν, αἷμα ἐρυθρόν καὶ ψυχρόν, βράγχια, ὡς οἱ ἰχθῦς, διὰ νὰ ἀναπνέωσιν εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ πνεύμονας διὰ τὴν ξηράν. Γεννῶσιν ὠά, τῶν ὁποίων τὸ κέλυφος εἶνε ὑμενῶδες καὶ δι' αὐτῶν πολλαπλασιάζονται.

Περὶ τοῦ βατράχου.

Τὸ ζῶον λοιπόν, τὸ ὁποῖον βλέπετε ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ, τὸ εἶδετε δὲ καὶ εἰς τὰς λίμνας τῶν κήπων καὶ ἠκούσατε καὶ τὴν φωνὴν του, ὀνομάζεται *βάτραχος*.— Αὐτὸ εἶνε ζῶον ἀμφίβιον, ἐνδιαίτηται πανταχοῦ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐντὸς τῶν τελμάτων, τῶν ἐλῶν καὶ τῶν λιμνῶν, ὅπου μάλιστα εὐρίσκει ἔντομα καὶ σκώληκας, ἐξ ὧν τρέφεται.— Ἔχει κεφαλὴν μὲ ρύγχος στρογγύλον καὶ πλακωτὸν καὶ πλατὺ στόμα. Ἐπὶ τοῦ οὐρανίσκου ἔχει κερατοειδῆ ὀδοντίδια καὶ γλῶσσαν μακρὰν, ἣ ὁποία ἐκτείνεται πολὺ ἔξω τοῦ στόματος· οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶνε ἐξωγκωμένοι καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔχουσι μίαν πτυχὴν, ἣτις καλύπτει αὐτούς, ὅταν ὁ βάτραχος ἦνε ἐντὸς τοῦ ὕδατος.

Ὁ λαιμὸς αὐτοῦ εἶνε βραχὺς καὶ παχὺς· ὁ κορμὸς του εἶνε βραχὺς καὶ παχὺς. Τὸ δέρμα γυμνὸν καὶ λειον, μαλακὸν καὶ μυξῶδες. Οἱ ὀπίσθιοι πόδες του εἶνε μακρότεροι ὅλου τοῦ σώματος, εἶνε πενταδάκτυλοι καὶ συνδεδεμένοι διὰ μεμβρανῶν νηκτικῶν, ὁπλ. ἐπιτηδείων εἰς τὸ κολυμβᾶν.

Τὸ χρῶμα τῶν βατράχων εἶνε πρασινοκίτρινον· ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἔχει μαῦρα στίγματα καὶ τρεῖς κιτρίνας γραμμάς κατὰ μῆκος· ἡ κοιλία ἔχει λευκὸν χρῶμα μετὰ κηλίδων μικρῶν ἢ κιτρινόφαιον.

Κατὰ τὸ ἔαρ συνήθως ἀκούονται αἱ γνωσταὶ κραυ-

γαί: κοάξ, κοάξ, κοάξ.— Τρώγει σκώληκας, μυίας, κώνωπας καὶ ἄλλα ἔντομα, τὰ ὁποῖα βλάπτουσι τὰ λαχανικά μας, διὰ τοῦτο μάλιστα μᾶς χρησιμεύει ἢ ὑπαρξίς των.— Κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰσδύει ἐντὸς τοῦ πηλοῦ μετὰ συντρόφου καὶ αὐτοῦ ναρκοῦται μέχρι τοῦ ἔαρος καὶ διέρχεται τὸν χειμῶνα νεναρκωμένος καὶ κοιμώμενος ἄνευ τροφῆς. Ἐνίοτε παγώνει ἐκ τοῦ ψύχους, χωρὶς νὰ ἀποθνήσκη.

Τίττει πλῆθος ὠῶν μελανοκιτρίνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐξερχόμενα βατράγια ὁμοιάζουσι πρὸς ἰχθῦς καὶ ὀνομάζονται γυρῖνοι. Ἐπειτα ἕως οὗ φθάσωσιν εἰς τὴν τελείαν μορφήν τοῦ βατράχου, λαμβάνουσι 10 μεταμορφώσεις, καὶ τότε ἔχουσι τοὺς πνεύμονας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναπνέωσιν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

Οἱ βάτραχοι εἶνε κυρίως δύο εἰδῶν: οἱ *χλωροὶ* λεγόμενοι ἢ *πράσινοι*, οἱ ὁποῖοι ἀναρριχῶνται εἰς τὰ κλήματα καὶ εἰς τὰ δένδρα μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον καὶ ἀναπαύονται πάντοτε ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν φύλλων· καὶ οἱ λεγόμενοι *γρῖνοι*, οἱ ὁποῖοι εἶνε νωδοί, ἄνευ ὀδόντων δηλ., καὶ ἔχουσι τοὺς ἐμπροσθίους πόδας μακροτέρους τῶν ὀπισθίων.

Μετὰ τὴν διδασκαλίαν πάλιν τῆς περὶ τοῦ βατράχου περιγραφικῆς ταύτης συνθέσεως ὁ ἢ διδ. δίδει τὰς ἐρωτήσεις, πρὸς ἃς οἱ ἢ αἰ μαθ. ἀποκρίνονται, ἀφ' οὗ ἀντελήφθησαν καλῶς τὰ περὶ τοῦ βατράχου διδαχθέντα, προφορικῶς πρὸς τὴν διδ. Εἶτα γράφουσι τὰς ἐρωτήσεις πρὸ τῆς συνθέσεως των ἐν τῷ τετραδίῳ των, ποιοῦσε

τὰς ἀποκρίσεις των ἐν τῷ τετραδίῳ των ἀνὰ μίαν καὶ οὕτω συνθέτουσι τὴν περὶ τοῦ ζώου τούτου Σύνθεσίν των κατ' ἰδίαν ἐλευθέρως, δηλ. οὐχὶ κατὰ λέξιν ἀντιγράφουσι τὸ τῆς διδ.

Ἐρωτήσεις. Ποῖα λέγονται ἀμφίβια; Τί ἔχουσιν εἰς τὸ σῶμά των καὶ πῶς πολλαπλασιάζονται; — Τί εἶναι τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον βλέπετε ἐπὶ τῆς εἰκόνης; — Τί ζῶον εἶνε τοῦτο καὶ ποῦ ἐνδικοιτᾶται; — Περιγράψατε τὸν βάτραχον. — Τίς ἡ φωνὴ τῶν βατράχων καὶ πῶς τρέφονται; — Τί κάμνει ὁ βάτραχος τὸ φθινόπωρον; — Πῶς πολλαπλασιάζονται οἱ βάτραχοι καὶ πότε λαμβάνουσι τὴν τελείαν μορφήν των; — Πόσων εἰδῶν εἶνε οἱ βάτραχοι καὶ εἰς τί μᾶς χρησιμεύουν;

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο γράφουσιν οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. διδασκόμεναι καὶ ὀδηγούμεναι ὑπὸ τοῦ διδ., ὡς ἄνωθι ἐδειξάμεν, καὶ περὶ χελώνης, περὶ κροκοδείλου κλ.

ΜΑΘΗΜΑ Δ'.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ ἢ διδ. ἢ ὁ διδ. τὴν ἐκ τῆς ποικιλίας ἐπιζητούσα εὐχαρίστησιν τῶν μαθ. ὀδηγεῖ καὶ βοηθεῖ αὐτὰς νὰ σχηματίσωσι μῦθον, ὡς εἰς τὴν β' τάξιν τοῦ σχολείου ἐδιδάξαμεν, δηλ. πεπλασμένην διήγησιν, λαμβάνουσα π. χ. ὑποκείμενον πράξεως τὸν βάτραχον, τὸν ὁποῖον περιέγραψαν καὶ ἠξέουσαν ἤδη ποῦ ἐνδικοιτᾶται καὶ τίνας ἔχει ιδιότητας, ὥστε ἀναλόγως τούτων ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τὰς ἀνθρωπίνους ἐνεργείας.

Παράδειγμα.

Ὁ προβλεπτικὸς βάτραχος.

Δύο βάτραχοι πράσινοι, ἐν καιρῷ θέρους, ἀπεμακρύνθησαν πολὺ ἀπὸ τὴν λίμνην, εἰς τὴν ὁποίαν κατῴκουν, καὶ εὐρέθησαν εἰς μίαν ἀμπελον· ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐσυμβούλευε νὰ κατοικήσουν ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ὄροσερὰν σκιάν των ἀμπελοφύλλων καὶ νὰ τρέφονται μὲ τοὺς σκώληκας καὶ τὰς μυίας, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐκεῖ ἄφθονοι. Ἄλλ' ὁ ἕτερος προβλεπτικῶς σκεπτόμενος εἶπεν· « Ἄ! φίλε μου, καλὸν εἶνε τοῦτο καὶ θὰ εὐεργετήσωμεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους· ὅταν ὁμῶς αὐτοὶ ἔλθωσι νὰ τρυγήσουν τὰ σταφύλια, δὲν θὰ μᾶς ποδοπατήσουν; Καὶ τότε δὲν θὰ ἠξέυρωμεν ποῦ νὰ ὑπάγωμεν διὰ νὰ σωθῶμεν.

Τὴν συμβουλὴν τὴν ἐξαγομένην ἐκ τοῦ μύθου τούτου ἀφίνει ἡ διδ. εἰς τὰς μαθ. νὰ σκεφθῶσι καὶ νὰ εἴπωσιν· αὐταὶ δὲ δὲν βραδύνουσι νὰ νοήσωσιν αὐτὴν καὶ νὰ τὴν γράψωσι κάτωθεν τοῦ μύθου τούτου, τὸν ὁποῖον ἀναγράφουσιν εἰς τὸ τετραδίον των ἐν τῇ παραδόσει κλείουσαι τὸ βιβλίον των συνθέσεων, ἢ κατ' οἶκον ἀπὸ μνήμης, λαμβανούσης τὸ βιβλίον τῆς διδασκαλίας.

Κατὰ μίμησιν τοῦ μύθου τούτου ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας δηλ. τῆς προβλεπτικότητος ἢ τῆς φρονήσεως, δίδει εἰς τὰς μαθ. νὰ συνθέσωσιν ἴδιον μῦθον, λ. χ. τὴν φρόνιμον ἀλώπεκα, τὴν φρόνιμον χελώνην, τὴν προβλεπτικὴν γαλῆν· δηλ. μεταβάλλουσι τὴν περιεχομένην ὕλην τοῦ μύθου τοῦ βατράχου καὶ ἀντικαθιστῶσι

τὴν περὶ τῆς ἀλώπεκος κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὰς ιδιότητας τοῦ λαμβανομένου ζώου καὶ φυλάττουσι τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τοῦ μύθου καὶ τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, ὡς εἵπομεν.

Ἄσκησις καὶ σχέδιον πρὸς κατασκευὴν μύθου.

Λαμβάνει λ. χ. δ, ἡ διδ. ζῶον τὴν ἀλώπεκα καὶ λέγει: ὅτι τὰ ζῶα εἶνε τετράπουν, ὡς γνωστόν, δύναται νὰ βυθίζῃ εἰς ἀνώμαλα μέρη, εἰς βράχους, εἰς ἀνωφερίας, καὶ εἰς δένδρα ἀκόμη ἐμπορεῖ νὰ ἀναρριχηθῆ, ὅταν ἔλθῃ εἰς πολλὴν ἀνάγκην· ἀλλὰ δὲν ἐμπορεῖ εὐκόλως καὶ νὰ καταβῆ ἀπ' αὐτοῦ, οὔτε νὰ πηδήσῃ χωρὶς νὰ πάθῃ κακόν. — Ἴδου λοιπὸν ἓν δένδρον ἀρκετὰ ὑψηλόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου περιελίσσεται κληῖμα μὲ ὠρίμους σταφυλάς... δύο ἀλώπεκες... ἔρχονται ἐκεῖ.. τὸ βλέπουσι... ἡ μία... ἡ ἑτέρα... κλ.

Οὕτως εἰ ἡ αἰ μχθ. κατασκευάζουσι τὸν μῦθόν των ἐπὶ τῆς ἀλώπεκος κατὰ τὸ εἰρημένον παράδειγμα τοῦ βατράχου, ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῆς χελώνης κλ. κατασκευάζουσιν ὁμοίους μῦθους.

ΜΑΘΗΜΑ Ε΄.

ΟΔΗΓΙΑ. Πάλιν ἐν τῷ μχθῆματι τούτῳ λαμβάνει ἡ δ.δ. ἡ διδ. πρὸς περιγραφικὴν σύνθεσιν ἐκ τῆς κλάσεως τῶν πτηνῶν τὴν περιστερᾶν, τὴν ὁποίαν περιγράφει ὡς ἑξῆς, λέγουσα.

Περιγραφή τῆς περιστερᾶς.

Γνωρίζετε, παιδιά μου, πάλιν ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, καὶ βλέπετε καὶ συχνὰ ζωντανήν, καὶ ἐδῶ εἰς τὴν εἰκόνα ἐζωγραφημένην, τὴν ὠραίαν περιστερᾶν. Αὕτη εἶνε πτηνὸν ἐκ τῆς τάξεως τῶν περιστεροειδῶν.

Ἡ περιστερᾶ εἶναι βαρεῖα, ὡς πάντα τὰ πτηνὰ τῆς τάξεως ταύτης, ἔχει ὅμως μεγάλην δύναμιν τοῦ πετᾶν, ὁποῖαν δὲν ἔχουσι τὰ ἄλλα, ἡ πέρδιξ λ.χ., ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ὑπάρχουσι δὲ πλεῖστα εἶδη περιστερῶν, ἡ οἰνὰς λεγομένη, ἡ ἐκτοπιστικὴ ἢ ἀποδημητικὴ, ἡ ἀγρία καὶ ἡ κατοικίδιος, ἡ ὁποία εἶνε ἐξημερωμένη ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ σχῆμα τῆς περιστερᾶς εἶνε εὐμορφον, διότι ὁ κορμὸς τῆς εἶναι ὠσειδῆς. Τὸ χρῶμα τῶν πτερῶν τῆς εἶνε ἐν γένει κυανόφαιον· ἡ κοιλία τῆς ὅμως εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λευκὴ, καὶ ἐπὶ τῶν πτερυγῶν καὶ εἰς τὴν οὐρὰν ἔχει γραμμὰς μαύρας· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ λευκαὶ καὶ μέλαιναί καὶ κανελλόχροοι. Ἡ κεφαλὴ τῆς εἶνε μικρὰ ἀναλόγως τοῦ σώματός τῆς. Τὸ ῥάμφος τῆς εἶνε εὐθύ καὶ πρὸς τὸ ἄκρον καμαρωτόν σχηματίζον λόφον, πρὸς τὴν ῥίζαν δὲ ἔχει ὀλίγον δέρμα κρεατῶδες.—Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς εἶνε ἐρυθρωτοί, κεῖνται εἰς τὰ πλάγια τῆς κεφαλῆς καὶ καλύπτονται ἀπὸ ὑμενώδη πτυχήν. Οἱ πόδες τῆς εἶνε περοφόροι καὶ πρὸς τοὺς ταρσοὺς ἐρυθροί, αἱ πτέρυγες μακραὶ καὶ ὀξεῖαι, καὶ ἡ οὐρὰ πλατεῖα καὶ στρογγυλοειδῆς.

Ἡ περιστερᾶ εἰς τὴν ἀγρίαν τῆς κατάστασιν κατοικεῖ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων βράχων καὶ δένδρων καὶ ἐντὸς σπηλαίων, καὶ περὶ τὴν ἀνατολήν καὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου λαρυγγίζει γλυκέως. Ἀπ' αὐτὴν κατάγεται ἡ ἡμερος περιστερᾶ, τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν εἰς τοὺς περιστερεῶνας καὶ τὴν περιποιοῦνται πολὺ, με-

ταχειριζόμενοι τὸ κρέας τῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε παχὺ καὶ νόστιμον. Αὕτη γεννᾶ σχεδὸν κατὰ μῆνα δύο ὥα, καὶ τὸ ἔτος δεκάκις ἢ ἑννεάκις ἐπωάζει ἐπὶ 15 ἡμέρας καὶ παράγει 18—20 περιστεριδεῖς, ὥστε εἰς διάστημα 4 ἔτων ἐξ ἑνὸς ζεύγους δυνατὸν νὰ ἔχη τις 1500 περιστεράς.

Οἱ νεοσσοὶ τῆς περιστερᾶς εἶνε ἄπτεροι καὶ τυφλοί, τρέφονται ἀπὸ τοὺς γονεῖς των διὰ σπόρων, τοὺς ὁποίους μαλακύνουσι πρῶτον εἰς τὸν στόμαχόν των καὶ ἔπειτα τοὺς ἐξεμουσιν εἰς τὸ στόμα τῶν περιστεριδεῶν.

Ἡ περιστερὰ εἶνε πτηνὸν ἄκακον, φιλόστοργον καὶ ἀγαπητόν, εἶνε πολὺ προσκεκολλημένη εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς τῆς, καὶ ὅπου καὶ ἂν μεταβῆ, ἐπανέρχεται ἐνθυμουμένη τὴν φωλεάν τῆς. Διὰ τοῦτο ἡ περιστερὰ, ὅταν ἐστάλη ἐκ τῆς κιβωτοῦ ἀπὸ τὸν Νῶε διὰ νὰ πληροφορηθῆ περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κιβωτὸν μετὰ τὴν ἐλαίαν εἰς τὸ ῥάμφος, ἐν ᾧ ὁ κόραξ ἔμεινε τρώγων πτώματα. Καὶ τῶρα τὴν μεταχειρίζονται οἱ ἄνθρωποι ὡς ἀγγελιαφόρον καὶ γραμματοκομίστριαν· περιδένουσι εἰς τοὺς πόδας ἢ εἰς τὸν λαιμόν τῆς ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας μεταφέρει καὶ ἐπανέρχεται ταχέως εἰς τὰ ἴδια.

Τὴν περιγραφικὴν ταύτην σύνθεσιν τῆς περιστερᾶς οἱ μαθ. αἱ μαθ. ποιοῦσιν ἰδίως δι' ἐπιστολῆς περιγράφουσαι ἐκάστη κατ' ἴδιον τρόπον τὴν περιστερὰν πρὸς φίλην τῆς, ἢ πρὸς

τὴν διδασκάλισσαν αὐτῆς, ἢ πρὸς ἀδελφὴν τῆς, ἢ πρὸς μητέρα λ. γ., κατὰ τὸ ἐξῆς δὲ σχέδιον ποιούσαι τὴν ἐπιστολήν :

Ὅτι λ. γ. τὴν Κυριακὴν τὴν παρελθοῦσαν ἔκαμαν μίαν ἐκδρομὴν εἰς τὴν ἐξοχὴν — Ὑπῆγαν εἰς μίαν ἔπαυλιν μετὰ τῶν γονεῶν των — ἐκεῖ ὑπῆρχε καὶ περιστερεῶν πλήρης περιστερῶν — ὅτι πολὺ διεσκεδάσαν βλέπουσαι ἄλλας αὐτῶν νὰ ἐπωάζωσι τὰ ὥα των, ἄλλας νὰ φέρωσι τροφήν εἰς τὰ μικρά των. — Οὕτω λαμβάνουσιν ἀφορμὴν καὶ περιγράφουσιν εἰς τὴν φίλην των κτλ. τί ζῶον εἶνε ἡ περιστερὰ, — ὅποια καὶ πόσων εἰδῶν εἶνε — τί σχῆμα καὶ τί χρώμα ἔχει — καὶ τὰς ἄλλας τῆς ιδιότητας, — ποῦ κατοικεῖ ἡ ἀγρία καὶ ἐκ ταύτης ποία κατὰγεται, — πόσα τίκτει, — πῶς εἶνε οἱ νεοσσοὶ τῆς, τί πτηνὸν εἶνε ἡ περιστερὰ. — εἰς ποῖον ἐχρησίμωσεν ἡ περιστερὰ — καὶ πῶς τὴν μεταχειρίζονται καὶ τῶρα οἱ ἄνθρωποι.

Κατὰ τὸ εἰρημένον δὲ παράδειγμα γράφουσιν οἱ μαθ. αἱ μαθ. περιγραφικὴν σύνθεσιν τῆς χελιδόνος, τῆς πέδικος κλ., ἀφ' οὗ ἡ διδ. ἢ ὁ διδ. περιγράφῃ προφορικῶς καὶ εἶτα δώσῃ ἐρωτήσεις, ἐφ' ὧν ἀποκρινόμενοι οἱ μαθ. αἱ μαθ. ποιούσαι τὴν ἔκθεσιν.

ΜΑΘΗΜΑ ΣΤ'.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθηματι τούτῳ ὁ, ἡ διδ. ἀπαγγέλλει εἰς τὰς μαθ. ἰσμάτιον ἐπὶ τῆς περιστερᾶς, ὅμοιον πρὸς τὰ ἄπερ ἔγραψαν ἐν τῇ β'. τάξει, ἐκφραστικὸν δηλ. χραξ καὶ ἀγάτης πρὸς τὴν φιλοστοργίαν καὶ ἠπιότητα τοῦ πτηνοῦ τούτου.

Ἀσμάτιον πρὸς τὴν περιστεράν.

1

ᾠ ἀγαθὴ περιστερά,
 μὲ τὰ μικρὰ σου τὰ περὰ
 πετῆς ταχύτητα ἔχει,
 ὅπου ἐν ζευγός σου γλυκὺ
 τυφλῶν, ἀπτέρων νεογνῶν,
 σὲ περιμένει νὰ τραφῇ
 ἀπὸ τὸ ῥάμφος σου τ' ἄγνόν.

3

Κί' ἡ μήτηρ μου, περιστερά,
 καθὼς σύ, οὕτω τρυφερά
 μὲ ἀγαπᾷ καὶ προσπαθεῖ
 νὰ γείνω κόρη ἀγαθῆ·
 καὶ μὲ τὴν ἔνθερμον πνοὴν
 τοῦ στήθους της μοὶ χορηγεῖ
 ψυχῆς καὶ σώματος ζωὴν!

Καὶ μετὰ τὴν ἐπανειλημμένην ἀπαγγελίαν τοῦ ἁσμάτιου
 ὑπὸ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν μαθ. ἡ διδ. ἐρωτᾷ αὐτάς,
 τί περιγράφει τὸ ἁσμάτιον τοῦτο καὶ τί αἰσθάνονται ἐν τῇ
 καρδίᾳ των ἐξ αὐτοῦ. Αἱ μαθ. δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ εἴπω-
 σιν ὅτι τὸ ἁσμάτιον τοῦτο ἐκφράζει καὶ περιγράφει τὴν φι-
 λοστοργίαν τῆς περιστερᾶς καὶ αἰσθάνονται χαρὰν καὶ ἀγά-
 πην πρὸς αὐτήν, ὡς πρὸς τὴν μητέρα των, ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ
 ποιηματίου των θὰ εὐχαριστηθῶσι νὰ ἐπιγράψωσιν: «ἡ ἀγα-
 πητὴ περιστερά, ἡ ἡ φιλόστοργος περιστερά, ἡ ἡ φιλόστορ-
 γος μήτηρ». Εἶτα ἀναγράφουσι εἰς τὰ τετράδιά των τὸ
 ἁσμάτιον πρὸ τῆς διδ. ἡ κατ' οἶκον ἀπὸ μνήμης, προσθε-

2

ᾠ! τί ἀγάπη μητρικὴ
 μέγα σὸ στήθος σου οἰκεῖ!
 καὶ' αὐτοὺς τοὺς σπόρους τοὺς σκληροὺς
 τοὺς χίμνει τόσον τρυφεροὺς.
 Ἐκ τῆς πυρώδους σου στοργῆς,
 καὶ' ὁ στόμαχός των ὁ μικρὸς
 χωνεύει τούτους εὐχερῶς.

4

ᾠ! δι' αὐτὸ σὲ ἀγαπῶ,
 περιστερά μου, νὰ σὲ 'πῶ.
 Καθὼς ἡ μήτηρ μου καὶ σὺ
 εἶσαι γλυκεῖα, εἶνε χρυσῆ·
 ἄς σ' εἶχ' ὁδὴ στήν ἀγκυλιὰ,
 ἄς σὲ ἐκράτουν δυνατὰ,
 θερμὰ νὰ σ' ἔδιδε φιλία.

τουσαι κάτωθι αὐτοῦ καὶ τὰ ἐξῆς: Τί Συνθέσεις εἶνε αὐτή,
 τὴν ὁποίαν ἔγραψαν — εἰς πόσα μέρη ἢ στροφὰς διαιρεῖται
 καὶ τί περιγράφει. — Ἐπομένως βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ διδ.
 γράφουσι οἱ μαθ. ἡ αἱ μαθ. καὶ ἄλλο ὁμοιον ἁσμάτιον μετα-
 βάλλουσαι τὸ ἀντικείμενον λ.χ. πρὸς τὴν χελιδόνα, πρὸς τὴν
 τρυγόναν, πρὸς τὴν γέρανον — ἡ ἐκλέγει ἡ διδ. τοιοῦτον ἐκ
 βιβλίου καὶ ἀπαγγέλλει πρὸς τὰς μαθητ., αἱ ὁποῖαι ἀπὸ
 μνήμης τὸ ἀναγράφουσι.

ΜΑΘΗΜΑ Ζ'.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ ἡ διδ. ἐξακολουθεῖ τὰς ἐκ
 τῆς φυσικῆς ἱστορίας περιγραφικὰς Συνθέσεις, λαμβάνουσα ἐντεῦ-
 θεν ἀντικείμενα ἐκ τοῦ β' βασιλείου τοῦ τῶν φυτῶν, καὶ διδά-
 σκουσα ὡδε:

Εἰς τὰς προηγουμένας Συνθέσεις ἐγράψατε, παιδιά
 μου, περιγραφὰς ζῶων ἐκ τῶν διαφόρων αὐτῶν τάξεων
 καὶ κλάσεων, τετραπόδων, ἐνόμων, ἀμφιβίων, πτη-
 νῶν, καὶ μύθους καὶ ἁσμάτια· ἤδη θὰ σᾶς περιγράψω
 ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου τὸ ὠραῖον καὶ ἀγαπητὸν
 φυτόν, τὸ κλημα τῆς ἀμπέλου.

1) Γνωρίζετε, παιδιά μου, τὸ ὠραῖον κλημα τῆς
 ἀμπέλου καὶ τὸ ἀγαπᾶτε πολὺ, διότι παράγει τὰ γλυ-
 κέα καὶ νόστιμα σταφύλια, τὰ ὁποῖα μεγάλως εὐχαρι-
 στεῖσθε νὰ τρώγητε. Καὶ μετ' εὐχαριστήσεως λοιπὸν
 μεγάλης θὰ ἀκούσητε καὶ θὰ γράψητε ἔπειτα καὶ σεῖς
 τὴν περιγραφὴν τοῦ εὐκάρπου τούτου φυτοῦ.

Λοιπόν, τὸ κλήμα τῆς ἀμπέλου εἶνε φυτὸν θαμνωδές· ἔχει ρίζαν, κορμὸν καὶ κλάδους, οἱ ὅποιοι εἶνε μακροί, λεπτοὶ καὶ κομβωτοί, καὶ αὐτοὶ ἰδίως ὀνομάζονται κλήματα. Πολλὰ δὲ κλήματα φυτευμένα εἰς ἓν μέρος γῆς ὀνομάζονται ἀμπελος· ὁ δὲ τόπος, ὅπου εὐρίσκονται πολλοὶ ἀμπελοὶ, ὀνομάζεται ἀμπελών.

Τὰ κλήματα τῆς ἀμπέλου κατ' ἔτος κλαδεύουσιν οἱ ἀμπελοουργοὶ καὶ ἀφίνουσι μόνον τὸ κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ, τὸ ὅποιον εἶνε χονδρὸν καὶ ὀξῶδες καὶ ὀνομάζεται ἀπ' αὐτοῦς *κούτσουρον*. Κατὰ τὸ ἔαρ ἀναβλαστάνουσιν οἱ κλάδοι καὶ ὀνομάζονται βλαστοί· αὐτοὶ ἔχουν γεῦσιν ὀξεινήν καὶ εὐχαρίστως τρώγονται, μάλιστα ἀπὸ τὰ παιδία.

Ὅταν τὰ κλήματα μείνωσιν ἀκλάδευτα, μηκύνονται πολὺ· καὶ ὅταν εὐρεθῶσι παρὰ τὴν ρίζαν δένδρων, ἀναρριχῶνται ἐπ' αὐτῶν μέχρι τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν καὶ μένουσιν ἐπ' αὐτῶν στερεωμένα καὶ ἐκεῖ φυλλοφοροῦσι καὶ καρποφοροῦσι. Πολλάκις στήνουσιν οἱ ἀμπελοουργοὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὄρθια στερεὰ ξύλα καὶ ἄλλα ὀριζόντια καὶ πλάγια καὶ περίξ αὐτῶν φυτεύουσι κλήματα, τὰ ὅποια ὑψοῦνται καὶ διακλαδίζονται ἐπάνω εἰς τὰ ξύλα, καὶ τοῦτο ὀνομάζεται ἀναδενδράς ἢ κληματαριά.

Τὶ εὐχάριστον εἶνε νὰ κάθηται τις ὑποκάτω εἰς τοιαύτην ἀναδενδράδα καὶ νὰ ἔξη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του κρεμαμένας τὰς γλυκείας σταφυλάς!

2) Τὰ φύλλα τοῦ κλήματος εἶνε μεγάλα μὲ μακρὸν μίσχον καὶ ὑποστρόγγυλα. Εἶνε ἐσχισμένα εἰς τρεῖς ἢ πέντε λοβοὺς καὶ λέγονται διὰ τοῦτο ἔλλοβα· περίξ εἶνε ὀδοντωτά· καὶ ἢ μὲν ἄνω ἐπιφάνειά των εἶνε λεία καὶ στιλπνή, ἢ δὲ ὑποκάτω εἶνε γναφλωδής, ἔχει τρίγας λεπτὰς καὶ ἀπαλὰς ὑπολεύκους.

Τὰ ἄνθη τοῦ κλήματος ὀνομάζονται βότρους· εἶνε μικρὰ καὶ εὐώδη καὶ πυκνότατα τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Ἀφοῦ πέσωσι τὰ πέταλα τῶν ἀνθῶν τούτων, παρουσιάζεται ὁ καρπὸς κατ' ἀρχὰς πράσινος, ὀνομαζόμενος ἀγουρίδα, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ὄμραξ. Ἐπειτα ὅσον ὠριμάζει, χρωματίζεται κατὰ διάφορα χρώματα, λαμβάνει δὲ καὶ διάφορα σχήματα καὶ μέγεθος· ὁ καρπὸς οὗτος ὀνομάζεται *ράξ*, ἔχει ἐντὸς 2—3—4 σπόρους, οἱ ὅποιοι λέγονται *ρίγαρτα*. Πολλοὶ ὄμοι ῥάγες σχηματίζουσι τὸν βότρυν ἢ τὴν σταφυλήν.

Τὰς σταφυλάς, ἀφ' οὗ ἐντελῶς ὠριμάσῃσι, τὰς ὀλιθουσίαν ἐντὸς μέρους, τὸ ὅποιον ὀνομάζεται *λητός*, καὶ παράγεται ἐξ αὐτῶν χυμός, ὁ ὅποιος κατ' ἀρχὰς λέγεται *μοῦστος* ἢ *γλεῦκος*, ἔπειτα ἀπ' αὐτὸν γίνεται ὁ οἶνος. Ἐκ τούτου κατασκευάζεται καὶ ὄξος καὶ οἶνόπνευμα.

Ἀποξηραίνόμεναι δὲ αἱ σταφυλαὶ μᾶς δίδουσι τὰς λεγομένας σταφίδας, τὰς ὁποίας πολὺ εὐχαρίστως τρώγομεν καὶ μεταχειρίζομεθα καὶ εἰς διάφορα γλυκύσματα.

Τὰ εἶδη τῶν κλημάτων καὶ τῶν σταφυλῶν εἶνε πάμπολλα. Ἐν εἶδος εἶνε ἡ λεγομένη *κορινθιακή* καὶ

ἄλλο ἢ σουλτανίη, τῶν ὁποίων αἱ ῥᾶγες εἶνε λεπταὶ καὶ ἄνευ σπερμάτων.

Τὸ κλῆμα εἶνε χρησιμώτατον φυτὸν εἰς ἡμᾶς· διότι ὁ καρπὸς τοῦ μᾶς δίδει διάφορα εἶδη τροφῆς καὶ ποτῶν νοστιμωτάτων καὶ γλυκυτάτων· διὰ τοῦτο τὸ καλλιεργοῦμεν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀγάπης.

Τὴν περιγραφὴν ταύτην διαίρει ὁ ἡ διδ. εἰς 2 μέρη, διότι εἶνε ἐκτεταμένη· καὶ αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. ποιοῦσι 2 περιγραφικὰς Σύνθεσις περὶ τῆς ἀμπέλου κατὰ τὰς ἐξῆς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας ἀντιγράφουσιν εἰς τὸ τετραδίον των καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀποκρίνονται ποιοῦσαι τὴν Σύνθεσιν.

α') Τί ἐγράψατε εἰς τὰς προηγουμένας Σύνθεσις; — Ἦδη τί θὰ περιγράψητε; — Γνωρίζετε τὸ ὠραῖον κλῆμα τῆς ἀμπέλου; καὶ εὐχαριστήσατε νὰ τὸ περιγράψητε; — Τί εἶνε λοιπὸν τὸ κλῆμα καὶ πόσα μέρη ἔχει; — Τί ὀνομάζεται ἄμπελος καὶ τί ἀμπελών; — Τί κάμνουσιν οἱ ἀμπελοργοὶ τὰ κλήματα; — καὶ τί γίνεται τὸ ἔαρ; — Τί γίνονται τὰ κλήματα, ὅταν δέν τὰ κλαδεύωσι; — Τί ὀνομάζεται κληματαριά ἢ ἀναδενδράς; — Εὐχαριστεῖσθε νὰ ἀθήσθε ὑπὸ τὴν ἀναδενδράδα;

Αἱ μαθ. γράφουσιν ὧδε τὰ ἀνωτέρω διδαχθέντα ὑπὸ τῆς διδ. ἢ τοῦ διδ.

Περιγραφὴ τῆς ἀμπέλου.

α') Εἰς τὰς προηγουμένας Σύνθεσις ἐγράψαμεν περιγρα-

γράφας ζῶων διαφόρων τάξεων καὶ εἰδῶν, ἐγράψαμεν περὶ τετραπόδων, ἀμφιβίων, ἐντόμων, πτηνῶν, ἐγράψαμεν μύθους, ἀσμάτια. Τώρα θὰ περιγράψωμεν τὸ ὠραῖον καὶ ἀγαπητὸν φυτὸν, τὸ κλῆμα τῆς ἀμπέλου. Γνωρίζομεν τὸ κλῆμα τῆς ἀμπέλου καὶ τὸ ἀγαπῶμεν πολύ, διότι μᾶς δίδει τὰ γλυκέα σταφύλια, τὰ ὁποῖα μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν τρώγομεν κτλ., καὶ τὰ λοιπὰ ὡσαύτως, μέχρις οὗ τελειώσουν ὅλας τὰς ἀποκρίσεις, δι' ὧν οὕτω κατασκευάζουσι τὴν περιγραφικὴν Σύνθεσιν.

β') Ὅποια εἶνε τὰ φύλλα τοῦ κλήματος; — Πῶς ὀνομάζεται ὁ καρπός; καὶ τί ἔχει ἐντός; — Τί εἶνε ληνός καὶ τί γίνεται ἐκ τῶν σταφυλῶν; — Τί εἶνε αἱ σταφίδες; — Ὅποσων εἰδῶν εἶνε τὰ κλήματα καὶ ποῖα ἡ χρησιμότης αὐτῶν; Ὅμοίως ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀποκρινόμενοι οἱ παῖδες εἰς μίαν ἐκάστην τῶν ἐρωτήσεων τούτων κατασκευάζουσι τὸ β' μέρος τῆς περιγραφῆς τῆς ἀμπέλου.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο διδάσκει ἡ διδ. περὶ συκῆς, μηλέας, κερασέας, ἀμυγδαλῆς κτλ., δίδει ἐρωτήσεις ἐπὶ τοῦ διδαχθέντος καὶ οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. διὰ τῶν ἀποκρίσεων, ἄς ἐξάγουσιν ἐξ αὐτῶν, ποιοῦσι τὴν περιγραφικὴν Σύνθεσιν τῆς συκῆς λ. χ., τῆς μηλέας κλ.

ΜΑΘΗΜΑ Η'.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθηματι τούτῳ ὁ διδ. ἢ ἡ διδ. μεταβαίνει εἰς ἄλλα ἀντικείμενα πρὸς Σύνθεσιν, λαμβάνουσα ὑπόθεσιν λ. χ. τὰς φυσικὰς διαιρέσεις τοῦ χρόνου, τὰς ὥρας δηλ. τοῦ ἔτους, τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα, τινὰ ἐκ τῶν φαινομένων ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ. Διδάσκει ὧδε:

Εἰς τὰς προηγουμένας Συνθέσεις, ἐλάβετε, παιδία μου, πρὸς περιγραφὴν ἀντικείμενα ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν, ἤδη θὰ λάβωμεν ἄλλα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια εἶνε ἐπίσης ἄξια περιγραφῆς καὶ τὰ ὅποια σᾶς κάμνουσι πολλὴν ἐντύπωσιν. Ἐκ τούτων θὰ σᾶς περιγράψω τὸν χειμῶνα κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον: (1)

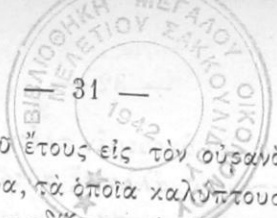
I

Περὶ τοῦ χειμῶνος.

Ὁρισμός. Ὁ χειμὼν εἶνε καὶ αὐτὸς ἀντικείμενον φυσικόν. Εἶνε φαινόμενον, τὸ ὅποιον προέρχεται ἐκ τῶν νόμων καὶ ἐνεργειῶν, τοὺς ὁποίους ἔδωκεν ὁ Δημιουργὸς εἰς τὴν φύσιν. Εἶνε μία τῶν 4 λεγομένων ὥρῶν τοῦ ἔτους, αἱ ὅποια εἶνε, ὡς γνωρίζετε, τὸ ἔαρ, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμὼν. Εἶνε ἐπομένως τὸ ἐν τέταρτον τοῦ ἔτους καὶ συγκροτεῖται ἐκ 3 μηνῶν, τοῦ Δεκεμβρίου, τοῦ Ἰανουαρίου καὶ τοῦ Φεβρουαρίου. Εἰς τὸ διάστημα τῶν μηνῶν τούτων αἱ ἡμέραι εἶνε μικρότερα τῶν νυκτῶν.

Περιγραφή. Τὸν χειμῶνα βλέπομεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀκούομεν διὰ τῶν ὠτων, καὶ ἐν γένει αἰσθανόμεθα αὐτὸν καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Διότι ἀμέσως κατὰ

(1) Τοῦτο θέτουσιν εἰς τὴν περιγραφικὴν Σύνθεσιν αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. ὡς προοίμιον.

τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους εἰς τὸν οὐρανὸν βλέπομεν νέφη πυκνὰ καὶ μαῦρα, τὰ ὅποια καλύπτουσι τὸ ὠραῖον αὐτοῦ κυανοῦν καὶ ἐμποδίζουσι τὸν ἥλιον νὰ ῥίπτῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὰς γλυκείας καὶ ζωογόνους αὐτοῦ ἀκτῖνας. Βλέπομεν τὴν βροχὴν, ὅτι πίπτει ἐκ τῆς ἀτμοσφαιράς, ἄλλοτε λεπτὴ καὶ ἄλλοτε ῥαγδαία καὶ ὀρηκτική, καὶ καταπλημμυρεῖ τὰς ὁδοὺς, καὶ δὲν δυνάμεθα εὐχαρίστως νὰ βαδίζωμεν.

Βλέπομεν ἀστραπάς, ἀκούομεν βροντὰς καὶ κεραυνούς, οἱ ὅποιοι μετὰ φρικώδους συριγμοῦ διασχίζουσι τὰ νέφη καὶ καταπίπτουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κατακαίουσιν μάλιστα ζῶα καὶ δένδρα ὑψηλὰ καὶ ἀνθρώπους.

2

Βλέπομεν πρὸς τούτοις τὸν χειμῶνα χάλαζαν πίπτουσαν μετὰ κρότου ἐκ τῶν νεφῶν καὶ κατασυντρίβουσαν τὰ τρυφερὰ φυτὰ καὶ πολλάκις θανατόνουσαν ἀνθρώπους καὶ ζῶα, ὅταν ἔχῃ μέγαν ὄγκον. Βλέπομεν νιφάδας χιόνος πυκνάς, ὅτι καταβαίνουν ἐπὶ τῶν γυμνῶν κλάδων τῶν δένδρων, ἐπὶ τῶν ὁδῶν, τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν, ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων, ὅτι σκεπάζουσιν ὅλα ὡς διὰ λευκοτάτης σινδόνης, καὶ συχνὰ στιβάζουσιν ἐπ' αὐτῶν στρώμα ἐνὸς καὶ δύο πήχεων.

Βλέπομεν τὰ ὕδατα ὅτι παγόνουν εἰς τὰς πηγὰς τῶν, εἰς τὰς κρήνας, εἰς τοὺς ποταμούς καὶ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν μας.

Εἰς τὰς προηγουμένας Συνθέσεις, ἐλάβετε, παιδία μου, πρὸς περιγραφὴν ἀντικείμενα ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, ἤδη θὰ λάβωμεν ἄλλα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια εἶνε ἐπίσης ἄξια περιγραφῆς καὶ τὰ ὅποια σᾶς κάμνουσι πολλὴν ἐντύπωσιν. Ἐκ τούτων θὰ σᾶς περιγράψω τὸν χειμῶνα κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: (1)

I

Περὶ τοῦ χειμῶνος.

Ὅρισμός. Ὁ χειμῶν εἶνε καὶ αὐτὸς ἀντικείμενον φυσικόν. Εἶνε φαινόμενον, τὸ ὅποιον προέρχεται ἐκ τῶν νόμων καὶ ἐνεργειῶν, τοὺς ὁποίους ἔδωκεν ὁ Δημιουργὸς εἰς τὴν φύσιν. Εἶνε μία τῶν 4 λεγομένων ὥρῶν τοῦ ἔτους, αἱ ὅποια εἶνε, ὡς γνωρίζετε, τὸ ἔαρ, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμῶν. Εἶνε ἐπομένως τὸ ἐν τέταρτον τοῦ ἔτους καὶ συγκροτεῖται ἐκ 3 μηνῶν, τοῦ Δεκεμβρίου, τοῦ Ἰανουαρίου καὶ τοῦ Φεβρουαρίου. Εἰς τὸ διάστημα τῶν μηνῶν τούτων αἱ ἡμέραι εἶνε μικρότεραι τῶν νυκτῶν.

Περιγραφή. Τὸν χειμῶνα βλέπομεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀκούομεν διὰ τῶν ὠτων, καὶ ἐν γένει αἰσθανόμεθα αὐτὸν καθ' ἕλον τὸ σῶμα. Διότι ἀμέσως κατὰ

(1) Τοῦτο θέτουσιν εἰς τὴν περιγραφικὴν Σύνθεσιν αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. ὡς προοίμιον.

τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους εἰς τὸν οὐρανὸν βλέπομεν νέφη πυκνὰ καὶ μαῦρα, τὰ ὅποια καλύπτουσι τὸ ὥραιον αὐτοῦ κυανοῦν καὶ ἐμποδίζουσι τὸν ἥλιον νὰ ρίπτῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὰς γλυκείας καὶ ζωογόνους αὐτοῦ ἀκτῖνας. Βλέπομεν τὴν βροχὴν, ὅτι πίπτει ἐκ τῆς ἀτμοσφαιράρας ἄλλοτε λεπτὴ καὶ ἄλλοτε ῥαγδαία καὶ ὀρμητικὴ, καὶ καταπλημμυρεῖ τὰς ὁδοὺς, καὶ δὲν δυνάμεθα εὐχαρίστως νὰ βαδίζωμεν.

Βλέπομεν ἀστραπάς, ἀκούομεν βροντὰς καὶ κεραυνούς, οἱ ὅποιοι μετὰ φρικώδους συριγμοῦ διασχίζουσι τὰ νέφη καὶ καταπίπτουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κατακαίουσιν μάλιστα ζῶα καὶ δένδρα ὑψηλὰ καὶ ἀνθρώπους.

2

Βλέπομεν πρὸς τούτοις τὸν χειμῶνα χάλαζαν πίπτουσαν μετὰ κρότου ἐκ τῶν νεφῶν καὶ κατασυντρίβουσαν τὰ τρυφερὰ φυτὰ καὶ πολλάκις θανατόνουσαν ἀνθρώπους καὶ ζῶα, ὅταν ἔχῃ μέγαν ὄγκον. Βλέπομεν νιβάδας χιόνος πυκνάς, ὅτι καταβαίνουν ἐπὶ τῶν γυμνῶν κλάδων τῶν δένδρων, ἐπὶ τῶν ὁδῶν, τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν, ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων, ὅτι σκεπάζουσιν ὅλα ὡς διὰ λευκοτάτης σινδόνης, καὶ συχνὰ στιβάζουσιν ἐπ' αὐτῶν στρῶμα ἐνὸς καὶ δύο πήχεων.

Βλέπομεν τὰ ὕδατα ὅτι παγόνουν εἰς τὰς πηγὰς των, εἰς τὰς κρήνας, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν μας.

Τὸν χειμῶνα δὲν ἀκούομεν πλέον τὴν θελκτικὴν μελῳδίαν τῶν πτηνῶν· ἀλλὰ ἐξ αὐτῶν ἀποδημοῦσιν εἰς θερμούς τόπους, ὅπου κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἔχομεν χειμῶνα, ὑπάρχει ἕαρ καὶ θέρος. Ἄλλα κρύπτονται εἰς τὰς φωλεάς των, ἐντὸς τῶν θάμνων καὶ τῶν μὴ προσβαλλομένων ὑπὸ τοῦ χειμῶνος μερῶν.

Ἐνίοτε πετῶσι φοβισμένα εἰς χαμηλὰ μέρη, διὰ νὰ ζητήσωσι τροφήν· ἄλλοτε σωρηδὸν ῥίπτονται πλησίον τῶν χωρίων καὶ τῶν πόλεων, ὅταν ἦνε εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση ὑπερβολικὸν τὸ ψῦχος, καὶ οἱ ἄνθρωποι τότε τὰ φονεύουσι. Ὁμοίως καὶ τὰ τετράποδα ζῶα κρύπτονται εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰς κοίτας των καὶ μόνον ὅταν φανῇ ἡμέρα εὐήλιος, ἐξέρχονται πρὸς ζήτησιν τροφῆς.

Τὰ ἄνθη εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς κήπους δὲν ὑπάρχουσι τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ μόνον ἐντὸς τῶν λεγομένων θερμοκηπίων, ὅπου τὰ ἐπιμελοῦνται, τὰ ζωογονοῦσι καὶ στολιζοῦσι τοὺς οἴκους των.

3

Ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τὸν χειμῶνα αἰσθανόμεθα εἰς ἕλον τὸ σῶμα δυσφόρητον ψῦχος· καὶ διὰ νὰ προφυλαχθῶμεν, ἐνδύομεθα φορέματα βαρέα καὶ θερμοαγωγά· ἀνάπτομεν πῦρ· εἰς τὰς ἐστίας μας καὶ περιοριζόμεθα ἐντὸς τῶν οἴκων, ὅταν χιονίξῃ ἢ βρέχῃ πολὺ.

Πλεῖστοι ὅμως ἄνθρωποι ἐξέρχονται καὶ ὑπὸ τὰς βαρῶν βροχῶν καὶ μὲ τὴν χιόνα. Οὗτοι εἶνε οἱ γεωργοὶ εἰς τὰ χωρία, οἱ ἐργάται, οἱ ἔμποροι, οἱ βιομήχανοι, οἱ πωληταὶ διαφόρων πραγμάτων καὶ μάλιστα τροφίμων, οἱ ἱερεῖς, οἱ ἰατροί, οἱ διδάσκαλοι, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά, πάντες ὅσοι ἔχουσιν ἔργον ἐκτὸς τοῦ οἴκου των καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ ἐκτελῶσι τακτικῶς. Πάντες οὗτοι ἐξέρχονται, διὰ νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ καθήκον των.

Ἐπάρχουσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἢ δὲν ἔχουσιν ἐργασίαν, ἢ πάσχουσι καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐργασθῶσιν. Οὗτοι εἶνε ἄποροι καὶ πτωχοί, καὶ τὸν χειμῶνα ὑποφέρουσι πολὺ ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης. Τούτους χρεωστοῦμεν νὰ μὴ λησμονῶμεν, ὅταν ἡμεῖς θερμαινόμεθα καὶ τρώγωμεν καὶ πίνωμεν· χρεωστοῦμεν νὰ δίδωμεν εἰς αὐτοὺς ἄνθρακας, ξύλα, ἐνδύματα, ἄρτον, τροφήν ἐν γένει καὶ νὰ προμηθεύωμεν ἐργασίαν εἰς τοὺς δυναμένους νὰ ἐργασθῶσιν.

Οὕτω, παιδιά μου, ὁ χειμῶν, ὁ ὅποιος εἶνε κατὰ τὰ ἄλλα δυσάρεστος, γίνεται αἰτιος νὰ αἰσθανώμεθα τὴν γλυκυτέραν τῶν εὐχαριστήσεων, τὴν ὁποίαν χύνει εἰς τὴν ψυχὴν μας ἡ εὐεργεσία καὶ ἡ ἐλεημοσύνη πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀδελφοὺς μας· καὶ τὴν εὐχαρίστησιν ταύτην αἰσθανόμεθα, διότι ἐκτελοῦμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἰψίστου καὶ Παναγάρχου Πατρὸς πάντων ἡμῶν. (1)

(1) Τοῦτο ὅμως θέτουσιν αἱ μὲθ. ἢ οἱ μὲθ. εἰς τὴν Σύμβεσιν των, τὴν περὶ τοῦ χειμῶνος, καὶ ὡς ἐπίλογον ἢ συμπέρασμα ἐξαγόμενον ἐκ τῆς ἄλλης ταύτης περιγραφῆς.

Εἰς τρία μέρη ποιοῦσιν οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. τὴν Σύνθεσιν ταύτην ὧς ἐκτεταμένην. Καὶ τὰς ἐρωτήσεις λοιπὸν διαιροῦμεν εἰς τρία μέρη, πρὸς τὰς ὁποίας ἀποκρινόμενοι κατὰ τὴν ἀνωτέρω περὶ τοῦ χειμῶνος περιγραφὴν, ποιοῦσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν περιγραφικὴν Σύνθεσιν τοῦ χειμῶνος εἰς 3 μέρη ἢ τρεῖς Συνθέσεις.

Ἐρωτήσεις. 1) Ἐπιτίμων ἀντικειμένων θὰ γράψητε τώρα περιγραφικὴν Σύνθεσιν; — Τί θὰ περιγράψητε; — Τί εἶνε λοιπὸν ὁ χειμῶν; — Ἐκ ποίων καὶ πόσων μηνῶν συγκροτεῖται; — Πῶς εἶνε αἱ ἡμέραι κατὰ τοὺς μῆνας τούτους; — Τί βλέπομεν τὸν χειμῶνα εἰς τὸν οὐρανόν; — Τί ἀκούομεν;

2) Τί πίπτει μετὰ κρότου ἐκ τῶν νεφῶν; — Διὰ τίνος σκεπάζεται ἡ γῆ καὶ πάντα τὰ ἐπ' αὐτῆς; — Τὰ ὕδατα τί γίνονται; — Τί γίνονται τὰ πτηνὰ τὸν χειμῶνα; — Καὶ τὰ ἄλλα τετράποδα; — Τί κάμνουσι διὰ νὰ εὔρουν τροφήν; — Ποῦ ὑπάρχουν ἄνθη;

3) Ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τί αισθανόμεθα τὸν χειμῶνα; — Ποῖοι ἐξέρχονται ὑπὸ τὰς βροχὰς καὶ τὰς χιόνας; — Ποῖοι ἄλλοι ἄνθρωποι ὑπάρχουσι καὶ τί χρεωστοῦμεν πρὸς αὐτούς; Τί γίνεται οὕτω εἰς ἡμᾶς ὁ χειμῶν;

Οὕτω κατὰ τὸ περὶ χειμῶνος παράδειγμα κατασκευάζουσιν οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. καὶ ἄλλην ἰδίαν Σύνθεσιν περιγραφικὴν τοῦ ἔαρος. Δίδωμεν δὲ εἰς αὐτὰς μόνον ἐρωτήσεις καὶ ἀφίνομεν εἰς τὴν διδ. νὰ διδάξῃ καὶ εἴπη εἰς αὐτὰς προφορικῶς τὰ περὶ τοῦ ἔαρος.

Ἐρωτήσεις. 1) Τί εἶνε τὸ ἔαρ; — Πόσοι μῆνες συγκροτοῦσι τὸ ἔαρ; — Ἀπὸ τίνος μηνὸς καὶ τίνος ἡμερομηνίας ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει; — Ποίαν ὥραν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος κατὰ τὸ ἔαρ καὶ ποίαν δύει καὶ πῶς ὀνομάζεται τοῦτο; — Κατὰ πόσα

λεπτὰ καθ' ἑκάστην αὐξάνει ἡ ἡμέρα καὶ κατὰ πόσα ἐλαττοῦται ἡ νύξ; — Τί βλέπομεν εἰς τὸν οὐρανόν κατὰ τὸ ἔαρ;

2) Τί βλέπομεν εἰς τὴν γῆν, εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ βουνά; — Πῶς βλέπομεν τὰ δένδρα καὶ ὅλα τὰ φυτὰ; — Ποῖον πτηνὸν μᾶς ἀναγγέλλει πρῶτον τὸ ἔαρ; — Τί κάμνουσι τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα; — Τί βλέπομεν εἰς τὴν θάλασσαν; — Τί κάμνουσιν οἱ γεωργοί, οἱ κηπουροί, οἱ ἀμπελοουργοί, οἱ ἀνοικοῦμοι, οἱ ποιμένες καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι; — Τί αισθανόμεθα δι' ὅλην ταύτην τὴν ὥρασιότητα τοῦ ἔαρος;

Κατὰ τὰς ἐρωτήσεις ταύτας ἀποκρινόμενοι πρῶτον προφορικῶς αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ., εἶτα κατ' ἰδίαν γραπτῶς, ποιοῦσι δύο περιγραφικὰς Συνθέσεις τοῦ ἔαρος. Οὕτω γράφουσι καὶ περὶ τοῦ θέρους, περὶ τοῦ φθινοπώρου κτλ.

Ὅμοιως δὲ ἐρωτήσεων μόνον, ἃς ἀντιγράφουσιν εἰς τὸ τετράδιόν των οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. καὶ εἰς ἃς ἀποκρίνονται, ποιοῦσι περιγραφικὴν Σύνθεσιν περὶ τοῦ ἡμερονοκτίου, ἀφ' οὗ ὁ ἦ ἢ διδ. εἴπη προφορικῶς τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ ἀντιληφθῶσι καλῶς οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ.

Περὶ τοῦ ἡμερονοκτίου.

Ἐρωτήσεις. Ἀπὸ τίνος χρόνου μέχρι τίνος εἶνε ἡμερονοκτιον; — Τί εἶνε λοιπὸν τοῦτο; — Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται; — Τί ὀνομάζομεν ἡμέραν καὶ τί νύκτα; — Πόσας ὥρας περιλαμβάνει τὸ ἡμερονοκτιον; — Πάντοτε ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ ἔχουν ἴσας ὥρας; — Πῶς διαιρεῖται ἡ ὥρα; — Ποῖα ὥρα εἶνε μεσημβρία καὶ ποῖα μεσονύκτιον; — Πῶς ὀνομά-

ζομεν τὰς μέχρι μεσημ. ὥρας καὶ πῶς τὰς μέχρι μεσονυκτίου; — Ποῖον ὄργανον μᾶς δεικνύει τὰς ὥρας; — Τί ποιοῦμεν τὴν ἡμέραν καὶ τί τὴν νύκτα; — Ποῖοι ἄνθρωποι δὲν ἐργάζονται τὴν ἡμέραν; — Ποῖοι δὲν κοιμῶνται τὴν νύκτα;

ΜΑΘΗΜΑ Θ'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθηματι τούτῳ μεταβαίνει ὁ ἡ διδ. εἰς τὴν περιγραφὴν τεχνητῶν ἀντικειμένων, ὃ δὲ λ. γ. νὰ περιγράψωσι σχολεῖον, νάβν, κῆπον, μέρος τῆς οἰκίας, τὸ μαγειρεῖον π. χ., τὸ ἐστιατόριον κτλ. Ἐν εἶδει ἐπιστολῆς, λέγουσα ὡδε:

Περιγραφή Σχολείου.

Προοίμιον. Περὶ διαφορῶν ἀντικειμένων ἐγράψατε περιγραφικὰς Συνθέσεις, μάλιστα περὶ ζώων καὶ φυτῶν. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια οἱ ἄνθρωποι κατασκευάζουσιν ἐκ τῶν ὑλῶν, τὰς ὁποίας λαμβάνουσιν ἐκ τῆς φύσεως, καὶ ταῦτα, ὡς εἴπομεν καὶ ἀλλαγῶ, εἶνε τὰ τεχνητά. Λοιπὸν περὶ ἑνὸς τῶν τοιούτων, λ. γ. περὶ σχολείου, θὰ γράψητε περιγραφικὴν ἐπιστολήν. Οὕτω:

Ἐπιστολὴ περιγραφικὴ.

Ἐν Κ[πόλει τῆ 8 Δεκεμβρίου 189...

Ἀγαπητοί μοι γένη Ἐλένη,

Καθὼς σοὶ ὑπεσχέθην, ὅταν ἀνεγώρουν ἀπὸ τὴν φίλην πατρίδα, ὅτι ἅμα ἔλθω ἐδῶ, θὰ σοὶ γράψω περι-

γράφουσα τὸ Σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσῆλθον· ἰδοὺ τώρα ἐκτελῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου.

Τὸ Σχολεῖον τοῦτο ὀνομάζεται βέβαια Ἐκπαιδευτήριον τῶν θηλέων ἢ Παρθεναγωγεῖον. Ἐσυστήθη ὑπὸ τοῦ πλουσίου ὁμογενοῦς. ὁ ὁποῖος ἀπὸ χριστιανικὴν ταπεινοφροσύνην δὲν ἠθέλησε νὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του εἰς αὐτό, καθὼς συνειθίζουσιν ἄλλοι. Κεῖται ὅχι ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀλλ' εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπ' αὐτὴν πρὸς τὸ βορειανατολικὸν μέρος καὶ ἐν τῷ μέσῳ πολὺ εὐρυχώρου περιβόλου. Ὁ περιτειχισμένος οὗτος τόπος εἶνε τετράπλευρος. Καὶ ὁ μὲν χώρος, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσερχόμεθα διὰ τῆς μεγάλης ἐξωτερικῆς θύρας, ἢ ὅποια εἶνε εἰς τὸ μέσον τῆς μιᾶς τῶν 4 πλευρῶν, εἶνε φυτευμένος μὲ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ δένδρα ἀειθαλῆ, κατὰ στοίχους ὑψύμενα, καὶ χρησιμεύει πρὸς διάχυσιν τῶν μαθ. ὑπὸ τὴν γλυκεῖαν αὐτῶν σκιάν κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος μέχρι τῶν διακοπῶν.

Ὁ δὲ τόπος πρὸς τὰ δεξιὰ εἶνε καὶ αὐτὸς δενδρόφυτος· ἀλλ' ἐγείρεται εἰς αὐτὸν ὁ ναῖσκος τοῦ Σχολείου, εἰς τὸν ὁποῖον αἱ μαθ. πρωτὰν καὶ ἐσπέραν καταβαίνομεν καὶ προσευχόμεθα καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτὰς τελεῖται ἡ ἁγία λειτουργία. Εἰς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν ὁ χώρος εἶνε διηρημένος εἰς πρασιάς τετραγώνους κυκλωτερεῖς καὶ τριγωνοειδεῖς, τὰς ὁποίας αἱ μαθ. καλλιεργοῦσι φυτεύουσαι διάφορα ἄνθη. Καὶ ἐγὼ ἔλαβον μίαν τοιαύτην καὶ τὴν καλλιεργῶ, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας θὰ σοὶ πέμψω ἐν ὠραῖον φλόγιον (πανσέ).

Εἰς τὴν ὀπισθεν πλευρὰν ὑπάρχει τόπος ἐστεγασμέ-
νος, ὅπου χειμῶνα καὶ θέρος καταβαίνομεν καὶ παίζο-
μεν καὶ ἐν ταύτῳ γυμναζόμεθα.

Ἐν τῷ μέσῳ τούτων ὄλων εἶνε ὠκοδομημένη ἡ
Σχολή, τὴν ὁποίαν θὰ σοὶ περιγράψω εἰς ἄλλην ἐπι-
στολὴν. Τώρα τελειῶνω τὴν παρούσαν καὶ σὲ κατα-
σπάζομαι ἀδελφικῶς.

Ἡ φίλη σου
ΑΘΗΝΑ

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἡ διδ. λαμβάνει τὸ
βιβλίον τῶν Συνθέσεων τῶν μαθ. καὶ ποιεῖ τὰς ἐρωτήσεις, τὰς
ὁποίας αἱ μαθ. ἀντιγράφουσι καὶ πρὸ αὐτῆς, ἃ ὑπάρχει καιρός, ἢ
κατ' οἶκον ποιῶσι τὰς ἀποκρίσεις, διὰ τῶν ὁποίων συνθέτουσι τὴν
ἐπιστολικὴν Σύνθεσιν, περιγράφουσι τὸν χώρον τῆς Σχολῆς.

Ἐρωτήσεις. Περὶ τίνων πραγμάτων ἐγράψατε περιγρα-
φικὰς Συνθέσεις καὶ περὶ τίνος καὶ πῶς θὰ γράψητε τώρα;
— Ποίαν προσφώνησιν θὰ προτάξητε εἰς τὴν ἐπιστολὴν;
— Τί ὑπεσχέθητε εἰς τὴν φίλην σας; — Πῶς ὀνομάζεται ἡ
Σχολή καὶ ὑπὸ τίνος ἐσυστήθη; — Ποῦ καίται; — Ποῖον
σχῆμα ἔχει ὁ τόπος; — Πῶς εἶνε διευθετημένος; — Τί εἶνε
εἰς τὴν ἔμπροσθεν πλευρὰν, ὅπου εἶνε ἡ ἔξω θύρα; — Τί εἰς
τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ, τί εἰς τὴν πρὸς τὰ ἀριστερά, καὶ τί εἰς
τὴν ὀπισθεν; καὶ ποῦ ἐγείρεται ἡ Σχολή; — Πῶς τελειώνετε
τὴν ἐπιστολὴν;

Ἀπάντησις πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.

Σχῆδιον. Ἡ διδ. ὀδηγεῖ τὰς μαθ. λέγουσα :

Ἡ φίλη σας ἔλαβεν εὐχαρίστως τὴν ἐπιστολὴν — ὡς ἐκ
μέρους της ἀποκρίνεσθε (διότι ἅμα λάβη τις ἐπιστολὴν πρέ-
πει ν' ἀπαντήσῃ). — Γράφετε λοιπὸν ἀπάντησιν:

Ἐπισημαίνεται ὅτι καὶ πρὶν ἐγνώριζεν ἡ φίλη σας ὅτι εἰσθε ἀγαθὴ φίλη.
τώρα δὲ πολὺ πλέον ἐβεβαίωθη — διότι..... Ἐπομένως
γράφετε ὅτι πολὺ ἤρεσεν εἰς αὐτὴν ὄχι μόνον ὁ τόπος τοῦ
Σχολείου, τὸν ὁποῖον περιγράφετε, ἀλλὰ μάλιστα ὁ τρόπος,
μὲ τὸν ὁποῖον τὸν περιγράφετε. — Ἐπισημαίνεται καὶ αὐτὴ ἐπεθύμει.....
Ἐπισημαίνεται τὸ ἄνθος, τὸ ὁποῖον τῇ ὑπεσχέθητε, καθὼς
καὶ τὴν περιγραφὴν τῆς Σχολῆς. — Τελειώνει τὴν ἀπάντη-
σιν, εὐχομένη νὰ εὖρῃ καὶ αὐτὴ κἀνὲν ὠραῖον ἀντικείμενον
νὰ περιγράψῃ πρὸς ὑμᾶς. — Τοποθέτησις τοῦ τόπου, τῆς
ἡμερομηνίας καὶ τῆς ὑπογραφῆς.

ΜΑΘΗΜΑ Ι'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ ὁ ἡ διδ. διδάσκει περιγρα-
φικὴν Σύνθεσιν διὰ συγκρίσεως λέγουσα ὡδε:

Μέχρι τοῦδε, παιδία μου, ἐποιήσατε Συνθέσεις περι-
γραφικὰς, ἀπλῶς δηλ. ἐπεριγράψατε ἐν μόνον ἀντικεί-
μενον τώρα θὰ γράψητε καὶ διπλῶς, δηλ. θὰ λάβητε
δύο ἀντικείμενα φυσικὰ ἢ τεχνητὰ τοῦ αὐτοῦ εἶδους
καὶ θὰ τὰ συγκρίνητε, δηλ. θὰ περιγράψητε καὶ τὸ ἐν
καὶ τὸ ἄλλο κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὕλην, τὸ σχῆμα, τὸ
χρῶμα, τὸν τεχνίτην, τὴν χρῆσιν, τὸν σκοπὸν κτλ.
καὶ θὰ δεῖξητε κατὰ τὶ ὁμοιάζουσι καὶ κατὰ τὶ

διαφέρουσι τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλου· π. χ. λαμβάνετε τὸ Οὐρανίον καὶ τὸν μαυροπίνακα καὶ λέγετε:

Σύγκρισις τοῦ θραυίου καὶ τοῦ μαυροπίνακος.

Σχέδιον. Ὅτι τὰ δύο ταῦτα ἀντικείμενα καὶ ὁμοιότητας ἔχουν καὶ διαφοράς. — Ὁμοιάζουσι πρῶτον κατὰ τὸ εἶδος, διότι καὶ τὰ δύο εἶνε ἀντικείμενα τεχνητά, ἐπομένως ὅτι εἶνε σκεύη ἢ ἔπιπλα τοῦ σχολείου — ὅτι εἶνε κατεσκευασμένα ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τεχνίτην — ὅτι κατεσκευάσθησαν διὰ τὸν ἴδιον σκοπόν, δηλ. διὰ νὰ τὰ μεταχειριζώμεθα εἰς τὰς χρεῖας τοῦ βίου μας — ὅτι ἔχουσι τὸ αὐτὸ χρῶμα. — Διαφέρουσι δὲ κατὰ τὸ σχῆμα (περιγράφουσιν αὐτό) — κατὰ τὴν χρῆσιν (λέγουσιν αὐτήν).

Ἐκ τούτων καὶ ἐπὶ τούτων θὰ γράψωσιν αἱ μαθ. καὶ συμπέρασμα, σκέψιν τινὰ ἰδικήν των, καὶ οὕτω θὰ συνθέσωσι τὴν κατὰ σύγκρισιν περιγραφικὴν Σύνθεσιν τῶν δύο τούτων ἀντικειμένων, θέτουσι δὲ ὡς προοίμιον τῆς Συνθέσεως τὸ ἀνωτέρω ῥηθὲν ὑπὸ τῆς διδ., ὅτι μέχρι τοῦδε ἔγραψαν, ἐποίησαν περιγραφικὰς Συνθέσεις ἀπλὰς, τῶρα κλ.

Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο κατασκευάζουσιν οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ., ὁδηγούσης τῆς διδ. ἢ τοῦ διδ., περιγραφὴς διὰ συγκρίσεως καὶ ἄλλων ἀντικειμένων τῶν ὑπ' ὄψιν των μάλιστα· λ. χ. τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ χαρτίου — τῆς γραφίδος καὶ τῆς βελόνης — τῆς τραπέζης καὶ τῆς καθέκρας κλ.

ΜΑΘΗΜΑ ΙΑ΄.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ ὁ ἡ διδ. δίδει φράσεις, προτάσεις (τὰ μέρη, δηλ. τὰ στοιχεῖα λόγου) ἀσυνδέτους καὶ κατὰ τὴν μέθοδον τῆς πραγματικῆς συνθέσεως, ὡς εἵπομεν ἀλλαχοῦ, τὰς συνδέουσι δὲ διὰ τῶν καταλλήλων λέξεων καὶ συνδέσμων αἱ μαθ. καὶ σχηματίζουσι λόγους, περιόδους, θέτουσαι εἰς τὸν τόπον τῶν στιγμῶν τὰ ἐλλείποντα, κατὰ τὰ ἐξῆς παραδείγματα:

1) ... μαθήτρια πρέπει προσεκτικὴ ἐπιμελής προοδεύη ἀγαπῶσιν γονεῖς διδάσκαλοι.

2) Ναός οἰκία Σχολεῖον εἶνε καὶ τὰ τρία ἱερὰ καὶ σεπτὰ μέρη. πρῶτον ἀκούομεν τὴν θεῖαν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χ. δεῦτερον τὰς συμβουλὰς ὁδηγίας γονέων, τρίτον διδάγματα διδασκάλων.

3) ἐργασία δὲν εἶνε κοπιαστικὴ ἀγαπῶμεν ἐργαζώμεθα τὴν ἐκτελοῦμεν θεληματικῶς εὐχαριστήσεως.

4) ἡ διδάσκαλος ἢ ὁ διδ. διδάσκει μεγάλῃς χαρῆς μαθητρίας ἢ μαθ. ἀκροῶνται προσοχῆς εἶνε φρόνιμοι ἐπιμελεῖς μαθήτρια δὲν εἶνε τοιαῦται διδ. πολὺ κοπιάζουν.

Πρὸς ὁδηγίαν συμπληροῖ ἡ διδ. τὸ 1ον παράδειγμα ὡδε:
Ἡ μαθ. πρέπει νὰ ἦνε προσεκτικὴ καὶ ἐπιμελής, διὰ νὰ προοδεύη καὶ νὰ ἀγαπῶσιν αὐτὴν οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι.

Οὕτως αἱ μαθ. συμπληροῦσι καὶ τὰ ἄλλα παραδείγματα ὑπογραμμίζουσαι ἐν τῷ τετραδίῳ των τὰ συμπληρούμενα.

*Ομοίως καὶ ἄλλας φράσεις δίδει ἢ διδ. πρὸς κατασκευὴν λόγου ἢ καὶ αἱ μαθ. μόναι των εὐρίσκουσι τοιαύτας καὶ σχηματίζουσι λόγον, περίοδον.

ΜΑΘΗΜΑ ΙΒ'.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθηματι τούτῳ ὁ ἢ ἡ διδ. ὁδηγεῖ τὰς μαθ. εἰς κατασκευὴν μικρᾶς διηγηματικῆς Συνθέσεως· λαμβάνει λ. χ. οικογενειακὸν ἢ σχολικὸν γεγονός, οἷον βάπτισιν, ταξείδιον, ἀσθένειαν, ἐκδρομὴν, περίπατον, τελετὴν, ἐορτὴν οἰκιακὴν ἢ σχολικὴν κτλ. διηγείται τούτο, καὶ αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. ἐπαναλαμβάνουσιν αὐτὸ πρὸ αὐτοῦ καὶ ἔπειτα ἀπὸ μνήμης τὸ ἀναγράφουσι κατ' οἶκον. *Ἡ διηγείται διήγημά τι, ἢ μῦθον, ἢ ποίημα ἀπαγγέλλει, καὶ αἱ μαθ. ὁμοίως τὸ ἐπαναλαμβάνουσιν, ἔπειτα τὸ ἀναγράφουσι κατ' οἶκον οἱ ἴδιοι ἢ ὁδηγεῖ εἰς Σύνθεσιν ἐπιστολῆς εὐχαιτικῆς, ὑποσχετικῆς, ἀγγελτικῆς, κατὰ τὰ ἐξῆς παραδείγματα. (Ὁ διδ. μεταβάλλει τὰ παραδείγματα εἰς τὸ ἀρσ. γένος.)

Παράδειγμα α'

Διήγησις γεγονότος (βαπτίσεως).

Χθὲς Κυριακὴν ἡ ἀγαπητὴ θεία μου ἐτέλεσε τὴν βάπτισιν τοῦ θυγατρίου της, δηλ. τῆς μικρᾶς ἐξαδέλφου μου· ἀνάδοχος ἦτον ἡ σεβαστὴ μήτηρ μου. Ἀπὸ πρωίας ὄλοι ἐκ τῆς οἰκίας ὑπήγαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς θείας. Ἐκεῖ ἦσαν προσκεκλημένοι καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φίλοι μετὰ τῶν παιδίων των καὶ τῶν θυγατέρων των, τινὲς τῶν ὁποίων εἶνε ὁμήλικες μὲ ἐμὲ καὶ συμμαθήτριά μου. Τὸ ἅγιον μυστήριον τοῦ βαπτίσματος ἐπρόκειτο νὰ γείνη εἰς τὴν οἰκίαν, ὡς συνειθίζομεν ὡς

ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Μετὰ τὴν ἱερὰν λοιπὸν λειτουργίαν ἤλθον περὶ τὴν 11 δύο ἱερεῖς μετὰ τοῦ ἱεροδιακόνου καὶ τοῦ ψάλτου καὶ τοῦ κανδηλανάπτου κομίζοντες τὴν ἱερὰν κολυμβήθραν καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐκ τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἀναγκαῖον διὰ τὸ βάπτισμα. Εἰς τὸ μέσον τῆς μεγάλῃς αἰθούσης τῆς οἰκίας ἐστήθη ἡ ἱερὰ κολυμβήθρα, ἔφεραν τὸ θερμὸν ὕδωρ, τὸ σαπούνιον, τὸ ἔλαιον, τὸ φαλίδιον καὶ τὸ βρέφος περιτυλιγμένον εἰς τὰ σπάργανα, ἀλλὰ μὲ τὰς χεῖρας ἐκτὸς αὐτῶν· καὶ ἤρχισεν ἡ γνωστὴ τελετὴ τοῦ ἁγίου μυστηρίου. Ἡ μικρὰ ἀνεψιά μου, ἐνὸς ἡδὴ μηνός, ἦτο χαριστάτη, καὶ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἠσθάνετο ἐνδόμυχον χαρὰν, διότι ἐγένετο χριστιανή. Τὴν ὠνόμασαν Μαρίαν εἰς μνήμην τῆς σεβαστῆς μάμμης μας. Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ βάπτισμα καὶ διεμοίρασεν ἡ ἀνάδοχος τὰ συνήθη μαρτυριάτικα λεγόμενα, ἐκαθίσταμεν καὶ μᾶς προσέφεραν κομφέτα καὶ ἄλλα γλυκύσματα. Ἐπειτα οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι ἀνεχώρησαν εὐχρηθέντες τὴν μητέρα μου ὡς ἀνάδοχον καὶ τοὺς γονεῖς τοῦ βαπτισθέντος. Ἡμεῖς παρεμείναμεν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ περὶ τὴν ἐσπέραν ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας. — Πόσον ἠὲ χαριστήθη, ὅχι διότι ἔφαγον κομφέτα καὶ ἄλλα γλυκύσματα καὶ φαγητὰ ἐορτάσιμα, ὅχι διότι ἔπαιξα καὶ διεσκεδάσα μὲ τὰς φίλας καὶ συμμαθητριάς μου, ἀλλὰ διότι παυρέθη εἰς τὴν τελετὴν τοῦ πρώτου τούτου μυστηρίου τῆς θρησκείας μας, τὸ ὁποῖον εἶνε τόσον συγκινητικὸν καὶ χαρμόσουνον!

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον αἱ μαθ. ἀντιγράφουσιν εἰς τὸ τετραδίδιον των, ποιοῦσιν ἴδιαν διηγηματικὴν Σύνθεσιν, γεγονότος οἰκιακοῦ, ὡς εἴπομεν, ἢ σχολικοῦ· ὁδηγεῖ δὲ πάντοτε ἡ διδ. καὶ προσέχει, ὥστε νὰ γράφωσιν αἱ μαθ. εἰς ὕψος ἀπλοῦν καὶ κατὰλληλον πρὸς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν των.

Παράδειγμα β'

Σέβας πρὸς τοὺς γέροντας.

(Διήγημα)

Θέμα. Ἐν παιδίον χωρὶς νὰ ἀδημονῇ, λαμβάνει συνεχῶς τὸ πίπτον ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ γέροντος ἀντικείμενον καὶ μετὰ σεβασμοῦ τὸ δίδει εἰς αὐτόν ἐπανειλημμένως.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ ἢ ἡ διδ. διηγεῖται τὸ ἐξῆς διήγημα:

Εἷς γέρων ἐκάθητο εἰς τὸν κῆπον καὶ ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδα· πλησίον του ἔπαιζε παιδίον 10ετής· ἡ ἐφημερίς ἔπεσεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ γέροντος, καὶ τὸ παιδίον εὐθύς μετὰ μεγάλης ταχύτητος ἔσπευσε καὶ ἔλαβε τὴν ἐφημερίδα καὶ μετὰ σεβασμοῦ τὴν ἔδωκεν εἰς αὐτόν. Ὁ γέρων ἠύχαριστήθη πολὺ διὰ τὴν ἀγαθὴν ταύτην διάθεσιν τοῦ παιδίου· καὶ διὰ νὰ δοκιμάσῃ αὐτό, ἀφήκεν ἐπίτηδες νὰ πέσῃ πάλιν ἡ ἐφημ. ἐκ τῶν χειρῶν του. Τὸ παιδίον ἔτρεξε πάλιν καὶ τὴν ἔδωκεν εἰς τὸν γέροντα μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας. Τετράκις ἐποίησε τὸ αὐτὸ ὁ γέρων, καὶ τὸ παιδίον ἐξηκολούθει νὰ δίδῃ εἰς αὐτόν τὴν ἐφημ., χωρὶς νὰ δεικνύῃ τὴν ἐλαχίστην ἀδημονίαν. Μάλιστα ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἐπρόσεχεν εἰς τὸ

παιγνίδιον του, ἀλλὰ συχνὰ ἔρριπτε τὸ βλέμμα του εἰς τὸν γέροντα, διὰ νὰ μὴ βραδύνη νὰ τὸν βοηθήσῃ.

Ὁ γέρων κατευχαριστήθη ἐκ τῆς διαγωγῆς ταύτης τοῦ παιδίου καὶ ἐγερωθὲς τὸ ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὸ κατεφίλησεν, εἰπών: «Ὁ Θεός, παιδίον μου, θὰ σὲ εὐλογῇ καὶ θὰ σὲ καταστήσῃ εὐδαίμονα καὶ μακροχρόνιον εἰς τὴν ζωὴν, διότι σέβεσαι καὶ ἐκτιμᾷς οὕτω τοὺς γέροντας.»

Ἐκ τοῦ διηγήματος τούτου ἐξάγομεν τὴν ὠραίαν ἀλήθειαν ὅτι: πρέπει νὰ σεβώμεθα πάντας τοὺς γέροντας ὡς τὸν πάππον καὶ τὴν μάμην μας.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἀφ' οὗ ἀναγνώσῃ ἡ διδ. ἢ ὁ διδ. καὶ αἱ μαθ. τὸ ἀντιγράφουσιν εἰς τὸ τετραδίδιον των, διηγεῖται καὶ ἄλλα εἰς ἄλλην ἡμέραν ὁμοίως, τὰ ὁποῖα αἱ μαθ. ἀπὸ μνήμης γράφουσι κατ' οἶκον ἢ πρὸ αὐτοῦ.

Ὡσαύτως κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο δίδομεν καὶ θέματα διηγημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ποιοῦσιν αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. μόνου των διηγήματα, βοηθούσης καὶ ὁδηγούσης τῆς (τοῦ) διδασκάλου.

Θέμα α' διὰ διήγημα: Τὸ ψεῦδος τιμωρούμερον.

Ὁ Γεώργιος (12 ἐτῶν) ἠύχαριστεῖτο πολὺ καὶ διεσκεδάζεν, ὅταν ἔκαμνε τὴν ἀδελφὴν του Ἑλένην (5 ἐτῶν) νὰ πιεστῆ μίαν ἀνοησίαν.

Θέμα β' διὰ διήγημα: Ἡ λαιμαργία.

Ἡ μικρὰ Ἑλένη φωνάζει κεντηθεῖσα ὑπὸ ἐνὸς κοκκίνου (κἀβουρα) εὐρισκομένου εἰς κλάθιον.

Θέμα γ' διὰ διήγημα: Δὲν πρέπει νὰ γλευάζωμεν
τοὺς δυστυχεῖς.

Ἡ πτωχὴ Μαρία ἔρχεται εἰς τὴν σχολὴν μὲ ἐνδύματα
παλαιά, ἀλλὰ καθαρά· ἡ πλουσία Ἑλένη τὴν περιπαίζει,
ἀλλὰ μετανοεῖ σήμερον, διότι ἡ Μαρία ἀνταμείβεται διὰ τὰς
ἀρετὰς τῆς.

Παράδειγμα γ'

Ἐπιστολικάϊ Συνθέσεις.

Α' Εὐχαιτικὴ (πρὸς γονεῖς).

Σεβαστοὶ μοι Γονεῖς,

Σήμερον ἔλην τὴν ἡμέραν δὲν θὰ κάμνω ἄλλο, εἰμὴ
νὰ παρακαλῶ τὸν Παντοδύναμον καὶ Πανάγαθον Θεὸν
νὰ δίδῃ εἰς ὑμᾶς ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ νέου ἔτους εὐτυ-
χεῖς καὶ χαρμοσύνους, καὶ πρὸ πάντων νὰ σᾶς δίδῃ
ἀδιάκοπον υἰγιάν. Ἡ καρδία μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ εὐ-
γνωμοσύνης καὶ ἀγάπης πρὸς ὑμᾶς, τοὺς τόσοσιν φιλο-
στόργους γονεῖς μου, καὶ πιστεύω ὅτι ὁ ἅγιος Θεὸς
ἀκούει τὰς εὐχὰς μου. Καὶ ἐγὼ εἶμαι υἰγιής, φίλτατοι
γονεῖς μου, καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν,
διότι ὁ Ὑψίστος ἀκούει τὴν δι' ἐμὲ εὐχὴν σας καὶ εἶνε
μαζὶ μου καὶ μὲ βοηθεῖ πάντοτε.

Διὰ τοῦτο κἀνὲν ἄλλο δῶρον δὲν ἐπιθυμῶ πάλιν σή-

μερον, εἰμὴ μόνον τὰς πολυτίμους εὐχὰς σας καὶ κατα-
φιλοῦσα τὰς σεπτὰς μοι χεῖράς σας

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1.....189...

Εἰμὶ ἡ ἀγαπητὴ σας θυγάτηρ
ANNA

Πρὸς τὸν κύριον Γ. Κωνσταντινίδην

Εἰς Ἀθήνας ἢ Ἐνταῦθα.

Β' Ἀγγελτικὴ (πρὸς ἀδελφὴν μεγαλειτέραν).

Φιλτάτη ἀδελφὴ μου,

Σοὶ ἀναγγέλλω σήμερον μετὰ μεγάλης χαρᾶς ὅτι
ἠξιώθην νὰ λάβω εἰς τὸ πτυχίον μου τὸν πολυπόθητον
βαθμὸν ἄριστα. Ἡ χαρὰ μου εἶνε πολλὴ καὶ αὐξάνει
περισσότερον, ὅταν συλλογίζωμαι, ὅτι πολὺ θὰ χαρῆς
καὶ σύ, ἡ ὁποία τόσοσιν μὲ ἀγαπᾶς καὶ τόσοσιν συμβουλάς
καὶ ἐδηγίας μοι ἔδωκες διὰ νὰ γείνω ἀξία τοῦ βαθμοῦ
τούτου.

Εὐχαριστῶ καὶ δοξάζω τὸν Θεόν, ἀδελφὴ μου, διότι
ἀπ' Ἐκεῖνον ἔρχονται ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ἀπ' Ἐκεῖνον καὶ εἰς
ἐμὲ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο, καὶ νυχθημερὸν τὸν παρακαλῶ νὰ
μὲ φωτίζη καὶ νὰ μὲ βοηθῇ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἀγα-
θῶν, τὰ ὁποῖα δίδει. Εὐγνωμονῶ καὶ σέ, ἀδελφὴ μου,
πολύ, διότι τόσοσιν μὲ ἐβοήθησες. Εἰς ἔλην τὴν ζωὴν
μου θὰ ἔχω χαραγμένην εἰς τὴν καρδίαν μου τὴν πρὸς
ἐμὲ ἀγάπην σου καὶ θὰ ζητῶ τὰς συμβουλάς σου.

Χαῖρε, γλυκυτάτη μου ἀδελφὴ, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὲ

εὐλογῆ καὶ νὰ σὲ ἀνταμείβῃ διὰ τὸ καλόν, τὸ ὅποιον μοὶ ἔκαμες μέχρι τοῦδε.

Σὲ καταφιλῶ νοερῶς μέχρι τῆς αὔριον, ὅτε θὰ ἔλθω νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ.

Ἐν Κων[πόλει τῆ 23 Ἰουνίου 189...

Ἡ εὐγνώμων ἀδελφὴ σου

ΜΑΡΙΑ

Πρὸς τὴν κυρίαν Ἀθηνᾶν Νικολαίδου

Ἐνταῦθα.

Γ' Ὑποσχετικὴ (πρὸς μητέρα).

Σεβαστὴ μου μητέρα,

Θὰ ἀπορήσητε ὅτι, ἐν ᾧ προχθὲς σᾶς ἔγραψα, πάλιν σήμερον κάμνω τοῦτο· ἀλλὰ καὶ πολὺ θὰ εὐχαριστήθητε, ὅταν μάθητε τὴν αἰτίαν τούτου. Αὕτη, μητέρα μου, εἶνε νὰ σᾶς ἀγγεῖλω ὄχι εὐχάριστόν τι, ἀλλὰ καὶ ἔχοντι τὸ εὐχάριστον. Χθές, ἀγαπητῆ μου μητέρα, ἐτιμωρήθην ὑπὸ τῆς διδ., διότι παρέλειψα, πρῶτην φορὰν, τὴν ἐκπλήρωσιν χρέους μου· τοῦτο πολὺ λυπηρὸν καὶ δυσάρεστον· ἀλλὰ, μητέρα μου, ἔχει καὶ τὸ εὐχάριστόν του, τοῦτο, ὅτι πρῶτον δὲν ἐβράδυνα μετὰ δακρύων νὰ προσέλθω εἰς τὴν διδ. καὶ νὰ ζητήσω τὴν συγγνώμην της, καὶ δεύτερον ὅτι ἔσπευσα νὰ ἀναγγεῖλω εἰς ὑμᾶς τοῦτο εἰλικρινῶς, πρὶν τὸ μάθητε παρ' ἄλλου καὶ λυπηθῆτε περισσότερο. — Ἐκτὸς τούτου, φιλιότητά μου

μητέρα, ὡς ὑπεσχέθην εἰς τὴν διδ., οὕτω καὶ εἰς ὑμᾶς διὰ τῆς παρουσίας ὑπισχνοῦμαι, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ ὑποπέσω εἰς τοιοῦτον σφάλμα.

Οὐδὲ στιγμὴν δὲν πρέπει νὰ λησμονῶ, διατὶ μὲ εἰσηγάγετε εἰς τὸ Σχολεῖον, καὶ διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ φιλομαθείας μου νὰ ἀνταποκρίνωμαι εἰς τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην καὶ φιλοστοργίαν σας.

Πιστεύω ὅτι θὰ ἔχω εὐχάριστον ἀπάντησίν σας. Κατασπάζομαι τὴν μητρικὴν χειρὰ σας καὶ τὴν τοῦ σεβαστοῦ πατρός μου κτλ.

Ἐν Κων[πόλει τῆ 22 Ἰουλίου 189...

Εἰμὶ ἡ ἀφωσιωμένη θυγάτηρ σας

ΕΥΦΗΜΙΑ

Πρὸς τὴν κυρίαν Ἀθηνᾶν Χρησιτίδου

Εἰς Σμύρνην.

Κατὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα, τὰ ὅποια ἀναγινώσκουσιν αἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. μετὰ τῆς δ.δ. ἢ τοῦ διδ. καὶ ἀντιγράφουσιν εἰς τὸ τετραδίον των, ποιοῦσιν ἰδίως τοιοῦτου εἶδους ἐπιστολάς, ὅ δὲ διδ. ἢ ἡ δ.δ. ὀδηγεῖ καὶ φροντίζει νὰ ἦνε πάντοτε αἱ ἐπιστολαὶ αὐταὶ σύντομοι καὶ εἰς ἀπλὴν γλῶσσαν, ὡς οἰκογενειακαί, καὶ σύμφωνοι πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν παιδιῶν καὶ τὰς γραμματικὰς των δυνάμεις.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΑΞΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Πρόγραμμα

Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ τάξει ταύτῃ γίγνεται ἄσκησις τῆς ἀντιληπτικότητος (1), τῆς μνήμης καὶ τῆς φαντασίας τῶν μαθ. Καὶ ἀρχομένης ἤδη τῆς κρίσεως νὰ υποφαίνηται, γίνεται διεύθυνσις καὶ ρύθμισις αὐτῆς κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην (10—11 ἐτῶν) ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν Συνθέσεων. Διὸ αἱ μαθ. καὶ οἱ μαθ. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ τάξει ὁδηγοῦνται πάλιν α') Εἰς περιγραφὰς φυσικῶν ἀντικειμένων καὶ τεχνητῶν καὶ εἰς διηγήσεις γεγονότων, ἐξ ἀπομνημονεύσεως τῶν περιγραφέντων καὶ διηγηθέντων ὑπὸ τῆς ἢ τοῦ διδ. ἢ ἀναγνωσθέντων ἐν τῷ τεύχει τούτῳ τῶν Συνθέσεων, οἷον, περιγραφὰς ὠραίου ἢ ὑψηλοῦ τῆς φύσεως φαινομένου (τοῦ ἕαρος π. χ., τῆς ἔριδος, τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, τῆς δύσεως, τῆς γαληνίου θαλάσσης, τῆς τρικυμιώδους) ἢ τεχνητῶν οἰκοδομῶν, ἢ ἄλλων τοιοῦτων ἀντικειμένων, ἢ εἰς διήγησιν ἠθικοῦ, ὡς ἀνάπτυξιν ἀρετῆς ἢ κακίας δι' ἱστορικοῦ γεγονότος, βιογραφίας ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς ἐπισήμου ἐκ τῆς ἱστορίας.—

(1) Ἐμμένονεν εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς παρατηρητικότητος, διότι ἐπαναλαμβάνω καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς ταύτην ἦσαν λίαν ἐξήσχημένοι καὶ πολλοὶ δι' αὐτῆς ἔμαθον καὶ οἱ νέοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης γνωστὸν πόσον εἶνε ἱκανοί, διὰ τὴν ἄσκησιν ταύτην, εἰς τὸ περιγράφειν καὶ πόσον ἐκ τούτου πλουτίζουσι ὁσημέραι τὴν γλῶσσάν των διὰ νέων λέξεων, οὐπερ ἡμεῖς στερούμεθα μὴ γυμναζόμενοι ἐκ παιδῶν εἰς τὸ παρατηρεῖν καὶ περιγράφειν λεπτομερῶς τὰ ἀντικείμενα.

β') Ὁδηγοῦνται εἰς ἐργασίαν Συνθέσεως κατὰ τὴν πραγματικὴν σύνθεσιν, δίδοντος κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ διδ. ἢ τῆς διδ. μέρη διαφόρων ὄλων φυσικῶν ἢ τεχνητῶν, ἵνα διακρίνωσιν αὐτὰ καὶ σχηματίσωσιν ἐν Συνθέσει τὰ ἐξ αὐτῶν ὄλα. — γ') Ὁδηγοῦνται εἰς Συνθέσεις συγκριτικὰς, ἥτοι εὐρίσκουσι τὰς ὁμοιότητας καὶ διαφορὰς ὑπ' ὄψιν ἀντικειμένων φυσικῶν ἢ τεχνητῶν (λ. χ. φυτοῦ, ζώου, λίμνης, νήσου, θύρας, θυρίδος, οἴκου, σχολῆς κτλ.). — δ') Γράφουσι ἐπιστολὰς εὐχαριστηρίους, αἰτητικὰς, προσκλητηρίους, συγχαρητηρίους κτλ.

Καὶ πρῶτον ἀφ' οὗ περιγράψῃ ἢ διηγηθῇ ὁ ἢ ἡ διδ., ποιούσιν οἱ ἢ αἱ μαθ. τὴν περιγραφὴν ἢ διήγησιν προφορικῶς ὅσον ἀρκεῖ ἡ ὥρα ἐν τῇ παραδόσει, ἐπομένως ποιῶσιν αὐτὴν, πρὸ τοῦ διδ., ἐὰν ὑπάρχῃ ὥρα, καὶ ἔπειτα κατ' οἶκον. Ἡ διόρθωσις τῆς Συνθέσεως τῶν μαθ. καὶ ἡ ἐπιθεώρησις τῆς ἀντιγραφῆς εἰς καθαρὸν τετράδιον ἐξακολουθεῖ μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ τάξεως διὰ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ καλλιγραφίαν.

ΜΑΘΗΜΑ Α'

ΟΔΗΓΙΑ. Καὶ ἐν τῇ Δ' τάξει, ὡς λέγομεν ἐν τῷ προτασσομένῳ προγράμματι, ὁδηγοῦμεν τοὺς μαθητ. εἰς Συνθέσεις περιγραφικὰς πρῶτον ἐπὶ ἀντικειμένων φυσικῶν πάλιν ἢ τεχνητῶν ἀνωτέρων καὶ ὁπωσοῦν δυσκολωτέρων ἢ εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις, ὁ δὲ διδ. ἢ ἡ διδ. ὑποβάλλει τοιαῦτα εἰς αὐτὰς κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα περὶ τῆς Ἰριδος, ἣν περιγράφουσι καὶ ἔπειτα ποιῶμεν τὰς ἐρωτήσεις, ὅχι ὅμως κατὰ τὴν σειρὰν τῆς περιγραφῆς ἀλλὰ ἀναμῖξ, πρὸς ἃς ἀποκρινόμενοι αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. κατασκευάζουσι διὰ τῶν ἀποκρίσεων

των ἐλευθέρως τὴν ἰδίαν αὐτῶν περιγραφικὴν Σύνθεσιν κατ' οἶκον καὶ φέρουσιν αὐτὴν πρὸς τὴν ἢ τὸν διδ.

Παράδειγμα α'

Περὶ τῆς Ἴριδος.

Περιγραφή. — Μέρος Α'. Πολλάκις ὅταν ὁ οὐρανὸς εἶνε συννεφώδης καὶ πίπτῃ βροχή, βλέπομεν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὠραῖον φαινόμενον ὡς μέγα τόξον σχηματιζόμενον ἐξ 7 ζωνῶν, ἔχουσῶν 7 χρώματα, ἐρυθρόν, χρυσοειδές, κίτρινον, πράσινον, κυανοῦν, πορφυροῦν καὶ ἰσοειδές. Τοῦτο τὸ τόσον λαμπρὸν φαινόμενον τοῦ οὐρανοῦ θόλου ὀνομάζομεν Ἴριδα καὶ οὐράνιον τόξον. Εἶνε καὶ αὐτὸ ἐν ἑκ τῶν λεγομένων μετεώρων, τὰ ὅποια λέγονται οὕτω, διότι φαίνονται αἰωρούμενα (κρεμάμενα) εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. Εἶνε δὲ μετέωρον φωτεινόν, διότι εἶνε ἀποτέλεσμα τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, ὡς εἶνε καὶ ἡ ἠώς, τὸ λυκαυγὲς πρωῒνον καὶ ἑσπερινόν, τὸ σέλας καὶ ἄλλα.

Ἄλλου εἶδους μετέωρα εἶνε αἱ ἀστραπαί, τὰ πλανώμενα φῶτα, οἱ διάττοντες ἢ διαπηθῶντες ἀστέρες, οἱ ὅποιοι εἶνε μικρὰ φωτεινὰ σώματα, ὡς βλέπομεν συχνὰ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ μετὰ μεγάλης ταχύτητος κινουῦνται καὶ πίπτουσι χωρὶς νὰ ἀφίνωσιν ἔχνος. Καὶ ταῦτα τὰ μετέωρα ὀνομάζονται πυρώδη. Ἄλλα μετέωρα εἶνε ἡ δρόσος, ἡ πάχνη, ἡ δμίχλη, τὰ νέφη, ἡ βροχή, ἡ χιών, ἡ χάλαζα, τὰ ὅποια λέγονται ὑδατώδη

μετέωρα. Καὶ ἄλλα εἰσὶν οἱ ἄνεμοι, αἱ θύελλαι, οἱ σίφωνες, αἱ καταγιγίδες, τὰ ὅποια λέγονται ἀερώδη.

Ὅστε τὰ μετέωρά εἰσι 4 εἰδῶν ἀερώδη, ὑδατώδη, πυρώδη καὶ φωτεινά.

Μέρος Β'. Ἡ Ἴρις λοιπὸν εἶνε ἐκ τούτων τῶν τελευταίων, δηλ. φωτεινῶν μετεώρων. Γίνεται, ὅταν ὁ ἥλιος ῥίπτῃ τὰς ἀκτῖνάς του ἐπὶ νέφους, τὸ ὅποιον κεῖται ἀντιθέτως πρὸς αὐτὸν καὶ διαλύεται εἰς βροχὴν. Διὰ τοῦτο εἶνε ὁρατὸν εἰς ἡμᾶς, ὅταν ἰστάμεθα μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ νέφους καὶ ἔχωμεν ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τὸν ἥλιον. Οὕτως ἡ Ἴρις εἶνε ἀποτέλεσμα τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, αἵτινες θλῶνται καὶ διαιροῦνται εἰς τὰ 7 χρώματα, ἐν ᾧ διέρχονται τὰς σταγόνας τῆς βροχῆς. Τοιοῦτον συμβαίνει καὶ ὅταν φορῆ τις ἀδαμάντινον δακτυλίδιον καὶ τὸ ἀντικρίσῃ εἰς τὸν ἥλιον· τότε ἐπὶ τοῦ ὀπισθεν τοίχου φαίνονται τὰ χρώματα ταῦτα, τὰ ὅποια προέρχονται ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἐν ᾧ προσπίπτουσιν ἐπὶ τοῦ πρισματώδους ἀδάμαντος, δηλ. ἔχοντος πολλὰς κόψεις καὶ γωνίας. Τὸ αὐτὸ βλέπομεν ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅταν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πίπτῃ ἐπὶ τῶν γωνιωδῶν ὑάλων τῶν πολυελαίων. Ὅμοίως τὸ αὐτὸ φαινόμενον γίνεται καὶ ἐπὶ τοῦ πίπτοντος ὕδατος τῶν καταρρακτῶν, ὅταν ὁ ἥλιος ᾔη ἀπέναντι αὐτῶν.

Μέρος Γ'. Ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ ἀναγινώσκομεν, ὅτι μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὁ Θεὸς ἔδειξε τὸ οὐράνιον τοῦτο τόξον εἰς τὸν Νῶε καὶ εἶπεν ὅτι τοῦτο εἶνε τὸ

σημειον τῆς συμφιλιώσεως Αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων καί, ὅταν βλέπωσιν αὐτὸ ἐν καιρῷ βροχῆς, δὲν θὰ φοβῶνται πλέον κατακλυσμόν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπλασαν διὰ τῆς ζωηρᾶς φαντασίας των ὅτι ἡ Ἴρις ἦτο ἄγγελος τῶν Θεῶν καὶ ἰδίως τῆς Ἥρας· καὶ εἰκόνιζον αὐτὴν περωτὴν νέαν καθημένην ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου μετεώρου. Τοιαύτη εἶνε ἡ Ἴρις ὡς οὐράνιον φαινόμενον καὶ ὡς σύμβολον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων.

Ἐπὶ τῆς περιγραφῆς ταύτης, τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκουσι μετὰ τῆς διδ. αἱ μαθ., ποιῶσι 2—3 ἰδίας Συνθέσεις περὶ τῆς Ἰριδος, διότι εἶνε ἐκτεταμένη, κατὰ τὰς ἐξῆς ἐρωτήσεις:

α') Τί εἶνε τὸ φαινόμενον, ὅπερ βλέπομεν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὡσάκις βρέχει; — Πῶς ὀνομάζεται τοῦτο; — Πῶς γίνεται ἡ Ἴρις καὶ πότε τὴν βλέπομεν; — Τίνος ἀποτελεσμα εἶνε; — Τί μετέωρον εἶνε; — Ποῦ εἶνε ἐσχηματισμένον;

β') Πόσων εἰδῶν εἶνε τὰ μετέωρα καὶ ποῖα εἶνε; — Ποῦ βλέπομεν ὅτι συμβαίνει ἀκόμη τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκ τῆς διαθλάσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων; — Διὰ τί συμβαίνει; — Εἰς ποῖα συμβαίνει; — Τί ἀναγινώσκουμεν περὶ τῆς Ἰριδος εἰς τὴν Παλαιὰν Γραφήν; — Πῶς εἰκόνιζον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν Ἰριδα καὶ τί ἐπίστευον περὶ αὐτῆς; Γράψατε καὶ μικρὸν ἐπίλογον εἰς τὴν Σύνθεσίν σας περὶ τῆς Ἰριδος.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο ὁ ἡ διδ. ὀδηγεῖ τοὺς μαθ. ἢ τὰς μαθ. εἰς περιγραφὴν καὶ ἄλλων φυσικῶν φαινομένων, ὡς τῆς βροχῆς, τῆς χιόνος, τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, τῆς δύσεως, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀναγνώσῃ τοικύτην τινὰ ἢ ἀπαγγείλῃ καὶ εἶτα ποιήσῃ ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας ἀντιγράφουσι αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθηταὶ κατασκεύουσι τὰς περιγραφικὰς Συνθέσεις τοῦ ἀντικειμένου.

ΜΑΘΗΜΑ Β'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθηματι τούτῳ εἶδόμεν παράδειγμα περιγραφικῆς Συνθέσεως τεχνητοῦ ἀντικειμένου, οἷον σχολῆς, δι' ἐπιστολῆς, ἢ ὁποῖα εἶνε συνέργεια τῆς ἐν τῇ Γ' τάξει ἐπιστολικῆς περιγραφῆς τοῦ χώρου, ἐν ᾧ εἶναι ὑποδομημένη ἡ σχολή. Ἐπειδὴ δὲ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς εἶνε πολὺ, τὸ διαιροῦμεν εἰς 3 ἐπιστολάς, παρεμβάλλουσι καὶ ἀπαντήσεις. Καὶ ταύτας πάλιν μεταβάλλει ὁ διδ. εἰς τὸ ἄρρεν γένος.

Παράδειγμα β'

Περιγραφικὴ ἐπιστολὴ Σχολῆς.

Α'

Ἐν Κων[σταντινῆ] τῇ 15 Ἰουλίου 189...

Προσφιλῆς μοι Ἐλένη,

Ἰδοὺ ἐκτελῶ τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν σοὶ ἔδωκα εἰς παραλαβοῦσαν ἐπιστολήν μου, καὶ σοὶ περιγράψω, ὅσον μοι δυνατόν, λεπτομερῶς καὶ πιστῶς τὴν Σχολήν, εἰς ἣν

φοιτῶ, καὶ ἤς σοὶ περιέγραψα ἤδη τὸν γῶρον, ἐν ᾧ εἶνε ὀκοδομημένη.

Ἡ Σχολὴ αὕτη, Ἑλένη μου, εἶνε οἰκοδόμημα τετράγωνον καὶ τετράπλευρον ἀκριβῶς, ἀρκετὰ μέγα, ἔχον τρεῖς ὀροφὰς μετὰ ὑπογείου, ἀρκετὰ βαθέος καὶ φωτεινοῦ, διότι φωτίζεται ὑπὸ 12 περαθύρων ἀνεφγμένων 3 εἰς ἐκάστην πλευράν. Ταῦτα δὲ εἶνε ἡσφαλισμένα διὰ σιδηρῶν κίγκλιδων καὶ σιδηρῶν θυροφύλων. Ἐν τῷ ὑπογείῳ τούτῳ, ὡς ἐννοεῖς, τοποθετοῦνται τὰ πρὸς πλύσιν καὶ θέρμανσιν καὶ μαγεύρουσιν ξύλα καὶ ἄνθρακες καὶ τῶν 2 εἰδῶν, ἤτοι ξυλάνθρακες καὶ γαιάνθρακες· ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται καὶ τὸ μαγεύρειον καὶ τὰ κελλάρια ἢ αἱ ἀποθήκαι τῶν τροφίμων.

Τὸ πρῶτον διαμέρισμα τὸ ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὑπογείου εἶνε ἀρκούντως ὑψηλόν· εἰς αὐτὸ ἀναβαίνομεν διὰ κλίμακος μαρμαρίνης ἐκ 5 βαθμίδων συγκειμένης· ἄνω ταύτης καὶ πρὸ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου, ἣτις κεῖται εἰς τὸ μέσον τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ κτιρίου, ἐκτείνεται πλατεῖα, ἐπιμήκης στοὰ ἐστεγασμένη ἐπὶ 8 μαρμαρίνων κιόνων καὶ διὰ λευκοτάτων μαρμάρων ἐστρωμένη· ἡ δὲ στέγη αὕτη εἶνε περίξ ἐστολισμένη δι' ἀγαλμάτων παριστανόντων τὰς 9 Μούσας καὶ τὸν διδάσκαλον αὐτῶν Ἀπόλλωνα.

Ἄλλὰ, φίλτατη μου, ἐπίτρεψόν μοι ἐνταῦθα νὰ διακόψω τὴν περιγραφὴν μου, διότι ἐτελείωσεν ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύσεως, καθ' ἣν ἔλαβον τὴν ἄδειαν νὰ σοὶ γράψω, καὶ τώρα ἐπαναλαμβάνομεν τὰ μαθήματα.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπάντησίν σου, τὴν ὁποῖαν πολὺ περιμένω θὰ συνεχίσω τὴν περιγραφὴν.

Σὲ κατασπάζομαι ἀδελφικῶς

MARIA

Πρὸς τὴν δεσποινίδα Ἑλένην Τριαταφυλλίδου

Εἰς Σμύρνην.

Ἀπάντησις.

Ἐν Σμύρνη τῇ 22 Ἰουλίου 189...

Φιλιάτη μοι Μαρία,

Μὲ πόσῃν χαρὰν ἔλαβον τὴν ἐπιστολήν σου, τὴν ὁποῖαν ἐπερίμενον ἐπὶ τόσους μῆνας, διὰ νὰ ἴδω τὴν περιγραφὴν τῆς Σχολῆς σου, ὡς μοὶ ὑπεσχέθης. Περὶ τῆς ἀγαπητῆς μοι ὑγείας σου καὶ ὄλων τῶν κατὰ σὲ ἔμαθον καὶ ἐκ τῆς προηγουμένης σου καὶ ἤμην ὡς πρὸς ταῦτα πολὺ ἡσυχος καὶ εὐχαριστημένη. Καὶ ἐπερίμενον τοῦτο, τὴν περιγραφὴν ὄηλ.

Μολονότι δὲ δὲν εἶνε ὄλη ἐν τῇ ἐπιστολῇ σου ταύτῃ, ἀλλ' ὡς φαίνεται ἐν μέρος, καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον, πάλιν εὐχαριστήθην, διότι ἐξ αὐτοῦ συμπεραίνω, πόσον εἶνε ὄρατον καὶ τὸ ὄλον τῆς σχολῆς καὶ τὸ ὄλον τῆς περιγραφῆς σου.

Πόσον εἶσαι εὐτυχῆς, ἐνδικαιτωμένη καὶ παιδευομένη ἐν τοιαύτῃ Σχολῇ, ἡ ὁποῖα, ἀφ' οὗ εἶνε ὡς οἰκοδόμημα τόσον καλῆ, συμπεραίνω ὅτι θὰ ἦνε τοιαύτη καὶ ὡς ἐκπαιδευτήριον.

Σὲ βεβαιῶ, φίλη μου, ὅτι ἂν δὲν ἠγάπων τόσον πολὺ,
ὡς ὀφείλω, τὴν Σχολὴν μας ἐδῶ, ἤθελον παρακινήσει
πολλὰς φίλας μου νὰ ἔλθωσιν ἐκεῖ εἰς τὴν ἰδικὴν σας.

Ἐν τούτοις περιμένω τὴν ὄλην περιγραφὴν, ὅτε καὶ
ἐγὼ θὰ φροντίσω νὰ σοὶ περιγράψω τι ἄξιον λόγου ἐκ
τῶν ἐδῶ.

Σὲ κατασπάζομαι μετὰ πάντων τῶν οἰκείων μου ἀδελφικῶς

ΕΛΕΝΗ

Πρὸς τὴν δεσποινίδα Ἐλένην Νικολαΐδου

Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Συνέχεια τῆς περιγραφικῆς ἐπιστολῆς τῆς Σχολῆς.

Β'

Ἐν Κων[πόλει τῆ 30 Ἰουλίου 189...

Περιπόθητός μοι Ἐλένη,

Ἐχάρην πολὺ, διότι σὲ ἤρρεσεν ἡ περιγραφικὴ τῆς
σχολῆς μας ἐπιστολή μου, καὶ εὐθὺς μοὶ ἀπήντησες,
πληροφοροῦσα με οὕτως ὅτι ὑγιαίνεις, ὡς καὶ πάντες
οἱ ἐκ τῆς φιλότατης οικογενείας σου, καὶ ὅτι με ἀγαπᾶς,
καθὼς καὶ ἐγὼ σέ.

Σπεύδω λοιπόν, φίλη μου, νὰ σοὶ γράψω καὶ νὰ
συνεχίσω τὴν περιγραφὴν μου. Εἶπον εἰς τὴν προλα-
βοῦσαν, ὅτι τὸ κτίριον διαιρεῖται εἰς τρία διαμερίσματα.

Ἄμα ἀναβῆς εἰς τὸ πρῶτον, ἀπαντᾶς ὡραῖον διάδρομον
ἐκτεινόμενον μέχρι τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς· ἐδῶ ὑ-
πάρχει ἄλλη θύρα, δι' ἧς ἐξερχόμεθα καὶ καταβαίνο-
μεν εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ περιβόλου. Ὁ διάδρομος
οὗτος χωρίζει τὸ διαμέρισμα εἰς 2 μέρη· καὶ τὸ μὲν
δεξιὸν ἔχει ὃ μεγάλας αἰθούσας, ὧν ἡ πρώτη εἶνε ὑπο-
δεκτῆριος τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν σχολὴν, ἡ 6' ἐφο-
ρεῖον, ἡ γ' διευθυντήριον, ἡ δ' καὶ ἡ ε' μελετητήρια.
Τὸ ἀριστερὸν ἔχει ὡσαύτως ὃ αἰθούσας, ὧν 4 χρησι-
μεύουσιν ὡς ἐστιατόρια τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῶν ἐξω-
τερικῶν μαθητριῶν καὶ ἡ πέμπτη ὡς ἀναπαυτήριον τῶν
καθηγητῶν καὶ διδασκάλων.

Διὰ μαρμαρίνης κλίμακος ἀναβαίνομεν εἰς τὸ δεύ-
τερον διαμέρισμα, ὅπερ ὡσαύτως διαιρεῖται διὰ διαδρό-
μου εἰς 2 μέρη, ὧν τὸ ἓν σύγκειται ἐκ ὃ αἰθουσῶν,
αἵτινές εἰσι παραδόσεις τῶν σχολειακῶν τάξεων, καὶ τὸ
ἕτερον ἐκ ὃ ὡσαύτως αἰθουσῶν χρησιμευουσῶν εἰς
παραδόσεις τῶν γυμνασιακῶν τάξεων. Ὁ διάδρομος
οὗτος, κατὰ τὸ ἓν αὐτοῦ μέρος καὶ κατὰ τὸ ἀντίθετον,
ἀπολήγει εἰς 2 δωμάτια ἐξέχοντα τοῦ ὄλου κτιρίου, ὧν
τὸ ἓν, τὸ ὑπεράνω τῆς αὐλείου θύρας, χρησιμεύει εἰς
ἡμερήσιον ἀναπαυτήριον τῆς Διευθύνσεως, τὸ δὲ ἀπέ-
ναντι ὡς τοιοῦτον τῶν διδασκαλισσῶν.

Ταῦτα ἀρκοῦσιν ἐν τῇ παρουσίᾳ μου, ἀγαπητῆ μου
φίλη, διότι πρέπει νὰ διακόψω πάλιν τὴν περιγραφὴν
καὶ νὰ τὴν τελειώσω εἰς τρίτην ἐπιστολὴν μου.

Προσθέτω λοιπὸν τοὺς ἀδελφικούς ἀσπασμούς καὶ τὰ σέβη μου πρὸς τοὺς γονεῖς σου καὶ

εἰμὶ ἢ ὡς ἀδελφῆ σου

MARIA

Πρὸς τὴν κτλ.

Εἰς Σμύρνην.

Ἀπάντησις.

Ἐν Σμύρνη τῆ..... 189...

Σχέδιον. Ἐν τῇ ἀπαντήσει ἡ Ἑλένη λέγει, ὅτι ἠσθάνθη χαρὰν καὶ λύπην ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς φίλης τῆς τὸ πρῶτον, διότι ἐξηκολούθει τὴν ὡραίαν περιγραφὴν τῆς ὡραίας σχολῆς τὸ δεύτερον, διότι τὴν διέκοψε πάλιν καὶ ἀφῆκε τὴν φίλην τῆς νὰ περιμένῃ αὐτὴν εἰς ἄλλην ἐπιστολήν. Τὴν διακιάονει ὁμως, διότι εἶνε ἀνάγκη περισσότερον νὰ σπεύδῃ εἰς τὴν ἀκριβοῦς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς ἐν τῇ σχολῇ ἢ εἰς τὴν ἐσπευσμένην περιγραφὴν τοῦ κτιρίου αὐτῆς. Τέλος τῆ ἐκφράζει τὰ ἀδελφικά τῆς αἰσθήματα καὶ τὴν πρὸς τὴν φίλην τῆς ἀγάπην καὶ τελειώνει τὴν ἀπάντησίν τῆς, περιμένουσα τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ὡραίας τῆς περιγραφῆς.

Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο αἱ μαθήτριάι συνθέτουσι τὴν ἀπάντησιν κατ' ἴδιον ἢ πρὸ τῆς διδασκάλου· τέλος θέτουσι τὴν ὑπογραφὴν.

Συνέχεια καὶ τέλος τῆς περιγραφικῆς ἐπιστολῆς.

Γ'

Ἐν Κων[πόλει τῆ..... 189...

Ἀγαπητῆ μου φίλη Ἑλένη,

Εὐχαριστοῦσα τὴν ἐπιθυμίαν σου, προβαίνω εὐθὺς ἀνευ προοιμίων εἰς τὴν περιγραφὴν μου, τὴν ὁποίαν τόσον ἤρεσες. Εἶμαι εἰς τὸ γ' διαμέρισμα τῆς σχολῆς. Εἰς αὐτὸ ἀναβαίνομεν διὰ ξυλίνης κλίμακος. Εἰς αὐτὸ εὐρίσκονται οἱ κοιτῶνες, ὡς καὶ τὰ δωμάτια τῆς διευθυντρίας. Οὗτοι εἰσὶν αἰθουσαι 8, εὐρυχωρόταται καὶ λίαν εὐάεροι· διότι ἡ ὀροφὴ τῶν εἶνε ἀρκετὰ ὑψηλὴ καὶ ἔχουσι καὶ τὰ ἀνάλογα παράθυρα, τὰ ὅποια δι' ὅλης τῆς ἡμέρας μένουσιν ἀνοικτὰ πρὸς ἀερισμόν. Ἐξωθεν τοῦ κοιτῶνος εἶνε διάδρομος, ἔπου κατὰ μῆκος ἐκατέρωθεν ὑπάρχουσι πλυντήρες μαρμάρινοι διὰ τὴν πρωινήν καὶ τὴν ἑσπερινὴν νίψιν τῶν μαθ.

Ἄνω τοῦ διαμερίσματος τούτου ὑπάρχει ἕτερον, τὸ ὑπερῶν, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι δωμάτια διὰ τὰς ὑπηρετριάς, τὸ ἱματιοφυλάκιον καὶ μία εὐρεῖα αἰθουσα, εἰς ἣν κατὰ Σάββατον μ. μ. συναθροίζομεθα αἱ μαθ. μετὰ τῆς διδ. καὶ ἐπιδορθόνομεν τὰ φορέματά μας. Ὑπεράνω δὲ τοῦ ὑπερῶου ἐκτείνεται τὸ μέγα δῶμα τῆς σχολῆς, τοῦ ὁποίου μέρος εἶνε ἐστεγασμένον, περιέχον τὸ πλυντήριο, ἔπου ἀνέρχεται διὰ σωλῆνων ἄφθονον ὕδωρ.

Κάτω εἰς τὸν περίβολον παρὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν

τοῦ κυρίου εἶνε τὸ νηπιαγωγεῖον, συγκοινωνοῦν μετὰ τοῦ ἄλλου σχολείου διὰ διαδρόμου ἐστεγασμένου, καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν τὸ θεραπευτήριον ἢ ροσηλευτήριον, ὡσαύτως καὶ αὐτὸ συγκοινωνοῦν.

Τοιοῦτον εἶνε, Ἐλένη μου, τὸ σχολεῖόν μας, τόσον ὠραῖον, ἀναπαυτικόν, ὑγιεινὸν καὶ εὐάρεστον· ὥστε σέ βεβαιῶ, ὅτι συλλογίζομαι μετὰ λύπης ἀπὸ τῶρα τὴν ἡμέραν τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀναχωρήσεώς μου. Ἦθελα καὶ ἄλλα νὰ σοὶ γράψω περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ ἐπιστολή μου ἔγινε τόσον ἐκτενής, καίτοι διηρημένη εἰς τρεῖς. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ παύσω καὶ νὰ κλείσω καὶ αὐτὴν θέτουσα ἐν αὐτῇ ἐν ἴον ἐκ τοῦ κηπαρίου μου καὶ ἐν φλόγιον, τὰ ὁποῖα σοὶ ὑπεσχέθη. Ἐπὶ τούτοις σοὶ θέτω καὶ ἓνα γλυκὺν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ περιμένω τὴν προσφιλῆ μου ἀπάντησίν σου.

Ἡ φίλη σου

ΜΑΡΙΑ

Πρὸς τὴν κ.λ.

Εἰς Σμύρνην.

Ἀπάντησις κατὰ τὸ ἐξῆς σχέδιον.

(Τόπος, ἡμερομηνία, ὅπου δεῖ). Ἡ Ἐλένη ἐκφράζει ἀπειρον εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν φίλην τῆς, διότι ἀπέκτησε τοιαύτης ὠραίας σχολῆς τόσον ὠραίαν περιγραφὴν· τῇ λέγει ὅτι θὰ τὴν ἔχη ὑπόδειγμα περιγραφικῶν ἐπιστολῶν· τῇ προσθέτει ὅτι καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τῆς τὴν ἀνέγνωσαν καὶ πολὺ εὐχαριστήθησαν. Προσθέτει ἐπομένως πόσον ἡ φίλη τῆς

καὶ ψυχικῶς καὶ σωματικῶς θὰ ἀναπτυχθῇ καὶ θὰ μορφωθῇ ἀνατρεφόμενη καὶ ἐκπαιδευμένη εἰς τοιαύτην σχολήν. — Ἐκφράζει τέλος τὴν ἐπιθυμίαν τῆς νὰ τὸ ἐπισκεφθῇ καὶ ἡ ἴδια, διὰ νὰ ἴδῃ καὶ τὴν φίλην τῆς ἐν αὐτῇ. — Ἐκφράζει συναισθήματα καὶ σκέψεις τῆς ἐπὶ τῶν ἀνθέων, τὰ ὁποῖα τῇ ἔστειλε, καὶ τῇ ἀποστέλλει καὶ αὐτὴ ἄλλο τι. — Τέλος.....

Υπογραφή.

Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο ποιοῦσιν αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. τὴν ἀπάντησιν πρὸς τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν κατ' ἴδιαν. — Καὶ τὰς τρεῖς δὲ ταύτας ἐπιστολάς αἱ μαθ. ἀντιγράφουσιν εἰς τὸ τετράδιόν των καὶ τὰς ἔχουσιν ὡς ὑποδείγματα. Κατὰ μίμησιν δὲ αὐτῶν ποιοῦσιν ἑτέραν περιγραφικὴν ἐπιστολήν τῆς σχολῆς, ἐν ἣ διδάσκονται, τῆς οἰκίας των, τῆς οἰκίας φίλης των ἢ συγγενοῦς των, ἐνὸς ὀρφανοτροφείου, ὅπερ εἶδον, ἢ γηροτροφείου κτλ.

ΜΑΘΗΜΑ Γ'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τούτῳ, ὃ ἡ ἢ διδ. πρὸς γύμνασιον καὶ τῆς φαντασίας τῶν μαθ. καὶ κατὰ τὴν μέθοδον τῆς πραγματικῆς συνθέσεως, ὡς εἶπομεν, ὁδηγεῖ αὐτὰς νὰ σχεδιάσωσι μὲ τὴν φαντασίαν των ἄλλο σχολεῖον ὅμοιον ἢ διάφορον τοῦ ἀνωτέρω περιγραφέντος ἐσωτερικῶν μαθ. ἢ ἐξωτερικῶν μόνον, μεγαλύτερον ἢ μικρότερον. — Πρὸς τοῦτο δίδομεν τὸ σχέδιον τὸδε:

Ἴδου γήπεδον (ποίου σχήματος); — Ὑπὸ τίνος περικυκλοῦται; — Τί ἔχει εἰς μίαν τῶν πλευρῶν του; — Τί ἀπαντῶμεν, ἅμα εἰσέλθωμεν; — Ὅποιος εἶνε ὁ κηπὸς του; — Εἰς τὸ μέσον τί ἐγείρεται; — Ἐμπροσθεν αὐτοῦ τί εἶνε; — Εἰσερχόμεθα· δεξιὰ τῆς αὐλῆς τί εἶνε; καὶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ

τί; — Τοποθέτησις τῶν αἰθουσῶν τοῦ νηπιαγωγείου, τοῦ σχολείου, τοῦ γυμνασίου. Σχηματίζομεν β' διαμέρισμα μετὰ διαδρόμου καὶ αἰθουσῶν. — Προσθέτομεν καὶ ἄλλο διαμέρισμα καὶ διαιροῦμεν τὰ ἐν αὐτῷ. — Εἰς τὴν ἐκτὸς αὐτὴν τοποθετοῦμεν γυμναστήριον καὶ ὅ,τι ἄλλο ἀναγκαῖον.

Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο κατασκευάζουσιν αἱ μαθ. κατὰ τὴν ἰδίαν φαντασίαν ἐκάστη σχολεῖον καὶ περιγράφουσαι αὐτὸ συνθέτουσι κατ' οἶκον Σύνθεσιν περιγραφικὴν εἴτε δι' ἐπιστολῆς κατὰ τὸ ἀνωτέρω δοθὲν ὑπόδειγμα τῆς περιγραφῆς τῆς Σχ. εἴτε ἄλλως.

ΜΑΘΗΜΑ Δ'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τούτῳ ὁ ἡ διδ. ἀφ' οὗ διδάξῃ τοὺς μαθ. ἢ τὰς μαθ. περὶ ἀντικειμένου τινὸς τεχνητοῦ, λ. χ. τοῦ ναοῦ, τῆς τραπέζης, εἴτα δίδει τὸ περιεχόμενον τῆς περιγραφῆς τούτου δι' ἐρωτήσεων (1), κατὰ τὰς ὁποίας ποιοῦσι τὴν περιγραφικὴν Σύνθεσιν.

Παράδειγμα α'

Περιγραφή ναοῦ.

Ἐρωτήσεις: Τί εἶνε τὸ ἀντικείμενον τοῦτο φυσικὸν ἢ τεχνητόν; — Πῶς ὀνομάζεται; — Τί εἶνε ναός; — Ποῖον σχῆμα

(1) Εἰς τὰ ἐξῆς δίδομεν μόνον δι' ἐρωτήσεων τὸ περιεχόμενον τῆς Συνθέσεως. Ἀφίνομεν τὴν ἢ τὴν διδάσ. νὰ διδάξῃ αὐτὸ πρῶτον, εἰ δὲ μαθ. ἢ αἱ μαθ. συνθέτουσι τὴν περιγραφὴν κατὰ τὰς ἐρωτήσεις.

ἔχει καὶ ἐκ τίνος ὕλης εἶνε κατασκευασμένος; — Τί πρέπει νὰ ἔχῃ πέριξ; — Ἐκ πόσων μερῶν σύγκειται; — Περιγραφή τῶν μερῶν τούτων. — Τί πράττομεν ἐν τῷ ναῷ; — Ποῖά εἰσὶ τὰ δρώντα πρόσωπα ἐν τῷ ναῷ καὶ τί ποιοῦσι; — Πῶς εἶνε ἐστεγασμένος ὁ ναός; — Πῶς προσκαλοῦμεθα εἰς αὐτόν; — Κατὰ τί ὁμοιάζει πρὸς τὴν οἰκίαν καὶ κατὰ τί διαφέρει; — Ὅποια καὶ ὁπόση ἢ ἀξία τοῦ ἐνός καὶ ὁποία καὶ ὁπόση ἢ ἀξία τοῦ ἑτέρου; καὶ τίνος μεγαλειτέρα; — Τί συναισθανόμεθα εἰσερχόμενοι καὶ πῶς πρέπει νὰ εἰσερχώμεθα καὶ νὰ διαμείνωμεν ἐν αὐτῷ;

Παράδειγμα β'

Περιγραφή τραπέζης.

Ἐρωτῶν κατὰ τὰς ἐξῆς ἐρωτήσεις περιγράφουσιν αἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. τράπεζαν, ἀφ' οὗ προτάξωσιν εἰς τὴν Σύνθεσιν τῶν ὡς προοίμιον ταῦτα:

Εἰς τὰς προηγουμένας Συνθέσεις περιεγράψαμεν, ὅσον ἡδυνήθημεν, τὸ σχολεῖον καὶ τὸν ναόν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀδύνατον νὰ μὴ ἀπαντήσωμεν τραπέζας καὶ ἐπ' αὐτῶν τεθειμένα σκεύη, βιβλία καὶ ἄλλα διάφορα πράγματα, διὰ τοῦτο ποιήσομεν ἐν τῇ Συνθέσει ταύτῃ περιγραφὴν τῆς τραπέζης:

Ἐρωτήσεις: Τί εἶνε τράπεζα; — Τίς κατασκευάζει αὐτὴν καὶ ἐκ τίνος ὕλης; — Ποίας ὕλης μεταχειρίζεται ἀκόμη πρὸς τὴν κατασκευὴν αὐτῆς; — Ποίων σχημάτων καὶ χρωμάτων εἰσὶν αἱ τράπεζαι; — Πῶς διαιροῦμεν αὐτὰς ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν; — Πῶς στολιζόμεν τὰς τραπέζας; — Ποία εἶνε ἡ

ἐπισημοτέρα ἀπασῶν τῶν τραπεζῶν; — Ὅποιον πρᾶγμα ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν εἰσὶν αἱ τράπεζαι;

Ἀποκρινόμενοι οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας, συνθέτουσι τὴν περιγραφικὴν Σύνθεσιν τοῦ ἐπίπλου τούτου ἢ τοῦ τεχνητοῦ τούτου ἀντικειμένου. Προσθέτουσι δὲ εἰς τὸ τέλος καὶ σκέψεις τινὰς ἰδίαις περὶ αὐτοῦ καὶ διανοήματα λ. χ., ὅτι προνόμιον τῶν ὄντι χαρακτηριστικὸν τῆς λογικότητος τοῦ ἀνθρώπου, διακρίνον αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ζώων εἶνε ἡ ἐπινόησις τῆς τραπέζης· ὁ πίθηκος, μιμούμενος τὸν ἄνθρωπον, κάθηται παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ τρώγει, ἀλλ' οὐδέποτε κατεσκεύασε τοιαύτην. Πόσον λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος καταδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ μικροῦ τούτου ἀνώτατος τῶν ἀλόγων ζώων! Καὶ πόσον ὀφείλει νὰ δοξάζῃ καὶ νὰ εὐγνωμονῇ τὸν Πάνσοφον καὶ Πανάγαθον Δημιουργὸν διὰ τὴν ὑπεροχὴν του ταύτην!

Καὶ ἄλλα τοιαῦτα σκέπτονται καὶ γράφουσιν.

ΜΑΘΗΜΑ Ε'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ μεταβίνει ὁ ἢ ἡ διδ. εἰς Συνθέσεις διηγηματικὰς ὁ δάσκων ὡδε:

Προοίμιον. Εἰς τὰς προηγουμένας Συνθέσεις ἐγράψατε περιγραφὰς διαφόρων ἀντικειμένων φυσικῶν ἢ τεχνητῶν· τώρα θὰ σᾶς δεῖξω, πῶς νὰ γράψητε διηγηματικὴν Σύνθεσιν, δηλ. θὰ διηγηθῆτε γεγονὸς, πρᾶξι, ἢ ὅποια ἐγένεεν ἀπὸ ἀνθρώπου, ἢ τὴν ὅποιαν σεῖς ἢ ἄλλος ἐπράξατε, ἢ τὸ ὅποιον ἀνεγνώσατε ἢ ἄλλος ἢ ἐγὼ σᾶς διηγήθην. Καθὼς μίαν ἐκδρομὴν εἰς Ζωοδό-

χον Πηγὴν δι' ἐπιστολῆς πρὸς ἀνώτερον πρόσωπον, κατὰ τὰ ἐξῆς παραδείγματα. Μεταβάλλονται δὲ ὅπου δεῖ εἰς τὸ ἄρσ. γένος ὑπὸ τοῦ διδ.

Παράδειγμα α'

Ἐπιστολὴ διηγηματικὴ ἐκδρομῆς(1).

Ἀγαπητὴ μοι θεία,

Α'

(Προοίμιον τῆς ἐπιστολῆς)(2). Ἡξεύρω καλῶς πόσον εὐχαριστεῖσθε νὰ λαμβάνητε ἐπιστολὴν μου καὶ πόσον συγκινεῖσθε νὰ ἀναγινώσκητε διηγήσεις πραγμάτων. εἰς τὰ ὅποια ἡ εὐσεβὴς καὶ φιλόκαλος ψυχὴ σας εὐρίσκει τέρψιν ἱερὰν καὶ θρησκευτικὴν ἀγαλλίασιν. Διὰ τοῦτο μετὰ πολλῆς χαρᾶς σᾶς γράφω τὴν παρούσάν μου, διὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ μίαν πολὺ τερψικάρδιον ἐκδρομὴν, τὴν ὅποιαν ἐκάμαμεν τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν μετὰ τῶν γονέων μου, ξεύρετε ποῦ σεβαστὴ μοι θεία; εἰς τὸ σεπτὸν ἀγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

(Διήγησις). Ἐξυπνήσαμεν πολὺ πρῶί, μάλιστα ἐγὼ κατὰ τὰς 4, ὅποτε ὑψοῦται εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ γλυκὺς

(1) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη διαίρεται εἰς μέρη ὡς ἐκτεταμένη.

(2) Οὕτως ἀπὸ τῆς τάξεως ταύτης ὑποδεικνύεται ἡ διάταξις τῆς ἐπιστολῆς καὶ αἱ ἐπιστολαὶ εἰσι κανονικώτεραι καὶ σπουδαιότεραι.

καὶ σπινθηροβόλος ἀστήρ τῆς αὐγῆς, ὁ αὐγερινός. Καὶ ἐπειδὴ κάνεις ἄλλος ἀκόμη δὲν εἶχεν ἐξυπνήσει, ἐκάθισα παρὰ τὸ παράθυρόν μου καὶ ἐθαύμαζα τὴν χάριν καὶ καλλονὴν τοῦ ἀστρου ἢ μᾶλλον ἀνύψωνα τὴν καρδίαν μου καὶ τὸν νοῦν μου πρὸς Ἐκεῖνον, ὅστις ἐδημιούργησεν αὐτὸν καὶ ὄλην τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀστέρων, καὶ Ἐκείνου ἐθαύμαζα τὴν πανσοφίαν καὶ ὠραιότητα.

Ἐξύπνησαν ἤδη καὶ οἱ ἄλλοι ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὁ πατήρ μου, ἡ μήτηρ μου καὶ τὰ ἀγαπητά μου ἀδελφία, περὶ τὰς 6 καὶ ὁμοῦ ὄλοι ἐφάγαμεν ἀνά ἐν παξιμαδίον βρεγμένον εἰς τὸ νερόν· διότι οἱ ἀγαπητοὶ γονεῖς μας δὲν μᾶς ἐπέτρεψαν νὰ φάγωμέν τι ἄλλο, διὰ νὰ πῶμεν ὅσον τὸ δυνατόν νηστικοὶ ἐκ τοῦ ἁγιάσματος. Ἐκινήσαμεν κατὰ τὰς 7 ἐκ τῆς οἰκίας μας καὶ πεζῇ κατέβημεν εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὴν γέφυραν. Πόσον ἦσαν ὠραῖα ὄλα καὶ μὲ πόσῃν ζωηρότητα ἐπεριπατοῦμεν ἢ μᾶλλον ἐτρέγαμεν εἰς τὸν δρόμον, ἀδυνατῶ νὰ σᾶς περιγράψω, θεία μου. Ἡ γὰρ ὅτι πηγαίνομεν εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ μάλιστα εἰς τὸ ἀγαπητὸν εἰς ὄλους μας καὶ ζωηρόρον ἐκεῖνο ἁγίασμα τῆς Παναγίας, ἐπλημμύρει εἰς τὴν καρδίαν μας καὶ μᾶς ἔκαμνε ὄχι νὰ περιπατῶμεν, ἀλλὰ νὰ πετῶμεν.

B'

Διὰ λέμβου ἐπεράσαμεν εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Κ(πόλεως καὶ ἦλθομεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρό-

μου, ὅπου εὐθὺς ἐπεβιβάσθημεν εἰς ἐν ὄχημα τοῦ σιδηροδρομικοῦ συρμοῦ καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ λεγόμενον Ἐπταπύργιον. Ἐκεῖ εὔρομεν ἄμαξαν καὶ εἰς 20 λεπτά εὑρέθημεν εἰς τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν. Ἦτο ὥρα 9, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἱεράν λειτουργίαν. Ὅποια ἱερά συγκίνησις ἐκυρίευσε τὴν ψυχὴν μας, ἅμα εἰσῆλθομεν εἰς τὸν σεπτὸν ναόν! Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν κατέβημεν εἰς τὴν ὑπόγειον Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας, ὅπου εἶνε τὸ ἱαματικὸν ἁγίασμα, ὕδωρ διαυγέστατον, γλυκύτατον, δροσερώτατον καὶ ἀκαταπαύστως ἀναβλύζον. Ἐνίφθημεν μετ' ἀφοσιώσεως ἐξ αὐτοῦ, ἐπιόμεν ἀπλήστως καὶ πρὸ τῆς σεπτῆς εἰκόνας τῆς Ζωοδόχου Παναγίας ἰστάμενοι, ἠκούσαμεν μετὰ κατανύξεως τὴν ἱεράν παράκλησιν, ἣν ἀνέγνωσεν ὑπὲρ ἡμῶν σεβάσμιος ἱερεύς.

Τόσον ἡ καρδία μου, ἀγαπητὴ μοι θεία, ἠὐφράνθη καὶ ἠὐχαριστήθη, ὥστε δὲν ἤθελον νὰ ἐξέλθω ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τόπου. Ἐν τούτοις, ἀφ' οὗ ἐξετελέσαμεν τὸ τερψικάρδιον τοῦτο ἱερὸν καθῆκον, ἀνέβημεν εἰς τὴν αὐλήν. Καὶ ἀφ' οὗ περιήλθομεν τὰ πέριξ, ἐκαθίσασαμεν ὑπὸ τὴν σκιάν εὐσκίου πλατάνου καὶ ἐγευματίσαμεν, πίνοντες ἤδη καὶ ἐκ τοῦ καθαροῦ καὶ ἁγίου ἐκείνου ὕδατος. Ἄς εἶχομεν τοῦτο, θεία μου, πάντοτε πλησίον μας νὰ πίνωμεν! Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἀπεθνήσκομεν ποτέ! Τόσον εἶνε ζωηρόρον καὶ ὑγιεινόν, ὡς ἠξέυρετε καὶ ὑμεῖς!

Κατὰ τὰς τρεῖς ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου

τόπου καὶ διὰ τῶν ἰδίων μέσων τῆς συγκοινωνίας ἐφθάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας περὶ τὴν ἐσπέραν.

Μολονότι περιεπατήσαμεν τόσον δρόμον, διόλου βίμως δὲν ἐκουράσθημεν. Ἡ χάρις τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς μᾶς ἐδυνάμωσε καὶ κατηύφρανε καὶ ηὔχθημεν καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος νὰ ἐκτελέσωμεν τὴν ἱεράν ταύτην καὶ τόσον εὐχάριστον ἐκδρομὴν.

(*Ἐπίλογος*). Μεθαύριον θὰ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, θεία μου, καὶ θὰ σᾶς εἶπω καὶ προφορικῶς περὶ αὐτῆς, θὰ σᾶς εἶπω δὲ καὶ τὰς σκέψεις μου ἀκόμη καὶ τὰ συναισθήματά μου· θὰ σᾶς φέρω καὶ ἓν φιαλίδιον ἀγιάσματος. Σᾶς προσφέρω τώρα τὰ σεβάσματά μου καὶ σᾶς κατασπάζομαι ἀπὸ καρδίας.

Ἐν Πέραν Κων[σταντινουπόλεως τῆ 189...]

Ἡ ἀνεψιά σας

ΕΛΕΝΗ

Πρὸς τὴν κτλ.

Εἰς Πρίγκηπον.

Ἄφ' οὗ ἀναγνώσωσιν αἱ μαθ. μετὰ τῆς διδ. τὴν διηγηματικὴν ταύτην ἐπιστολὴν δις καὶ τρίς, διὰ νὰ τὴν ἀντιληφθῶσι καλῶς, λαμβάνει ἡ διδ. τὰ βιβλία των (δηλ. τὰ τῶν Συνθέσεων) καὶ αὐτὰ γράφουσι κατ' οἶκον τὴν ἰδίαν ἐπιστολὴν ἀπὸ μνήμης, χωρὶς πλέον νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν ἐρωτήσεις. Γράφουσι δηλ. πρῶτον πρὸ τῆς Συνθέσεως των τὴν ἐπιγραφὴν. Ἐπειτα ἀρχίζουσι τὴν ἐπιστολὴν, α') τὸ προοίμιον, β') τὴν διήγησιν τοῦ περὶ οὗ ἡ ἐπιστολὴ καὶ γ') τὸν ἐπίλογον κτλ.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο ὁ ἡ ἡ διδ. ὀδηγεῖ τὰς μαθ. νὰ διηγηθῶσιν ἑορτὴν τελεσθεῖσαν ἐν τῇ οἰκίᾳ των, δίδουσα εἰς αὐτὰς μόνον τὸ περιεχόμενον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον:

Πότε ἐγένετο ἡ ἑορτή. — Διὰ ποῖον μέλος τῆς οἰκογενείας ἦτο. — Τί ἔκαμεν ἀπὸ πρωίας αὐτὴ μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της. — Τί εἶχον προετοιμάσει διὰ νὰ φανερώσωσι τὴν χαρὰν των. — Πῶς ἦσαν ἐνδεδυμένα τὰ παιδία καὶ πῶς ἡ μήτηρ των. — Τί ἔκαμεν ὁ πατήρ των. — Τί ἔφαγον κατὰ τὴν τράπεζαν καὶ τί εἶπον. — Τίνες ἐπεσκέφθησαν αὐτούς. — Τίνας εἶχον εἰς τὸ δεῖπνον. — Τί ἔκαμον μετὰ τὸ δεῖπνον. — Τέλος νὰ ἐκφράσωσι τὰς σκέψεις των καὶ τὰ συναισθήματά των ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου κτλ.

Παράδειγμα β'

Διηγηματικῆς Συνθέσεως.

Ἐν τούτῳ ὁ ἡ ἡ διδ. διδάσκει περὶ φιλοστοργίας καὶ φιλαδελφίας καὶ λέγει ἐν προοίμιῳ ὅτι: (Οὐδὲν ὠραιότερον καὶ γλυκύτερον ἢ νὰ βλέπη τις ἐν τῇ οἰκίᾳ τοὺς υἱοὺς ἢ τὰς θυγατέρας νὰ ἀγκῶσι τοὺς γονεῖς των καὶ τοὺς ἀδελφούς ἢ ἀλλήλους, ἢ θυγάτηρ δὲ νὰ φροντίζῃ περὶ αὐτῶν καὶ νὰ ἐργάζεται δι' αὐτούς, ὅτι εἶνε ἀρμόζον. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ χύνεται ἐπὶ τῆς κόρης ταύτης ἢ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τούτου, καὶ ἡ εὐλογία Του τὴν πλουτίζει παντὸς ἀγαθοῦ) — Ἐφεξῆς πρὸς ἀποδείξιν τῆς ἀληθείας ταύτης διὰ ποικιλιῶν διηγεῖται τὰ κατὰ τὴν Ναυσικῆν, τὴν φιλόστοργον ἐκείνην καὶ φιλάδελφον ἡρώϊδα τοῦ Ὀμήρου (ὁ διδ. εὐρίσκει ἄλλην ὑπόθεσιν ἀρμοδιωτέραν εἰς μὴθητάς) καὶ λέγει:

Τοιαύτη κόρη ἦτο κατὰ τὸν θεῖόν μας Ὀμηρον ἡ φιλόστοργος καὶ φιλάδελφος θυγάτηρ τοῦ Ἀλκινόου

βασιλέως τῆς Φαιακίας, ἡ ὀνομαζομένη Ναυσικᾶ. Αὕτη ἦτο ὠραιότατη κατὰ τὸ σῶμα, ὡς τὴν περιγράφει ὁ Θαυμαστός Ὅμηρος, καὶ περικαλλεστάτη κατὰ τὴν ψυχὴν. Διὰ τοῦτο τὴν παρομοιάζει πρὸς τὴν θεᾶν Ἄρτεμιν κατὰ τὰς σωματικὰς χάριτας καὶ κατὰ τὰς ψυχικὰς ἀρετάς. Ἠγάπα τόσον πολὺ τὸν πατέρα τῆς καὶ τοὺς ἀδελφούς τῆς καὶ τόσον ἐφρόντιζε δι' αὐτούς, ὥστε καὶ εἰς τὸν ὕπνον τῆς ὠνειρεύετο τὰ ἔργα τῆς οἰκίας, τὰ ὅποια, ὡς ἔλεγεν, ἦτο καθήκον τῆς νὰ ἐκτελεῖ δι' αὐτούς.

Οὕτως εἶδεν εἰς τὸ ὄνειρόν τῆς, ὅτι ἡ φίλη τῆς, ἡ πλέον καρδιακὴ, ἣτις ὅμως ἦτο ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, ἡ ἔφορος, καθὼς ἐδόξαζον οἱ ἀρχαῖοι, τῶν γυναικείων ἐργασιῶν, ἤλθε πρὸς αὐτὴν καὶ τῇ ἐπρότεινε νὰ ὑπάγῃ μετ' αὐτῆς αὐριον εἰς τὸν ποταμὸν νὰ πλύνωσιν. Διότι ἡ ἀγαθὴ Ναυσικᾶ, εἶχε τοῦτο εἰς τὸν νοῦν τῆς. Καὶ εὐθὺς τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔσπευσε πρῶτ' ἄλλ' πρὸς τὸν πατέρα τῆς καὶ τὴν μητέρα καὶ ἐζήτησεν ἄμαξαν φορτηγόν, διὰ νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτῆς τὰ ἀκάθαρτα φορέματα τῆς οἰκογενείας καὶ νὰ ἔλθῃ μετὰ τῶν θεραπευτικῶν εἰς τὸν ποταμὸν νὰ τὰ πλύνῃ. Πόσον εἰ γονεῖς ἠυφράνθησαν βλέποντες τὴν χαριτωμένην ἐκείνην θυγατέρα των καὶ ἀκούοντες τὰ τόσον χαριτωμένα τῆς λόγια!

Ὁ πατὴρ εὐθὺς διέταξε τοὺς ὑπηρέτας νὰ ἐτοιμάσωσι τὴν ἄμαξαν, ἡ δὲ μήτηρ ἠτοίμασε τὰ φαγητὰ καὶ ὅτι ἐχρειάζετο νὰ λάβῃ μαζί τῆς ἡ Ναυσικᾶ.

Αὕτη ἀμέσως ἔθεσε τὰ φορέματα ἐπὶ τῆς ἀμάξης καὶ ἀνέβη ἐπ' αὐτῆς καὶ ἡ ἰδία, καὶ ὀδηγοῦσα τὰς ἡμιόνους, αἱ ὅποια ἔσυρον τὴν ἄμαξαν, ἔφθασε μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν εἰς τὸν ποταμὸν. Ἐκεῖ ἔπλυνε μετ' αὐτῶν ἐπιμελῶς τὰ φορέματα, ὡς ἐσυνείθιζον εἰς τοὺς παλαιούς ἐκείνους χρόνους νὰ κάμνωσι καὶ αὐταὶ αἱ βασιλοκόραι. Ἐπειτα τὰ ἤπλωσαν νὰ στεγνώσωσιν εἰς τὰς θερμὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου καὶ ἐκάθισαν νὰ φάγωσι. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἤρχισεν ἡ Ναυσικᾶ πρώτη τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας τραγουδοῦσα· καὶ ἦτο, ὡς λέγει ὁ Ὅμηρος, ὠραιότατη ὡς ἡ θεὰ Ἄρτεμις. Τέλος ἐδίπλωσαν τὰ φορέματα καὶ τὰ ἔθεσαν ἐπὶ τῆς ἀμάξης καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἄλλ' ὁ Θεός, ὁ ὅποιος ἠγάπα τὴν Ναυσικᾶν δι' ὅλας ταύτας τὰς ἀρετάς, τὴν ἀντήμειψε διὰ τῆς μεγάλης ταύτης τιμῆς καὶ δόξης τοῦ νὰ γείνη αἰτία νὰ σωθῇ ὁ ναυαγῆσας ἐκεῖ ἐνδοξὸς ἦρωσ Ὀδυσσεύς, περὶ τοῦ ὁποίου ἐμάθατε, παιδιὰ μου, εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν καὶ ἐμπορεῖτε καὶ σεῖς νὰ διηγηθῆτε, γράφουσαι ἐν συντόμῳ τὴν ἱστορίαν του.

Κατὰ τὸ παράδειγμα λοιπὸν τοῦτο, τὸ ὅποιον ἀφ' οὗ ἀναγνώσωσιν ἀπὸ καὶ δις προσεκτικῶς αἱ μὲθ. ἢ οἱ μὲθ., κλείουσι τὰ βιβλία των (1) καὶ ἐνώπιον τῆς ἢ τοῦ διδ. τὸ ἀντιγράφουσι ὡς

(1) Κατὰ διαφόρους τρόπους ὀδηγοῦμεν τὰς μὲθ. εἰς τὴν μίμησιν τῶν παραδειγμάτων πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν Συνθέσεων χάριν τῶν ἐκ τῆς ποικιλίας εὐχαριστήσεων καὶ πρὸς πλείονα γύμνασιν.

ιδίαν διηγηματικὴν Σύνθεσιν, προτάσσευσαι τὸ προοίμιον καὶ ἔπειτα τὴν διήγησιν καὶ ὡς ἐπίλογον γράφουσαι τὰς ἐπὶ τῆς Ναυσικῆς σκέψεις των. Κατσκευάζουσι δὲ κατ' οἶκον καὶ ἄλλας διηγηματικὰς Συνθέσεις, λ. γ. τὰ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, τὰ περὶ Κροίσου καὶ Σόλωνος, τὰ κατὰ τὸν Θησέα σώσαντα τοὺς 14 παῖδας ἐκ τοῦ Λαβυρίνθου, τὰ ἑποῖα πρῶτον διηγεῖται ἡ ἢ ὁ δ.δ. καὶ εἶτα κατ' ἴδιον τρόπον αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. τὰ συνθέτουσι.

ΜΑΘΗΜΑ ΣΤ'.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τούτῳ ἡ διδ. λαμβάνει ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου μίαν ἐκ τῶν θαυματουργικῶν πράξεων τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τὴν ἥοιαν διηγεῖται οὐχὶ ὡς εἶνε γεγραμμένη ἐν τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ, ἀλλὰ κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ εἰς τὸ τέλος ἐπιλέγει τὴν ὑποκειμένην εἰς αὐτὸ διδακτικωτάτην καὶ σωτηριώδη ἰδέαν· λ. γ. λαμβάνει τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ παραλυτικοῦ καὶ διηγεῖται αὐτὸ ὡς ἐξῆς:

Παράδειγμα α'

Ἡ θεραπεία τοῦ παραλυτικοῦ.

(διήγησις)

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εὕρισκετο μίαν ἡμέραν εἰς οἰκίαν τινα καὶ ἐδίδασκε τὰ θεῖα καὶ σωτηριώδη αὐτοῦ διδάγματα, θεραπεύων ἅμα καὶ τοὺς πάσχοντας ἐκ διαφόρων ἀσθενειῶν, μάλιστα πολυχρονίων καὶ ἀνιάτων. Τόσον δὲ πλήθος ἀνθρώπων ἦτο ἐκεῖ συνηγμένον, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ τις

διὰ τῆς θύρας τῆς οἰκίας. Τότε ἦλθον ἄνθρωποι κομίζοντες ἐπὶ κραββάτου παραλυτικόν, διὰ νὰ θεραπεύσῃ αὐτὸν ὁ Κύριος. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃσι διὰ τῆς θύρας ἕνεκα τοῦ πλήθους, ἀνεβίβασαν τὸν κραββάτον ἐπὶ τῆς στέγης τῆς οἰκίας καὶ ἐκεῖ ἤνοιξαν ὀπήν καὶ κατεβίβασαν τὸν πάσχοντα ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν καὶ τοῦ ἀσθενοῦς, ἀμέσως εἶπεν εἰς τοῦτον τὰ ἱαματικώτατα καὶ σωτήρια ταῦτα λόγια: «Θάρσει, τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἐγέρθητι καὶ ἄρον τὸν κραββάτόν σου καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.»— Καὶ ἀμέσως ὁ παραλυτικὸς ἠγέρθη καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του ὑγιαίνων καὶ ἀγαλλόμενος καὶ δοξάζων τὸν Θεόν.

(*Συμπέρασμα.*) Ἐν τῇ θαυματουργικῇ ταύτῃ πράξει τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διαλαμβάνει ἡ διδακτικωτάτη καὶ σωτηριωδέστατη ἀλήθεια, ὅτι πολλάκις ὑποπίπτομεν εἰς φοβερὰ καὶ ἀνιάτα ἀρρωστήματα ἕνεκεν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἀνοησιῶν μας· καὶ ὅτι διὰ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἀληθοῦς πίστεως ἡμῶν εἰς τὸν Πανάγαθον καὶ Παντοδύναμον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Σωτῆρα ἡμῶν καὶ Κύριον, ἐπισύρομεν τὴν χάριν καὶ ἱαματικὴν ἐνέργειαν τῆς θείας Αὐτοῦ Παντοδυναμίας καὶ θεραπευόμεθα καὶ σωζόμεθα.

Οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ., ἀφ' οὗ ἀναγνώσωσι καλῶς τὸ ἱερὸν τοῦτο διήγημα, κλείουσι τὰ βιβλία των καὶ συνθέτουσιν αὐτὸ κατ' ἴδιον

ἕκαστος ἢ ἐκάστη τρόπον, ἐπιλέγουσαι καὶ τὸ συμπέρασμα ἢ τὸ αὐτό, ὅπερ εἶνε ἐνταῦθα, ἢ σκέπτονται ἐπὶ τοῦ θαυματουργήματος τοῦ Κυρίου καὶ εὐρίσκουσι καὶ ἄλλα σωτηριώδη συμπεράσματα ἐνυπάρχοντα ἐν τῷ γεγονότι τούτῳ καὶ γράφουσιν αὐτὰ ἐν τῇ Συνθέσει των.

Παράδειγμα β'

Ὁμοίως ὁ ἢ ἡ διδ. διηγείται ἀπὸ στόματος τὴν διδακτικωτάτην καὶ ὠραιωτάτην περιγραφὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου καὶ ἐξάγει τὸ ἐν αὐτῷ ἀληθέστατον καὶ σωτηριωδέστατον διδάγμα, ὅτι ἡ ὑπερηράνεια καὶ ἡ ἀλαζονεία εἶνε μέγιστα ἁμαρτήματα καὶ ἀπομακρύνουσι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ἡ δὲ μετριοφροσύνη καὶ ἡ εἰλικρινὴς μετάνοια καὶ ἐξομολόγησις τῶν σφαλμάτων καὶ ἁμαρτιῶν μας πρὸς τὸν Θεόν, μᾶς σώζουσι καὶ μᾶς κἀμνουσιν ἀγαπητὰ τοῦ Θεοῦ τέκνα. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἤμεθα ὑπερήφανοι καὶ ἀλαζόνες, ἀλλὰ μετριοφρονες καὶ εἰλικρινῶς νὰ μετανοῶμεν καὶ νὰ ὁμολογῶμεν τὰ σφάλματα καὶ τὰς κακίας μας, διὰ νὰ μᾶς βοηθῇ ὁ Θεὸς νὰ τὰς διορθώμεν.

Ἐπειτα ζητεῖ νὰ διηγηθῶσι τοῦτο καὶ αἱ μκθ. ἢ οἱ μκθ. καὶ ὕστερον νὰ τὸ γράψωσι ὡς διηγηματικὴν Σύνθεσιν μετὰ τοῦ ἐξ αὐτοῦ συμπεράσματος καὶ διδάγματος.

Παράδειγμα γ'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τούτῳ ὁ ἢ ἡ διδ. διδάσκει τοὺς μκθ. ἢ τὰς μκθ. ὅτι οἱ γονεῖς σώζουσι τὰ τέκνα των ἐκ μεγάλων κινδύνων καὶ δυστυχημάτων καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ θανάτου, ὅταν ἐπιμόνωσιν καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας προσεύχωνται δι' αὐτὰ πρὸς τὸν Κύριον καὶ παρα-

καλῶσιν Ἐκεῖνον. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἀληθείας ταύτης φέρει τὴν θαυματουργικὴν πράξιν τῆς ἀναστάσεως τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰακείρου, ὅστις ἦλθε πρὸς τὸν Κύριον καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ διὰ τὴν θυγατέρα του θνήσκουσιν. Διηγείται λοιπὸν ὅλον τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο γεγονός καὶ ἔπειτα ζητεῖ νὰ διηγηθῶσιν αὐτὸ καὶ αἱ μκθ. καὶ ἐπομένως νὰ γράψωσιν αὐτὸ ὡς διηγηματικὴν Σύνθεσιν προτάσσουσι ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Συνθέσεως ὅ,τι ἐδίδαξεν αὐτὰς περὶ τῆς προσευχῆς καὶ δεήσεως τῶν γονέων πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν τέκνων των.

ΜΑΘΗΜΑ Ζ'.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τούτῳ ἡ ἢ ὁ δ.δ. διηγείται εἰς τὰς μκθ. ἢ τοὺς μκθ. ταξείδιον, λ. γ. ἀπὸ Κων(πόλεως μέχρι Σμύρνης, προτάσσουσα ὡς προοίμιον σκέψεις καὶ διανοήματα σχετικῶς τοῦ πράγματος τούτου καὶ μετὰ τῆς διηγήσεως παρεισάγουσα τοιαῦτα κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα:

Διήγησις ταξιδίου.

(Προοίμιον). Ὁ ἄνθρωπος μολοντί εἶνε προσκεκολλημένος εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του καὶ αὐτὸν ζωηρῶς ἀγαπᾷ, ἐπιθυμεῖ ὅμως καὶ ποθεῖ νὰ μεταβαίῃ καὶ εἰς ἄλλους τόπους, νὰ βλέπῃ ἀγνώστους εἰς αὐτὸν ἄνθρώπους καὶ νὰ σχετιζῆται μετ' αὐτῶν, νὰ μανθάνῃ νέα πράγματα, νὰ αὐξάνῃ τὰς γνώσεις του καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους νὰ ὠφεληθῆται ἐξ αὐτῶν. Τοῦτο ἐδοκίμασα καὶ ἐγὼ αὐτῇ κατὰ τὸ ταξείδιον, τὸ ὁποῖον θὰ

σᾶς διηγηθῶ, ἀκούσατε: Ἦτο 16 τοῦ μηνὸς Ἀπρι-
 λίου, ἡμέρα Τετάρτη καὶ συνοδευόμεναι ὑπὸ τῶν συγ-
 γενῶν καὶ φίλων ἐγὼ μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν δύο
 ἀδελφῶν μου, ἐπεβιβάσθημεν εἰς τὸ Γαλλικὸν ἀτμό-
 πλοῖον *Ἦρα*, ἀναχωροῦν εἰς Ἀλεξάνδρειαν διὰ Σμύρνης
 καὶ τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς Συρίας. Μολοντί
 ἤσθάνομην λύπην ἀποχωριζομένη τῆς ὠραίας μου πα-
 τρίδος Κων(πόλεως καὶ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων μας
 καὶ δάκρυα ἀνέβλυζον ἀφθόνως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου,
 κατὰ βᾶθος ὅμως εἰς τὴν καρδίαν μου εἶχον χαρὰν
 τινα, τὴν ὁποίαν μοι ἐπροξένει ἡ σκέψις, ὅτι ἔμελλον νὰ
 ἰδῶ νέους εἰς ἐμὲ τόπους, νέας πόλεις, καὶ τόσα διά-
 φερα νέα πράγματα. Τοῦτο μοι ἐφαίνετο μᾶλλον εὐτύ-
 χημα εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν μου καὶ ἠυχαρίστου
 τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγαπητὴν μητέρα μου, ἡ ὁποία μᾶς
 παρελάμβανε μεθ' ἑαυτῆς εἰς τὸ ταξείδιον τοῦτο, ἐν ᾧ
 ἠδύνατο νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἐδῶ πλησίον τῶν προσφιλῶν
 θείων μας μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τῆς μετὰ 6 μῆνας, ὡς
 ἐλογάριαζε. Λοιπὸν ἀφ' οὗ ἐπεβιβάσθημεν ἐπὶ τοῦ ἀτμο-
 πλοίου καὶ ἐτακτοποιήσαμεν τὰ πράγματά μας, ὅπου
 ἔδει, ἀνέβημεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ ἐκαθίσταμεν
 συνδιαλεγόμενοι μετὰ τῶν οικείων μας περὶ τοῦ ταξει-
 δίου μας καὶ τοῦ ἀποχωρισμοῦ μας, καίτοι δὲν ἦτο
 παντοτινός, μέχρις οὗ ἐσύριξε τὸ ἀτμόπλοῖον εἰδο-
 ποιοῦν τὴν ἀναχώρησίν του καὶ τὴν ἀποβίβασιν τῶν
 συνοδευσάντων ἡμᾶς· οὗτοι εὐθὺς μᾶς ἤσπασθησαν, ὡς
 καὶ ἄλλοι τοὺς ἰδικούς των, κατήλθον εἰς τὴν λέμβον,

ἥτις τοὺς ἐπερίμενε, καὶ ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν ἀπο-
 βίβαν τοῦ Γαλατᾶ.

Παρήλθον 20 λεπτά καὶ τὸ ἀτμόπλοῖον ἤρχισε νὰ
 κινῆται ἐκβάλλον ἐκ τῆς καπνοδόχου του μαῦρον κα-
 πνὸν καὶ ὡς δι' αὐτοῦ ἀποχαιρετίζον τὴν μεγαλοπρεπῆ
 τῆς Κων(πόλεως μορφὴν, ἡ ὁποία ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τῶν
 ἀμετρήτων λόφων τῆς καὶ ὠμοίαζεν ὡς θαυμάσιον
 περικαλλῆς πανόραμα, ἡ μᾶλλον ὡς βασίλισσα ἀνα-
 παυσμένη ἐπὶ κλίνης πολυτελεστάτης καὶ καλλιτεχνι-
 κωτάτης. Ἐλυπήθην ὅτι εὐθὺς ἐσήμανεν ὁ κώδων τῆς
 τραπέζης καὶ με' ἔκαμε νὰ καταβῶ καὶ νὰ χάσω τὴν
 ἀπερίγραπτον ἐκείνην θέαν, τὴν ὁποίαν ἐξετύλισσε πρὸ
 τῶν ὀφθαλμῶν μου ἡ κίνησις τοῦ ἀτμοπλοίου, ἔχοντος
 δεξιὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ περιφήμου Βυζαντίου με' τὴν γε-
 ραρὰν ἀγίαν Σοφίαν του, καὶ ἀριστερὰ τὰς περικαλλεῖς
 Πριγκηποννήσους καὶ τὴν ὑψικόρυφον σειρὰν τῶν γιο-
 νοσκεπῶν ἔτι ὀρέων τῆς Βιθυνίας.

Τὴν νύκτα ὄλην διεπλεύσαμεν τὴν Προποντιίδα καὶ
 τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τὴν πρωίαν
 τῆς Πέμπτης εὐρέθημεν ἀπέναντι τῶν Δαρδανελλίων·
 αὐτοῦ ἠγκυροβόλησε τὸ ἀτμόπλοῖον εἰς τὰ Δαρδανέλ-
 λια καὶ διέμεινεν ἐπὶ 2 ὥρας, μέχρις οὗ ἀποβιβασθῶσιν
 ἐπιβάται τινὲς καὶ ἐπιβιβασθῶσιν ἐκεῖθεν ἄλλοι.

Ἐνταῦθα ἡ δδ. διακόπτει τὴν διήγησιν ὡς ἀρκετὰ μακρὰν γε-
 μονένην καὶ ζητεῖ παρὰ τῶν μθ. νὰ τὴν διηγηθῶσι καὶ αὐταὶ καὶ

νά τὴν γράψωσιν ἔπειτα, κατασκευάζονται οὕτω διηγηματικὴν Σύνθεσιν, προτάσσουσαι καὶ τὸ προοίμιον τὸ αὐτὸ ἢ ἄλλο ἐπινοοῦσαι.— Ἐπειτα εἰς τὸ β' παράδειγμα διηγείται ἡ ἀναγινώσκει τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ταξιδίου ὡς ἑξῆς:

Παράδειγμα β'

(Προοίμιον). Εἰς τὴν προηγουμένην διήγησιν διηγῆθην τὸ ταξιδιόν μου μέχρι Δαρδανελλίων· ἐν ταύτῃ θὰ διηγηθῶ τὰ περαιτέρω.

Τὰ Δαρδανέλλια ἦτο ἡ πρώτη πόλις, τὴν ὁποίαν ἔβλεπον μετὰ τὴν Κων(πολιν· καὶ σᾶς βεβαιῶ ἤρχισα μὲ στενοχωρίαν νὰ συλλογίζωμαι καὶ νὰ ἀθυμῶ, μήπως ἔλαι αἱ πόλεις ἐκτὸς τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐκείνης πατρίδος μου, εἶνε τοιαῦται· ἀλλ' ὅμως διεσκέδαζον τὴν ἀθυμίαν μου βλέπουσα τὰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ Ἑλλησπόντου ὠραίας φυσικὰς τοποθεσίας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐξήλθομεν ἀπὸ τὸν Ἑλλησπόντον, καὶ εἰς τὴν ἀσιατικὴν ἀκτὴν ἀντικρίσαμεν τὴν περίφημον γῶραν τῆς Τρωάδος, τὴν ὁποίαν ἀπηθανάτισεν ὁ θεὸς μας Ὁμηρος, ἔμεινα ὅλη προσηλωμένη εἰς αὐτὴν καὶ σχεδὸν ἐκινδύνευσα νὰ λησμονήσω καὶ αὐτὴν τὴν θαυμαστήν μου Κων(πολιν.

Ἐδῶ, ἔλεγον, ὁ γενναιότατος ἥρωας Ἀχιλλεὺς ἐπιλονίκει μὲ τὸν ἀλαζόνα Ἀγαμέμνονα⁽¹⁾· καὶ ὅλη

(1) Ὑποτίθεται ὅτι γνωρίζει ταῦτα ἡ μαθ. ἐκ τῶν βιογραφιῶν, ἃς διδάσκειται, καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων.

ἐκείνη ἢ φιλονικία ἐπροξένησεν ὄλον τὸν καταστρεπτικὸν τῆς Τρωάδος πόλεμον. Ἐκεῖ ἡ ἐνάρετος Ἀνδρομάχη μὲ τὸν ἀγαπητὸν υἱὸν τῆς εἰς τὰς ἀγκάλας ἀπεχωρίζετο τὸν ἀνδρειότατον σύζυγόν τῆς Ἐκτορα καὶ ἐθρῆνει τὸν βέβαιον θάνατόν του. Καὶ ὅλαι αἱ θαυμάσιαι τοῦ Ὁμήρου περιγραφαὶ καὶ διηγήσεις, ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, εἰκονίζοντο πρὸ τῆς φαντασίας μου, καὶ ἔχυνον εἰς τὴν καρδίαν μου μίαν ἀνέκφραστον ἠδονήν. Εὐτυχῶς ὅλη ἡ ἡμέρα ἦτο εὐήλιος καὶ βόρειος ἄνεμος ἰλαρὸς ἔπνεεν, ὥστε ἠδυνάμεθα νὰ μένωμεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ νὰ βλέπωμεν ἀχορτάστως ὅλην ἐκείνην τὴν ὠραιότητα καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ξηρᾶς.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐφθάσαμεν εἰς Μιτυλήνην, ἐν ᾧ ἔδυνεν ὁ ἥλιος. Τὸ ἀτμόπλοιο ἠραξεν εἰς τὸν λιμένα τῆς· καὶ εὐθὺς λέμβοι τὸ περιεκύκλωσαν φέρουσαι ἐπιβάτας τινὰς καὶ παραλαμβάνουσαι ἄλλους· ἡ πόλις μοὶ ἐφάνη πολὺ γραφικὴ, μὲ οἰκίας ἀρκετὰ καλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ μὲ πολλὴν δενδρφυτείαν. Μάλιστα τὸ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐκτεινόμενον βουνόν, ὅχι ὑψηλόν, φαίνεται καὶ εἶνε κατάφυτον. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν δασῶν φαίνονται ὠραῖαι ἐξοχικαὶ οἰκίαι. Ἐπεθύμουν νὰ ἐξηρχόμην μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου· ἀλλ' ἐπειδὴ μόλις 2 ὥρας τὸ ἀτμόπλοιο ἐμελλε νὰ σταθῇ ἐκεῖ, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν μου. Καὶ μήπως εἶνε δυνατόν ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν νὰ τὸ ἀπολαμβάνωμεν;

Καί πάλιν διακόπτει ἡ ἢ ὁ διδ. τὴν διήγησιν διὰ τὸ μῆκος καὶ ζητεῖ νὰ διηγηθῶσι καὶ αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. αὐτὴν μὴ βλέπουσαι εἰς τὸ βιβλίον τῶν Συνθέσεων, ὅπου εἶνε γεγραμμένη, καὶ ἔπειτα νὰ κατασκευάσωσι δευτέραν διηγηματικὴν Σύνοθιν· ἔπειτα διηγείται τὸ ἐπόμενον μέρος ἢ μᾶλλον ἀναγινώσκει αὐτὸ κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα:

Παράδειγμα γ'

Ἄφ' οὗ ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον ἐστάθημεν ἐπὶ τοῦ καταστώματος καὶ παρατηροῦμεν τὰ πανταχῶθεν ἐπισύροντα τὴν προσοχὴν ὠραία μέρη τῆς πόλεως ταύτης, κατέβημεν εἰς τὸν κοιτωνίσκον μας μετὰ τῆς μητρὸς μας καὶ ἀνεπαύθημεν. Μετ' ὀλίγον καὶ τὸ ἀτμόπλοιο ἤρχισε νὰ κινῆται καὶ νὰ ἀναχωρῆ κατευθυνόμενον εἰς Σμύρνην· ἡ μήτηρ μου, ἡ ὁποία εἶνε ἀρκετὰ πεπαιδευμένη, μὲ ἠρώτησεν, ἂν ἐνθυμοῦμαι, ποῖοι σοφοὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Μιτυλήνην. Ἐγὼ δὲν ἐβράδυνα νὰ ἐνθυμηθῶ τὴν περιώνυμον ἐκείνην ποιήτριαν Σαπφῶ, τὸν ποιητὴν Ἄλκαϊον, τὸν Τέρπανδρον, τὸν Πιττακόν, ἕνα ἐκ τῶν 7 σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Μὲ τὰς γλυκείας ταύτας ἀναμνήσεις ἀπεκοιμήθημεν· ἀπεκοιμήθη καὶ περὶ τὰς 3 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐξύπνησα αἰφνιδίως ἐκ τοῦ κρότου τῆς ἀγκύρας, τὴν ὁποίαν ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν, διότι ἤμεθα πλέον εἰς τὸν λιμένα τῆς ὠραίας Σμύρνης. Μετὰ πολλῆς ἀνυπομονησίας ἐπερίμενα νὰ ἐξημερώσῃ, διὰ νὰ

ἀναβῶ εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ νὰ ἴδω τὴν περιώνυμον ταύτην πόλιν, τὴν πατρίδα τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ Ὀμήρου.

Μόλις λοιπὸν ἔγεινε τοῦτο, καὶ εὐθὺς ἐτινάχθη ἐκ τοῦ κοιτωνίσκου μου καὶ ἔτρεξα ἐπάνω μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου. Τῷ ὄντι, κατεγοητεύθη ἐκ τῆς περικαλλοῦς ὀφείας τῆς. Πολὺ μάλιστα ἐθαύμασα τὴν μεγαλοπρεπῆ προκυμαίαν τῆς, ὁποίαν ὄχι μόνον εἰς Κων(πολιν δὲν ἔχομεν, ἀλλ' οὔτε εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Εὐρώπης, ὡς λέγουσι, δὲν ἀπαντᾷ τις τοιαύτην. Καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε πολὺ μέγα, διέρχεται ἡ γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου, ὡς καὶ τοῦ τροχιοδρόμου, καὶ βλέπει τις ἐξ αὐτοῦ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καθ' ὅλον τὸ μῆκος τὴν θάλασσαν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὠραιότατας οἰκοδομάς, οἰκίας, ξενοδογεῖα, λέσχας, καφενεῖα καὶ ἄλλα διάφορα ὠραία καὶ μεγαλοπρεπῆ καταστήματα· τὸ μεσόγειον μέρος τῆς πόλεως δὲν φαίνεται, διότι εἶνε λακκῶδες· ὑπερέχει μόνον καὶ ἐξέχει τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ περίφημον κωδωνοστάσιον τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς πόλεως.

Καὶ πάλιν ἐνταῦθα διακόπτεται ἡ διήγησις ὡς μακρὰ, αἱ δὲ μαθήτριάς ἢ οἱ μαθηταὶ κλείουσαι τὸ βιβλίον ἀναδιηγούνται αὐτὴν καὶ κατ' ἴδιον τρόπον πρὸς τὴν ἢ τὸν διδ. καὶ ἔπειτα κατασκευάζουσιν ἐκ ταύτης τρίτην διηγηματικὴν Σύνοθιν. Ἐπομένως ἀναγινώσκουσι μετὰ τῆς ἢ τοῦ διδ. τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ ταξιδίου κατὰ τὸ ἐξῆς:

Παράδειγμα δ'

Ἐπειδὴ τὸ ἀτμόπλοϊόν μας ἔμελλε νὰ διαμείνη εἰς τὸν λιμένα τῆς Σμύρνης ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν, ἀπεφασίσαμεν μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν μου νὰ ἐξέλθωμεν καὶ νὰ περιηγηθῶμεν τὴν πόλιν. Μετὰ πολλῆς εὐκολίας ἐκάμαμεν τοῦτο, διότι τὸ ἀτμόπλοϊον δὲν ἦτο μακρὰν τῆς προκουμαίας ἀραγμένον. Ἐξήλθομεν λοιπόν, ἐπεσκέφθημεν πρῶτον τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Φωτεινῆς, ὁ ὁποῖος εἶνε τῶ ὄντι πολὺ σεπτὸς καὶ ἐπιδητικὸς. Πλησίον αὐτοῦ εἶδομεν τὸ παλαιὸν κτίριον τοῦ μεγάλου Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου. Πλαγίως αὐτοῦ εἶνε ἡ μεγαλῶνυμος Εὐαγγελικὴ Σχολή, περὶ τῆς ὁποίας τόσα ἀκούει τις νὰ λέγωνται. Ἐπεσκέφθημεν καὶ ἄλλας ἐκκλησίας πολὺ ὠραίας καὶ ἐκπαιδευτήρια ἀρρένων καὶ θηλέων. Τὴν πόλιν ὅλην διατέμνει μία μεγάλη ὁδός, ὅπου εἶνε καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ λεγομένη ἀγορά, ἡ ὁποία ἔχει πολλὰ καὶ ὠραῖα ἐμπορικὰ καταστήματα. Ἐπάνω τῆς προκουμαίας ἔχει ἡ πόλις καὶ ὠραῖα ξενοδογεῖα, εἰς ἓν τῶν ὁποίων ἐφάγομεν. Ἐπεσκέφθημεν καὶ 2 οἰκογενείας, τὰς ὁποίας ἐγνωρίσαμεν εἰς Κων(πολιν, ὅπου εἶχον ἔλθει ἄλλοτε. Ἐξ αὐτῶν τῶν οἰκογενειῶν διεκρίναμεν, μάλιστα ἡ μήτηρ μου καὶ αἱ ἀδελφαί μου, διότι ἐγὼ δὲν εἶμαι τόσον ἰκανὴ ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας μου νὰ κρίνω, ὅτι οἱ Σμυρναῖοι καὶ αἱ Σμυρναῖαι εἶνε πραγματικῶς, ὡς φημίζονται, φιλό-

ξενοί, φιλοπάτριδες καὶ φιλοπρόδοι. Ἐχουν ἦθη ἀκόμη ἀπλούστερα καὶ χαρακτηῖρα πλέον εἰλικρινῆ καὶ ἀπόνηρον. Μολονότι μᾶς εἶπον, ὅτι ἤρχισαν ἤδη ὀλίγον νὰ μεταβάλλωνται. Ἐγὼ πολὺ εὐχαριστήτην ὡς καὶ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου ἐκ τῆς πόλεως ταύτης. Καὶ ἂν ἐπρόκειτό ποτε ν' ἀποχωρισθῶ τῆς Κων(πόλεως, ἤθελα προτιμῆσαι νὰ διατρίψω εἰς τὴν ὠραίαν ταύτην πατρίδα τοῦ Ὁμήρου.

Οὕτω καὶ τὸ μέρος τοῦτο τῆς διηγήσεως ἀφ' οὗ ἀναγνώσωσιν αἱ μαθητ. ἢ οἱ μαθ. διηγούνται καὶ αὐτὸ κλείουσαι τὸ βιβλίον των, ἔπειτα τὸ γράφουσιν ὡς ἰδίαν διηγηματικὴν Σύνθεσιν ταξιδίου. Ὡσαύτως γράφουσι διηγηματικὴν Σύνθεσιν ταξιδίου εἰς Ἀθήνας, εἰς Ἀλεξάνδρειαν, εἰς Ὀδησσόν, εἰς ἄλλας πόλεις γνωστὰς ἐκ τῆς Γεωγραφίας ἢ καὶ ἐξ ἰδίας ὄψεως ἢ ἐκ διηγήσεως τοῦ διδ.

ΜΑΘΗΜΑ Η'.

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τῶ μαθήματι τούτῳ ἀσχοῦνται αἱ μαθητ. ἢ οἱ μαθ. εἰς τὴν διὰ συγκρίσεως γινομένην μεγαλειτέραν καὶ τελειότεραν ἢ κατὰ τὴν Γ' τάξιν περιγραφικὴν Σύνθεσιν. Λέγομεν ὡδε ὡς ἓν προοίμιον :

Εἰς τὰς προηγουμένας Συνθέσεις ἐγράψαμεν περιγραφὰς διαφόρων ἀντικειμένων φυσικῶν καὶ τεχνητῶν, ὡς καὶ διηγηματικὰς Συνθέσεις. Ἐνταῦθα θὰ γράψωμεν συγκριτικὰς περιγραφὰς μεγαλειτέρας τῶν εἰς τὴν Γ' τάξιν, δηλ. θὰ περιγράψωμεν ἐν ἀντικείμενον ἔχον ὁμοιότητα πρὸς ἄλλο, τὸ ὁποῖον συγχρόνως περιγράφωμεν καὶ συγκρίνομεν πρὸς τὸ πρῶτον, εὐρίσκουσαι

καὶ κατὰ τὴν διαφέρει τὸ ἐν τοῦ ἄλλου καὶ ὅποια καὶ ὁπόση εἶνε ἡ ἀξία, δηλ. ἴση ἢ τοῦ ἐνὸς ἀνωτέρα τῆς τοῦ ἄλλου ἢ περιγρέφομεν δύο ἀντικείμενα διάφορα ἢ ὅλως ἀντίθετα καὶ δεικνύομεν τὰς διαφορὰς ἢ ἐναντιότητάς των καὶ τὴν ὡς ἐκ τούτου ἀξίαν καὶ τῶν δύο. Αἱ ὁμοιότητες τῶν ἀντικειμένων, ὡς καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ αἱ ἐναντιότητες, εὐρίσκονται εἰς τὴν ὕλην, ἐξ ἧς συνίστανται, εἴτε φυσικὰ εἶνε εἴτε τεχνητά, εἰς τὸ σχῆμα, εἰς τὸ χρῶμα, εἰς τὰ μέρη, ἐξ ὧν συγκροτοῦνται, εἰς τὸ ποιητικὸν αἶτιον, εἰς τὸν σκοπὸν, εἰς τὴν χρῆσιν, δι' ἣν ὑπάρχουσιν ἢ εἰσι κατεσκευασμένα, καὶ εἰς τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν, ἐξ ἧς ἡ ἀξία των.

Κατὰ τὴν ὁδηγίαν ταύτην δίδομεν παραδείγματα τῶν ἐξῆς συγκριτικῶν περιγραφῶν:

Παράδειγμα α'

Συγκριτικὴ περιγραφή τῆς οἰκίας καὶ τῆς σχολῆς.

(*Προοίμιον*). Ἡ οἰκία καὶ ἡ σχολὴ εἰσι δύο πράγματα τεχνητά, τὰ ὅποια ἔχουσι πολλὰς ὁμοιότητας μεταξύ των ὡς καὶ τινὰς διαφορὰς.

(*Περιγραφή καὶ σύγκρισις*). Ἡ οἰκία εἶνε ὠκοδομημένη διὰ λίθων, μαρμάρων, ξύλων, ἄμμου, ἀσβέστου, κεράμων, σιδήρου· καὶ ἡ σχολὴ ὁμοίως ἐκ τῶν ὑλῶν τούτων εἶνε κατεσκευασμένη. Ἡ πρώτη ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σχῆμα τετράγωνον ἢ ἐπίμηκες, ἔχει πλάτος καὶ μῆκος ἀνάλογον τοῦ τόπου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ὠκοδομημένη· ἔχει ὕψος 20 — 30 μέχρι 50 μέτρων καὶ εἶνε διώροφος, τριώροφος, μέχρι πεντωρόφου. Καὶ

ἡ σχολὴ εἶνε τοιαύτη. Ἡ πολὺ ὁμως ὑψηλὴ οἰκία δὲν εἶνε καλὴ· διότι εἶνε πολὺ κοπιαστικὴ εἰς τὴν οἰκοδόσποιναν ὡς καὶ εἰς τοὺς ὑπηρέτας καὶ εἰς πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ. Καὶ ἡ σχολὴ ὁμοίως δὲν πρέπει νὰ ἦνε πολὺ ὑψηλὴ· ἡ διώροφος σχολὴ ἢ τριώροφος εἶνε ἢ πλέον κατάλληλος. Τὴν οἰκίαν ἀλείφομεν καὶ βάφομεν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν δι' ἀσβέστου, μαρμαροκόνεως καὶ διὰ διαφόρων χρωμάτων, ὡς καὶ τὴν σχολὴν. Σκεπάζομεν καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ διὰ δώματος ἢ κεράμων καὶ σχηματίζομεν τὴν στέγην. Ἡ οἰκία εἰς ἕκαστον ὄροφον περιέχει πολλὰ δωμάτια ἢ ὀλίγα ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως· καὶ ἡ σχολὴ ὁμοίως ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τάξεων. Ἡ οἰκία ἔχει προσέτι αὐλὴν ἢ κῆπον μικρὸν ἢ μέγαν· καὶ ἡ σχολὴ ἔχει καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχη αὐλὴν ἢ κῆπον, ὁ ὅποιος χρησιμεύει εἰς ἀναψυχὴν τῶν μαθητῶν ἢ μαθητριῶν κατὰ τὰ διαλείμματα ἢ τὰς διαχύσεις καὶ διὰ τὴν γυμναστικὴν, ἢ ὅποια εἶνε τόσον ἀναγκαῖα διὰ τὴν ὑγίαν καὶ τὴν εὐρωστίαν τοῦ σώματος. Τὴν οἰκίαν οἰκοδομεῖ ὁ ἀρχιτέκτων, ὁ ὅποιος ποιεῖ τὸ σχέδιον, καὶ οἱ κτίσται, οἱ ὅποιοι κτίζουν τὴν οἰκίαν· ὁμοίως καὶ τὴν σχολὴν οἰκοδομοῦσιν οἱ αὐτοί, ὁ ἀρχιτέκτων μετὰ τῶν διαφόρων κτιστῶν.

Ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὅποιον κατασκευάζονται καὶ τὰ δύο ταῦτα, εἶνε ὁ αὐτός, δηλ. κατασκευάζονται διὰ νὰ κατοικήσωσιν εἰς αὐτὰ τὰ οἰκοδομήματα ἄνθρωποι καὶ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὰς βροχὰς καὶ τὰ ψύχη τοῦ

χειμῶνος καὶ ἀπὸ τὸν καύσωνα τοῦ θέρους. Ἄλλ' ὡς πρὸς τοῦτο ἔχουσι καὶ διαφορὰς· διότι ἡ μὲν οἰκία χρησιμεύει εἰς κατοικίαν νυχθήμερον τῶν οἰκογενειῶν, ἡ δὲ σχολή εἰς κατοικίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μόνον ἡμερήσιον τῶν διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀξία καὶ τῶν δύο τούτων πραγμάτων εἶνε ἐξίσου μεγάλη· διότι καὶ τὰ δύο εἰσὶν ἀναγκαιότατα εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰς μὲν τὴν οἰκίαν γεννώμεθα καὶ τρεφόμεθα καὶ ἀνατρεφόμεθα ὑπὸ τῶν ἀγαπητῶν γονέων μας, εἰς δὲ τὴν σχολὴν ἐκπαιδευόμεθα καὶ παιδαγωγούμεθα ὑπὸ τῶν σεβαστῶν διδασκάλων μας καὶ γινόμεθα ἱκανοὶ νὰ ζήσωμεν σύμφωνα μετὸν προορισμόν, διὰ τὸν ὅποιον μᾶς ἔπλασεν ὁ Πανάγαθος Θεός.

Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο πρῶτον μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας αἰ μὴ. ἢ οἰ μὴ. ἀναγινώσκουσι καὶ ἀντιγράφουσιν. Ἐπειτα ποιῶσι καὶ αὐτὰ περιγραφὴν συγκριτικὴν τῆς οἰκίας καὶ τοῦ ναοῦ, τῆς οἰκίας καὶ τοῦ θεάτρου, τῆς οἰκίας καὶ τοῦ πλοῦτου κτλ.

Παράδειγμα β'

Περιγραφικὴ διὰ συγκρίσεως Σύνθεσις
τοῦ φυτοῦ καὶ τοῦ ζῶου.

(Προοίμιον). Τὰ δύο ταῦτα ἀντικείμενα ἔχουσι κοινὰς ιδιότητας, κατὰ τὰς ὁποίας ὁμοιάζουσιν ὀλίγον, καὶ πολλὰς διαφορὰς, ὥστε μᾶλλον εἶνε διάφορα ἢ ὅμοια.

(Περιγραφή καὶ σύγκρισις). Τὸ φυτὸν καὶ τὸ ζῶον εἶναι ἀμφοτέρω ὄντα τῆς φύσεως ὑλικά, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀνήκει καὶ συγκροτεῖ τὸ φυτικὸν βασιλεῖον τῆς φύσεως, τὸ δὲ τὸ ζωϊκόν. Ἀμφοτέρω εἶνε ὀργανικά, δηλ. ἔχουσιν ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ζῶσι, τρέφονται, αὐξάνουσιν, ἀναπτύσσονται διὰ τῆς προσλήψεως τροφῶν ἐκ τῆς γῆς καὶ τῆς ἀφομοιώσεως αὐτῶν πρὸς τὸ ἴδιον σῶμά των, ὡς καὶ διὰ τῆς ἐπενεργείας ἐπ' αὐτῶν τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος, τῆς θερμότητος καὶ τοῦ φωτός. Ἐπομένως πολλαπλασιάζονται, δηλ. παράγουσιν ὁμοιάτων φυτὰ καὶ ζῶα, καὶ οὕτω διαιωνίζονται, δηλ. ὑπάρχουσι δι' ὅλων τῶν αἰώνων ἀνανεούμενα εἰς τὸ εἶδός των, λ. γ. ὁ βοῦς ἐξακολουθεῖ ἀφότου ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ἦνε βοῦς καὶ θὰ ἦνε τοῦτο μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, καὶ ἡ μηλέα ὡσαύτως. Κατὰ ταῦτα τὰ δύο αὐτὰ ὄντα τῆς φύσεως ἔχουσιν ὁμοίως.

Ἄλλὰ διαφέρουσι κατὰ πολλὰ ἄλλα· τὸ ζῶον κινεῖται, μεταβαίνει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ πρὸς τοῦτο ἔχει πόδας καὶ ἄλλα κινητήρια ὄργανα· ἀλλὰ τὸ φυτὸν μένει διὰ παντὸς ἐρριζωμένον ἐκεῖ, ὅπου ἐβλάστησε, καὶ τὰ ὄργανά του λ. γ. αἱ ρίζαι, αἱ ἴνες, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦσι τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ φυτοῦ, ἡ ἐντεριώνη, ὁ κορμός, ὁ φλοιός, οἱ κλάδοι, τὰ φύλλα, χρησιμεύουσι μόνον πρὸς θρέψιν καὶ αὐξήσιν τοῦ φυτοῦ, οὐδὲως δὲ πρὸς κίνησιν. Τὰ δὲ ὄργανα, οἱ στήμονες καὶ ὁ ὑπερος λεγόμενα, χρησιμεύουσι πρὸς παραγωγὴν τῶν ὁμοίων του φυτῶν.

Τὸ ζῶον ἔχει καὶ αἰσθητήρια ὄργανα, δηλ. ὀφθαλμούς, ὠτα, ῥίνα, γλῶσσαν, δακτύλους, διὰ τῶν ὁποίων βλέπει τὰ ἐκτὸς αὐτοῦ ἀντικείμενα, ἀκούει τοὺς ἤχους, ὁσφραίνεται τὰς ὀσμάς, γεύεται τοὺς χυμούς, ἄπτεται τῶν πραγμάτων· ἀλλὰ τὸ φυτὸν οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ αἰσθάνηται.

Προσέτι τὸ ζῶον παράγει τὰ ὁμοιά του εὐθύς τέλεια καθ' ἕνα τὸν ὀργανισμὸν καὶ ζῶντα, ὁποῖον εἶνε καὶ αὐτό· τὸ φυτὸν ὅμως βλαστάνει ἐκ τοῦ σπόρου, τὸν ὁποῖον ῥίπτομεν εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ πρῶτον βλάστημα δυσκόλως διακρίνεται εἰς ποῖον εἶδος φυτοῦ ἀνήκει, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον αὐξανόμενον δεικνύεται, ὁποῖον φυτὸν εἶνε.

Κατὰ ταύτας τὰς ιδιότητας διαφέρουσι τὰ δύο ταῦτα ὄντα τῆς φύσεως. Ὅμοιάζουσιν ὅμως πάλιν κατὰ τὴν χρησιμότητα καὶ τὴν ὠφέλειαν, ἣν παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς ἀμφοτέρω. Διότι καὶ τὸ ζῶον καὶ τὸ φυτὸν μᾶς χρησιμεύουσιν εἰς τροφήν, εἰς ἐνδυμασίαν, εἰς κατοικίαν, εἰς φαρμακοποιάν, εἰς πάσας τὰς σωματικὰς ἀνάγκας τοῦ βίου μας.

(Συμπέρασμα). Διὰ τοῦτο ἐπίσης ἔχουσι μεγάλην ἀξίαν καὶ ὀφείλομεν νὰ δοξάζωμεν καὶ νὰ εὐγνωμονώμεν καὶ νὰ θαυμάζωμεν τὸν Πάνσοφον Δημιουργόν, τὸν δημιουργήσαντα ἐπὶ τῆς γῆς ταῦτα.

Τὸ παράδειγμα πάλιν τοῦτο αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. ἀναγινώσκουσι προσεκτικῶς καὶ ἀντιγράφουσιν, εἴτα ποιῶσι καὶ αὐτοὶ ἰδίαν

συγκριτικὴν περιγραφικὴν Σύνθεσιν φυσικῶν ἀντικειμένων κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο, τοῦ ῥόδου λ.χ. καὶ τοῦ ἴου — τοῦ λέοντος καὶ τοῦ λύκου — τῆς ἀηδόνης καὶ τῆς περιστέρως — τῆς ἐλαίας καὶ τῆς συκῆς κλ. τὰ ὁποῖα γινώσκουσιν ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἢ τῆς διδ.

ΜΑΘΗΜΑ Θ'

ΟΔΗΓΙΑ. Ἐν τούτῳ ὀδηγεῖ ὁ ἢ ἡ διδ. τὰς μαθ. εἰς Συνθέσεις ἐπιστολῶν αἰτητικῶν, εὐχαριστηρίων, προσκλητηρίων καὶ συγχαρητηρίων κατὰ τὰ ἐξῆς παραδείγματα, ἅπερ μεταβάλλονται ὁμοίως εἰς τὸ ἀρσ. γένος ὑπὸ τοῦ διδ.

Α'

Ἐπιστολαὶ αἰτητικαί.

Παράδειγμα α'

Θυγατρὸς πρὸς μητέρα.

Παμφιλίτη μοι μητέρα,

(Προοίμιον). Ἐπειδὴ γνωρίζω πόσον ἡ καρδιά σας εἶνε συμπαθητικὴ, καὶ πόσον εὐχαριστεῖσθε, ὅταν βλέπητε καὶ ἐμὲ ὅτι θέλω νὰ ἔχω τοιαύτην καρδίαν, διὰ τοῦτο μετὰ θάρρους σᾶς ἀποτείνω διὰ τῆς παρουσίας μου τὴν ἐξῆς αἴτησιν:

Παρακαλῶ, μητέρα μου, νὰ μοι στείλητε ἕως 20 γρόσια, τὰ ὁποῖα θὰ μεταχειρισθῶ πρὸς συνδρομὴν ἀπόρου συμμαθητρίας μου. Δὲν ἀμφισβῆλω ὅτι μετὰ γάλην εὐχαρίστησιν θὰ μοι στείλητε τὸ ποσὸν τοῦτο.

Καὶ ἔτι δὲ περισσότερον θὰ εὐχαριστηθῆτε νὰ κάμητε τὴν παράκλησίν μου, ὅταν μάθητε ὅτι ἡ κόρη αὕτη εἶνε ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων καὶ φρονιμωτέρων μαθητριῶν τῆς τάξεώς μου.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ διευθύντρια ἡμῶν καὶ πᾶσαι αἱ διδάσκαλοι τὴν ἀγαπῶσι καὶ τὴν βοηθοῦσι πάντοτε, καὶ ἡμεῖς ἐσκέφθημεν νὰ κάμωμεν τοῦτο πρὸς αὐτήν.

(*Ἐπίλογος*). Καταφιλῶ τὴν εὐεργετικὴν χειρὰ σας, μῆτέρ μου, καὶ τὴν σεβαστὴν τοῦ πατρός μου καὶ κατασπάζομαι τὰ ἀγαπητὰ ἀδελφιά μου, προσδοκῶσα μετὰ μεγάλης χαρᾶς τὴν πολυπόθητόν μοι ἀπάντησιν ὑμῶν.

Ἐν Κων[σταντινουπόλει] τῆ..... 189...

Ἡ εὐγνώμων θυγάτηρ σας
ΜΑΡΙΑ

Πρὸς τὴν κυρίαν κτλ.

Εἰς Ἀθήνας.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο, ὅπερ ἀντιγράφουσιν αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. εἰς τὸ τετράδιόν των, πιοῦσιν ἰδίαν αἰτητικὴν ἐπιστολὴν πρὸς θεῖαν, ἀνάδοχον, ἀδελφὴν μεγαλητέραν, ἀδελφόν, φίλην, συμμαθητρίαν ἢ συμμαθητὴν κτλ. πάντοτε σύντομον τοῦ τοιοῦτου εἶδους, καὶ εἰς γλώσσαν ἀπλήν καὶ οἰκιακὴν καὶ ὡς ὁμιλοῦσιν, ὅταν βλέπωσι τὸ πρόσωπον, πρὸς τὸ ὅποιον γράφουσι τὴν ἐπιστολὴν, ὡς εἴπομεν καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ζητοῦσί τι.

Παράδειγμα β'

Γιου πρὸς πατέρα.

Φίλιπτε μοι πάτερ,

(*Προοίμιον*). Ἡ ἀγαπητὴ μοι μήτηρ μοι ἐπέτρεψε

νὰ σᾶς γράψω ἰδιαιτέρως, διὰ νὰ σᾶς ζητήσω ἐν πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου ἔχω μεγάλην ἀνάγκην.

Δὲν ἀγνοεῖτε, πάτερ μου, ὅτι διδάσκομαι Γεωμετρίαν. Τὸ κιβώτιον λοιπὸν τῶν γεωμετρικῶν μου ἐργαλείων εἶνε πολὺ ἐφθαρμένον, διότι εἶνε πολὺ παλαιόν, ἐλλείπει δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐργαλεῖά τινα, τὰ ὅποια ἐφέτος μοι εἶνε πολὺ ἀναγκαῖα. Παρακαλῶ λοιπὸν, πάτερ μου, νὰ μοι ἀγοράσητε καὶ νὰ μοι στείλητε, εἰ δυνατόν, ἐγκαίρως ἐν κιβώτιον τοιοῦτον νέον.

Ἐπάρχουσιν ἤδη τοιαῦτα νέας κατασκευῆς, πολὺ ὠραῖα, ἐκ δέρματος, εὐχείριστα καὶ τὰ ὅποια φέρει τις εἰς τὸν κόλπον του. Θέλετε εὐαρεστηθῆ, πάτερ μου, νὰ μοι ἀγοράσητε ἐν τοιοῦτον τώρα, ὅτε εὐρίσκεσθε εἰς Βιέννην, διότι καὶ μοι ὑπεσχέθητε ὅτι θὰ μοι φέρητέ τι ἐκεῖθεν. Θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ νὰ ᾔνη τοῦτο.

Ἴσως ἔχουν τὰ νέα ταῦτα κιβώτια τὸ ἐλάττωμα, ὅτι εἶνε ὀλίγον ἀκριβά. Ἄλλ' εἶνε καλλίτερα, πληρέστερα καὶ στερεώτερα· καὶ ἐγὼ δέ, ἀγαπητέ μοι πάτερ, ἐφέτος εἶμαι καλλίτερος εἰς τὸ μάθημα τοῦτο, καὶ θὰ προσέχω τὰ νέα μου ταῦτα ἐργαλεῖα περισσότερον ἢ ἐκεῖνα τὰ παλαιά.

Σᾶς εὐγνωμονῶ, φίλτατε πάτερ, καὶ σᾶς κατασπάζομαι ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας, καταφιλῶν τὰς σεπτὰς μοι χειρὰς σας.

Ἐν Σμύρνῃ τῆ..... 189...

Ὁ ἀγαπητός σας υἱός
ΠΕΡΙΚΛΗΣ

Πρὸς τὸν κύριον κτλ.

Εἰς Βιέννην.

Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο ἀντιγράφουσιν οἱ μαθ. ἢ αἱ μαθ. καὶ κατ' αὐτὸ ποιοῦσιν ἐπιστολάς αἰτητικὰς πρὸς θεῖον, ἀδελφόν μεγαλύτερον, ἐξάδελφον, συμμαθητὴν, διδάσκαλον, καθηγητὴν κτλ. ζητοῦντές τι, λ.χ. βιβλίον, σχέδιον ἐργοχείρου, συνδρομὴν διὰ πτωχὸν συμμαθητὴν, συγχώρησιν εἰς ἀτακτῆσαντα συμμαθητὴν κτλ., πάντοτε συντόμως καὶ περιχούσας τὸ ἀναγκαῖον μετὰ μετριολογίας καὶ περισκέψεως καὶ εἰς γλώσσαν πάντοτε ἀπλὴν καὶ εὐκόλον.

B'

Ἐπιστολαὶ εὐχαριστήριαι.

Ὑποτίθεται ὅτι ἡ μήτηρ ἐδέχθη πολὺ εὐχαρίστως τὴν αἴτησιν τῆς θυγατρὸς καὶ ἔστειλε πρὸς αὐτὴν ὄχι μόνον τὸ αἰτηθὲν ποσὸν τῶν 20 γρ. ἀλλὰ καὶ περισσότερον. Αὕτῃ ὀφείλει εὐθὺς ν' ἀπαντήσῃ γράφουσα εὐχαριστήριον κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα:

Παμφιλιτῆ μοι μητερ,

(Προοίμιον). Ἐγνώριζον ὅτι εἴσθε φιλάγαθος καὶ φιλεύσπλαγγνος καὶ συμπαθητικωτάτη πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην καὶ ὅτι φιλοστοργότατα με ἀγαπᾶτε· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, μητέρ μου, τὴν ὁποίαν ἔλαβον πρὸς τὴν αἴτησίν μου, ἐπληροφορήθην ὅτι πολὺ περισσότερον εἴσθε τοιαύτη.

Ἡ χαρὰ μου εἶνε ἀπερίγραπτος διὰ τὴν τόσῃν πρὸς ἐμὲ φιλοστοργίαν σας καὶ τὴν τόσον εὐεργετικὴν τῆς πολυτίμου καρδίας σας διάθεσιν. Μετὰ τῆς τόσον γλυ-

κυτάτης μοι ἐπιστολῆς σας ἔλαβον, μητέρ μου, καὶ τὰ 40 γρόσια, διπλάσια δηλ. τῶν ὅσα ἐζήτησα. Ἄπορῶ πῶς νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ἔνθερμον εὐχαριστίαν μου πρὸς ὑμᾶς. Δὲν εὐρίσκω καταλλήλους λέξεις, δὲν εὐρίσκω ἰκανοὺς λόγους. Εἴσθε πλέον τι ἡ μήτηρ, εἴσθε ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, εἴσθε διερμηνεὺς γλυκύτατος τῆς ἀγάπης τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ!

Ὅποια εἰς ἐμὲ ἀγαλλίασις, νὰ δώσω ἐγὼ διπλάσια τῶν συμμαθητριῶν μου εἰς τὴν ἀγαπητὴν ἄπορον συμμαθητριάν μας· καὶ τοῦτο νὰ κηρύττῃ τῆς γλυκυτάτης μητρὸς μου τὴν ἄπειρον πρὸς ἐμὲ ἀγάπην καὶ φιλευεργετικὴν τῆς διάθεσιν!

Εὐχαριστῶ, μητέρ μου, εὐχαριστῶ καὶ γονυκλινῆς παρακαλῶ τὸν Παντοδύναμον καὶ Πανάγαθον Κύριον νὰ σᾶς δίδῃ τὴν ζωὴν μακροτάτην καὶ ἀσφαλεστάτην τὴν υἰεῖαν, ὡς καὶ εἰς τὸν σεβαστὸν πατέρα μου, ὁ ὁποῖος εἶνε μέτοχος τῆς ἀγαθῆς ταύτης πράξεως.

(Ἐπίλογος). ὦ! πόσον ἐπεθύμουν νὰ ἤμην πλησίον σας, νὰ σᾶς ἐναγκαλισθῶ καὶ νὰ σᾶς καταφιλήσω. Ποιῶ τοῦτο νοερῶς, μητέρ μου, καὶ ὑπερηφανεύομαι ὅτι

Εἶμαι θυγάτηρ σας

Ἐν Κων[πόλει τῆ 189...

ΜΑΡΙΑ

Πρὸς τὴν κυρίαν κτλ.

Εἰς Ἀθήνας.

Ἐπειτα δὲ ποιῶσιν ὁμοίαν ἰδίαν των εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὸ πρόσωπον, παρὰ τοῦ ὁποῦ ἐζήτησάν τι καὶ ἔλαβον. Ἐν γένει τοιαύτην ἐπιστολὴν διδάσκονταὶ νὰ γράφωσιν, ὁσάκις λάβωσι παρ' ἄλλου ἀγαθόν τι καὶ ἂν δὲν αἰτήσωσιν αὐτό. Ὁμοίως κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο γράφουσι πρὸς τὸν πατέρα, ἀπαντήσαντα λίαν εὐμενῶς καὶ φιλοστόργως πρὸς τὴν αἴτησιν τοῦ υἱοῦ, γράφουσι π. χ. κατὰ τὸ ἐξῆς

Σχέδιον.

Ἔστι, ὁ υἱὸς δὲν ἐπερίμενεν ἀπάντησίν του, ἀφ' οὗ ἐπρόκειτο μετ' ὀλίγας ἡμέρας νὰ ἐπανέλθῃ ἐκ Βιέννης· τὸ πολὺ πολὺ μόνον δύο ἢ τρεῖς λέξεις εἰς τὴν ἐπιστολὴν του πρὸς τὴν μητέρα· ὅτι, τὸ νὰ ἀπαντήσῃ ἰδιαιτέρως καὶ μὲ τόσην χαρὰν νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴν ἀποδοχὴν τῆς αἰτήσεως τοῦ υἱοῦ του, τοῦτο καταδεικνύει, πόσον εἶνε εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ υἱοῦ του καὶ πόσον τὸν ἀγαπᾷ· ὅτι, ὁ υἱὸς εἶνε ἐξαλλος ἀπὸ τὴν χαρὰν του καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν τοιοῦτον πολυτιμώτατον πατέρα· ὅτι, ἔσπευσε πάλιν νὰ τῷ γράψῃ μολοντί μετὰ 3 ἡμέρας ὁ πατὴρ περιμένεται εἰς τὰς ἀγκάλας των· καὶ ὅτι συλλογίζεται πῶς νὰ τὸν ὑποδεχθῇ. Τέλος ἐπιθέτουσι τὴν ἔκφρασιν τῶν προσηκόντων συναισθημάτων πρὸς τὸν πατέρα. Τὸν τόπον, ἐξ οὗ ἡ ἐπιστολή, τὴν ἡμερομηνίαν, ὅπου δεῖ, καὶ τὴν διεύθυνσιν.

Γ'

Ἐπιστολαὶ προσκλητήριοι.

Παράδειγμα α'

Ἀρεφίῳ πρὸς θεία:

Σεβαστή μοι θεία,

Γνωρίζω ὅτι ἡ μήτηρ μου σᾶς εἰδοποίησεν, ὅτι τὴν

προσεχῆ Κυριακὴν τελεῖ τὸ Παρθεναγωγεῖόν μας τὴν ἑορτὴν τῶν ἐξετάσεών μας. Γνωρίζω ἀκόμη ὅτι ὑμεῖς, ἡ ὁποία δι' ὄλων τῶν ἡμερῶν παρηκολουθήσατε τὰς ἐξετάσεις μας, δὲν περιμένετε πρόσκλησιν, διὰ νὰ παρευρεθῆτε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην καὶ νὰ στολίσητε, θεία μου, διὰ τῆς πολυτίμου παρουσίας σας αὐτήν. Ἄλλ' ὅμως ἐγὼ αἰσθάνομαι ἐν τῇ καρδίᾳ μου μίαν ἱερὰν φωνήν, ἣτις μοὶ λέγει: «Σπεύσον, προσκάλεσον τὴν σεβαστὴν θείαν σου· ἡ παρουσία της εἶνε μεγίστη χαρὰ σου, μεγίστη σου ἀγαλλίασις.»

Ποιῶ λοιπὸν τοῦτο διὰ τῆς παρούσης μου, καὶ σᾶς περιμένω μετὰ τῆς παμφιλτάτης μου ἐξαδέλφης, πιστεύουσα ὅτι καὶ ὑμεῖς θὰ χαρῆτε τὴν ἡμέραν ἐκείνην δι' ἐμέ, ὅσον ἐπιθυμεῖ καὶ εὐχεται ἡ μητρικῶς καὶ ἀδελφικῶς ἀγαπῶσά με καρδία σας. Μετὰ σεβασμοῦ κατασπάζομαι ὑμᾶς, πολυαγάπητός μου θεία.

Ἐν Κων(πόλει τῆ..... 189...

Ἡ ἀνεψία σας
EΛΕΝΗ

Πρὸς τὴν κυρίαν κ.λ.

Εἰς.....

Παράδειγμα β'

Φίλης πρὸς φίλην.

Πέραν τῆ..... 189...

Ἀγαπητή μοι φίλη,

Χθὲς εἶχον σκοπὸν νὰ ἔλθω πρὸς σέ μ. μ. διὰ νὰ
Τεῦχος Β'.

ἐξέλθωμεν ἁμοῦ εἰς περίπατον καὶ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν ὠραῖον ἐκεῖνον κῆπον, ὅπου συχνὰ ἐπηγαίνομεν, ὅταν ἤμεθα μαθήτριά, ἐμποδίσθην ὁμως ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῆς Κ..... Ἐκτὸς τοῦ περιπάτου εἶχον σκοπὸν νὰ σὲ προσκαλέσω καὶ εἰς τὰ βαπτίσια τοῦ τεκνίου τῆς ἀδελφῆς μου, τὰ ὁποῖα θὰ τελεσθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν της τὴν προσεχῆ Πέμπτην, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου· ἡ ἀδελφὴ μου πολὺ ἐπιθυμεῖ τοῦτο καὶ σὲ παρακαλεῖ νὰ ἔχῃς μετὰ σοῦ καὶ τὴν χαριεστάτην Ἐλένην σου, διὰ νὰ παίξῃ μὲ τὰ μικρά της. Θὰ παρευρεθῆ εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην καὶ ἡ θεία μου Σοφία μετὰ τῆς ἀγαπητῆς θυγατρὸς της Ἄννης, ἡ ὁποία ἤξεύρεις πόσον καλῶς τραγουδεῖ καὶ παίζει τὸ κλειδοκύμβαλον· ὥστε πολὺ θὰ διασκεδάσωμεν, ἴσως καὶ θὰ χορεύσωμεν, ἐὰν ἀγαπᾷς ἀκόμη τοὺς χορούς, ὡς ὅτε ἦσο μαθήτριά.

Δὲν ἀμφιβάλλω, ἀγαπητῆ μου, ὅτι ἡ πρόσκλησίς μου θὰ σὲ εὕρῃ προθυμοτάτην καὶ μετὰ ὅ ἡμέρας θὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ καὶ θὰ σὲ κατασπασθῶ ἀδελφικῶς.

Ἡ φίλη σου
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Πρὸς τὴν κυρίαν κτ.λ.

Εἰς Χαλκηδῶνα.

Ὡς πάλιν κατὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἀντιγράφουσιν αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. τρέποντες εἰς τὸ ἄρσ., ποιοῦσι καὶ ἰδίως προσκλητηρίους ἐπιστολάς, γράφουσαι αὐτὰς μὲ συντομίαν, ἀπλότητα καὶ χάριν καὶ μὲ γλῶσσαν ἀπλὴν καὶ εὐκόλον, διότι καὶ αὐταὶ αἱ προσκλητήριοι ἐπιστολαὶ οὕτω πρέπει νὰ γράφωνται. Πρὸς Σύνθεσιν τοιούτων δίδομεν καὶ τὰ ἐξῆς σχέδια, κατὰ τὰ ὁποῖα ποιοῦσι τὰς ἐπιστολάς.

Σχέδιον α': Φίλης πρὸς φίλην.

Εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας ἦλθον διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς μητρὸς της συγγενεῖς καὶ φίλοι, διὰ νὰ εὐχρηθῶσιν. Ἡ μήτηρ προτίθεται νὰ προσκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς δεῖπνον, τὸ ὅποιον θὰ ἀκολουθήσῃ χορὸς τῶν παιδίων. Ἡ εὐχαρίστησις ἐκ τῆς διασκεδάσεως ταύτης θὰ ἦνε πλήρης καὶ τελεία, ὅταν εὐαρεστηθῆ καὶ ἡ Κ..... μετὰ τοῦ Κου..... καὶ τῆς προσφιλοῦς θυγατρὸς των νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν ἑσπερίδα ταύτην. — Τοὺς προσκαλεῖ λοιπὸν ἡ μήτηρ τῆς Μαρίας καὶ παρακαλεῖ νὰ ἔλθωσιν ἐνωρί· τοὺς συλλογίζεται ἀκαταπαύστως, καὶ δὲν θὰ ἀποδεχθῆ κάμμίαν αἰτίαν ἀρνήσεως. — Ἐκφρασίς τῶν ἀρμοζόντων φιλοφρονημάτων. — (Τόπος, ἡμερομηνία, ὑπογραφή, διεύθυνσις τῆς ἐπιστολῆς).

Σχέδιον β': Συμμαθητρίας πρὸς συμμαθήτριαν.

Ἡ Ἀθηνᾶ τελειόφοιτος τοῦ Παρθεναγωγείου, δοῦσα τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα τὰς τελευταίας διδασκαλικὰς ἐξετάσεις, ἔλαβε δίπλωμα μὲ τὸν πλήρη καὶ πρῶτον βαθμὸν ἄριστα. — Οἱ γονεῖς της ἐπιθυμοῦσι νὰ ἑορτάσωσι τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην τῆς ἀγαπητῆς θυγατρὸς των διὰ μιᾶς ἐκδρομῆς. — Προσκαλοῦσι συγγενεῖς καὶ φίλους τινάς, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ λαμβάνει τὴν ἄδειαν τῶν γονέων καὶ προσκαλεῖ τὴν τελειόφοιτον συμμαθήτριάν της Αἰκατερίνην. — Δεικνύει τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν καὶ τὸν τόπον τῆς ἐκδρομῆς. — Περιμένει αὐτήν, ἔκφρασις συνειθισμένη ἀγάπης καὶ ἀδελφικῆς ἀφοσιώσεως. (Τόπος, ἡμερομηνία, ὑπογραφή, διεύθυνσις τῆς ἐπιστολῆς).

Δ'

Ἐπιστολαὶ συγχαρητήριαι.

Παράδειγμα α'

Θυγατὸς πρὸς μητέρα δι' ἑορτὴν καὶ γενέθλιον.

Παμφιλιάτη μοι μητερ,

Πρὸ πολλῶν ἡμερῶν συλλογίζομαι τὴν τόσον χαρμόσυνον σημερινὴν ἡμέραν τῆς φερωνύμου ἑορτῆς σας καὶ τῶν πολυτίμων μοι γενεθλίων σας. ὦ! πόσον ἤθελα νὰ ἦμαι πλησίον σας, νὰ τρέξω νὰ σᾶς ἐναγκαλισθῶ, νὰ σᾶς καταφιλήσω, μητέρα μου, καὶ μὲ ὄλην τὴν ἀγαπητὴν οικογένειάν μας νὰ σᾶς συγχαρῶ καὶ ἐγὼ διὰ τὴν πολυαγάπητον αὐτὴν ἑορτὴν σας. Ἄλλ' ἢ πρὸς ἐμὲ μητρικὴ ἀγάπη σας ὑπομένει νὰ ἦμαι μακρὰν διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἐκπαίδευσίν μου. Ὑποτάσσομαι λοιπὸν εἰς τὸ πολύτιμον θέλημά σας καὶ νοερῶς ἐναγκαλίζουσα καὶ καταφιλοῦσα ὑμᾶς, εὐχομαι καὶ παρακαλῶ τὸν Ὑψιστον νὰ δίδῃ εἰς ἡμᾶς νὰ ἑορτάζωμεν πολυετῶς τὴν γλυκυτάτην ταύτην ἑορτὴν σας καὶ ἅμα εὐγνωμονῶ τὴν Πανάγαθον Πρόνοιάν Του, διότι μὲ ἤξιωσε νὰ ἔχω τοιαύτην ἀγαθὴν μητέρα.

Συνοδεύω τὴν παρούσάν μου, ἀγαπητὴ μου μητερ, μετὰ τῆς μικρᾶς ταύτης εἰκόνας, παριστανούσης κόρην ἀσπαζομένην τὴν χεῖρα τῆς μητρός της, τὴν ὁποίαν

εἰργάσθην μετὰ θερμῆς ἐπιμελείας, διὰ νὰ τὴν προσφέρω εἰς ὑμᾶς δῶρον, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.

Ἄλλ' ὠραιότερον δι' ἡμᾶς δῶρον δὲν εἶνε, μητέρα μου, ἢ διαβεβαίωσις περὶ τῆς διαγωγῆς μου καὶ τῆς ἐπιμελείας μου, τὴν ὁποίαν αὐθορμητῶς ἠθέλησε νὰ γράψῃ ὀπισθεν τῆς εἰκόνας μου, ἢ ἀγαπητὴ μας διευθύντρια;

Κατασπαζομένη τὴν σεβαστὴν δεξιάν σας διατελῶ

Ἐν Κων(πόλει)..... τῆ..... 189...

Ἡ εὐγνώμων θυγάτηρ σας

ΣΟΦΙΑ

Πρὸς τὴν κυρίαν κ.λ.

εἰς

Παράδειγμα β'

Φίλης πρὸς φίλην.

Ἐβραν τῆ..... 189..

Ἀγαπητὴ μοι φίλη,

Χθὲς ἀνέγνωσα εἰς τὴν ἐφημερίδα «Κων(πολιν)» τὴν πολὺ ποθητὴν καὶ εὐχάριστον εἰδήσιν, ὅτι ἀνέλαβες τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου Παρθεναγωγείου τῆς πατρίδος σου, καὶ οὕτως ἐπληρώθη τέλος ὁ πόθος, τὸν ὁποῖον πολλάκις μοι ἐξέφραζες.

Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶμαι ἡ πρώτη τῶν φίλων σου, σπεύδω καὶ πρώτη ἴσως νὰ σὲ συγχαρῶ, μᾶλλον δὲ νὰ συγχαρῶ τὰς συμπατριώτιδάς σου, αἵτινες εἰς σὲ θά

εὐρωσι διευθύντριαν καὶ διδάσκαλον, ἡ ὁποία ἐκτός τῆς παιδείας εἶνε ἐστολισμένη καὶ μὲ τὰς πλείον περιζήτητους καὶ ἀναγκαίας εἰς τὴν μορφώτριαν καὶ ἐκπαιδευτριαν τῶν νεανίδων ἀρετάς.

Σοὶ λέγω ταῦτα, διότι δὲν φοβοῦμαι μὴ ὑπερηφάνουθῆς, οὔτε μὲ νομίσης ὅτι σὲ κολακεύω· ἡ πολυετής συμβίωσίς μας ἐν τῷ αὐτῷ ἐκπαιδευτηρίῳ καὶ ἡ εἰλικρινής καὶ ἀδόλος φιλία, ἧτις μᾶς συνέδεσε καὶ θὰ μᾶς συνδέῃ διὰ παντός, μοὶ δίδουσι τὴν πεποίθησιν ταύτην.

Μετὰ τῶν θερμῶν λοιπὸν συγχαρητηρίων μου δέξαι τὰς ἀδελφικὰς εὐχὰς μου ὑπὲρ τῆς κατευοδώσεώς σου ἐν τῷ ἐναγωνίῳ τούτῳ σταδίῳ σου, ὡς καὶ τοὺς θερμοὺς ἀσπασμούς μου.

Ἡ ἰσάδελφος φίλη σου

ΕΥΤΕΡΠΗ

Πρὸς τὴν κυρίαν κτλ.

Εἰς.....

Ὡσαύτως τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀντιγράφουσιν αἱ μαθ. ἢ οἱ μαθ. καὶ κατὰ μίμησιν τούτων ὁδηγοῦνται ὑπὸ τοῦ διδ. εἰς Σύνοθεσιν ἰδίων συγχαρητηρίων ἐπιστολῶν πρὸς πατέρα, θεῖον, θεῖαν, ἀνάδοχον, ἀδελφόν, ἀδελφήν, φίλην, συμμαθήτριαν, πάντοτε μετὰ συντομίας καὶ χάριτος καὶ ἀπλότητος. — Πρὸς τοῦτο δίδομεν σχεδία περιλαμβάνοντα τὸ περιεχόμενον τοιούτων ἐπιστολῶν.

Σχέδιον α': Συγχαρητήριον ἀνεψφίας πρὸς θεῖαν.

Ἡ Εὐρυδίκη κατὰ τὰς διακοπὰς διέτριψε πλησίον τῆς θείας της καὶ δὲν λησμονεῖ ποτὲ τὰς εὐτυχεῖς ἐκείνας ἡμέ-

ρας, καθ' ἃς συνδιαλεγομένη μετ' αὐτῆς τόσον ὠφελήθη ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς ἐκ τῶν συνδιαλέξεων ἐκείνων. Ἀλλ' ἡ ἐνθύμησις αὕτη τῇ ἔρχεται πρὸ πάντων ζωηροτάτη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς αὐτῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν τελεῖ καὶ τοὺς εὐτυχεῖς γάμους τῆς ἀγαπητῆς της θυγατρὸς καὶ τῆς παμφιλτάτης ἐξαδέλφης τῆς Εὐρυδίκης. — Ἐκφράζει πόσον ἐπεθύμει νὰ ἦτο καὶ αὕτη πλησίον. — Ἐν τούτοις νοερώς παρίσταται εἰς τὴν χαρμώσουν ταύτην τῆς θείας της ἑορτῆν, προσφέρει τὰς ἐγκάρδιωτέρας καὶ θερμότερας εὐχὰς της καὶ τὰ γλυκύτερα συγχαρητήριά της καὶ διατελεῖ κτλ. (Τόπος, ἡμερομηνία, ὑπογραφή, διευθύνσις τῆς ἐπιστολῆς).

Σχέδιον β': Συγχαρητήριον μίμνης πρὸς ἐγγόνην.

Ἡ Κ..... ἡσθένει. Ἡ πρώτη ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν γράφει, εἶνε συγχαρητήριος πρὸς τὴν ἐγγόνην της, τὴν ἀγαπητὴν της Μαρίαν, διὰ νὰ τὴν συγχαρῇ, ὅτι ἔδωκε τὰς πρώτας ἐτησίους ἐξετάσεις καὶ μὲ τὸν πρῶτον βαθμὸν ἀρισταῖα προβιβάζεται εἰς τὴν β' τάξιν τοῦ Γυμνασίου. Βλέπει μετὰ χαρᾶς ὅτι ἡ ἀγαπητὴ ἐγγόνη της διὰ τῆς ἀγαθῆς θελήσεώς της καὶ τῆς ἀγαθῆς φιλοτιμίας κατ' ἔτος θὰ προβιβάσῃται μὲ τοιοῦτον βαθμὸν. — Τὴν προτρέπει νὰ τῇ γράφῃ συνεχῶς διὰ νὰ μανθάνῃ περὶ τῶν προόδων της. — Τέλος τῇ δίδει πολλὰς ἐνθέρμους εὐχὰς, καὶ ἐλπίζει μετ' ὀλίγας ἡμέρας νὰ ἦνε ἐντελῶς καλὰ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον καὶ προσωπικῶς νὰ τὴν συγχαρῇ καὶ νὰ τὴν καταφιλήσῃ. (Τόπος, ἡμερομηνία, ὑπογραφή, διευθύνσις τῆς ἐπιστολῆς).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β' ΤΕΥΧΟΥΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ Β'

Τάξεις Γ' και Δ' Σχολείου

Τάξεις Γ'

Πρόγραμμα τῶν κατὰ τὰς τάξεις ταύτας Συνθέσεων	Σελ.	2
Μάθημα πρῶτον	»	5
Μάθημα δεύτερον.	»	10
Μάθημα τρίτον	»	15
Μάθημα τέταρτον	»	18
Μάθημα πέμπτον	»	20
Μάθημα ἕκτον	»	23
Μάθημα ἑβδομον	»	25
Μάθημα ὄγδοον	»	29
Μάθημα ἔνατον	»	36
Μάθημα δέκατον	»	39
Μάθημα ἐνδέκατον	»	41
Μάθημα δωδέκατον	»	42

Τάξεις Δ'

Πρόγραμμα	»	50
Μάθημα πρῶτον	»	51
Μάθημα δεύτερον.	»	55
Μάθημα τρίτον	»	63
Μάθημα τέταρτον	»	64
Μάθημα πέμπτον.	»	66
Μάθημα ἕκτον	»	74
Μάθημα ἑβδομον.	»	77
Μάθημα ὄγδοον	»	85
Μάθημα ἔνατον	»	91

